القرآن الكريم

ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ

ތަފްސީރު

ޖަޒުވަރު ވާއިޖް

އެހެނީ، الله سُبحانه وتعالى އީ، ޢަދްލު އިންސާފުވަންތަ ޙުކުމްކުރައްވާ، ބަދަލުދެވިކަމާއި، ޤާދިރުކަމާއި، ޚަލްޤުގެ ވެރި إلهއެވެ. ވީމާ، ދުނިޔޭގައި އަހަރުމެންގެ މަސައްކަތް އިޔާ ރަސޫލާއަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމާއި، އަހަރުމެންގެ ބަޔަކުން ގާތުރުކަން މަތީގައި މަޑުވާ މީހުންނަށް އާޚިރަތުގައި، އެ إلهُ ގަޔަވަޔަ އަޒާބް ދެއްވާނެއެވެ.[158]

سُورَةُ هُود

سُورَةُ هُودއަކީ މައްކާ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 123 (ސަތޭކަ ތޭވީސް) އާޔަތެވެ. އަދި 10 (ދިހަ) رُكوعއެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކިޔުއި ޤުރްއާނުގެ 11 (އެގާރަ) ވަނަ ސޫރަތެވެ. މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވީ سُورَةُ يُونسއަށް ފަހުގައެވެ. އަދި، سُورَةُ هُودގެ ނަމުން މި ސޫރަތަށް ނަންދެވުނީ، هُودُ عليه السلامއާއި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާ ދެމެދު ހިނގައިދިޔަ އިބްރަތްތެރިވާނިވި ގިސްސާތަކުގެ ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަމުގައެވެ. އަދި، އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތުގެ މުހިއްމު މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފާސީލު، މި ސޫރަތުގައި ދެއްވައިފައިވާ ކަމުގައެވެ.[159]

سُورَةُ هُودއާއި، سُورَةُ يُونسއާއި، މި ދެ ސޫރަތުގައިވާ ވާހަކަތަށް، މައުޟޫޢާއި މާނައިގެ ގޮތުން ވަރަށް ގާތެވެ. އެހެނީ، سُورَةُ يُونسގައި، ޚުލާޞާ ގޮތެއްގައި އައިސްފައިވާ ވާހަކަތައް، މި ސޫރަތުގައި ތަފްޞީލުކޮށް އައިސްފައިވެއެވެ. މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި، މި ދެ ސޫރަތުގައިވެސް ވަނީ، އިސްލާމީ ޢަޤީދާގެ އުސޫލުތަކެވެ.

158– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
159– مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي – التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްވަރުވުން، ޔަހޫދީ ރަސޫލާއަށް ދެއްވުން އެންގެ ޙައްގުކަން ބޮޑު
މުޢުޖިޒާތަކީ، މޫސާކަމާއި މަތިވެރިކަން ބޮޑު، ޔަހޫދީ ފިރުޢައުން ކަމަށް ވުމާ އެކު،
ނުހަނު ފުރިހަމައަށް އެހައިގެ ރިވެތި އުސޫލުތަކުން، އެ ފޮތުގެ އާޔަތްތައް އުނުސި
އެކުރުވިގެންވާ ކަމާއި، އެ އާޔަތްތަކުގައި އެއްވެސް ފުރުއްސުމެއް އަދި ކިޔަސްމާ ކުޑަ
އުނިކަމެއް ވިއަސް ނުވާ ކަން މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންކުރައްވައިދީފައި ވެއެވެ.

އަދި މަރުވުމަށް ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި، ހިސާބުބެއްލެވުމާއި ޖަޒާއާއި ސަވާބު ދެއްވާނޭ
ކަމުގެ ވާހަކަ މި ސޫރަތުގައި ވެއެވެ. އަދި ބައެއް ރަސޫލުންގެ ވާހަކަތަކާއި،
އެ ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތަށް ފުރަގަސްދިން މީހުންގެ މައްޗަށް، اللهُ ﷻ
ފޮނުއްވި ގަދަފަދަ ޢަޛާބުގެ ބައެއް ވާހަކަތައް ވެސް ވެއެވެ. އަދި މި ސޫރަތް
ނިންމަވައިލައްވައިފަހު ވަނީ، އިސްލާމް ދީނުގެ ދަޢުވަތުދެއްވުމުގައި، اللهُ ﷻ ގެ
ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ އަށް، އުފުއްދަވަން ޖެހިވަޑައިގެންނެވި އުނދަގޫތަކާއި ދަތިތަކަށް
ކެތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވައި، އެ ރަސޫލާ ބަލާލުކުރައްވުން ރިސާލަތު އަދާކުރައްވުން
މަތީ ދެމިހުންނެވުމާއެކު ހިތްހަމަޖެހިވަޑައިގަތުމަށް، އެ إِلٰهއަށް ވަޙީކުރައްވައި، ހިތަހަމައި
އަޅުކަމެއް، އެ إِلٰهއަށް ހަދިޔާކުރައްވުމަށް، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ކުރައްވި
އަމުރުކުރެއްވިއެވެ.[160]

ابْنُ عَبَّاسٍ ﵁ ވިދާޅުވި ކަމުގައި، الْإِمَامُ التِّرْمِذي ﵀ ރިވާކުރައްވައެވެ. رَسُولُ اللهُ ﷺ ގެ
އަރިހުގައި، أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيق ﵁ ދެންނެވިއެވެ. އޭ اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއެވެ!
ތިޔަ ބޮޑުކުރެއްވީ، ނުރަޙި ކޮން ސަބަބަކާހުރެހެއްޔެވެ؟ މި ފަދައިން ދެންނެވުމުން،
ޔަހޫދީ ރަސޫލާ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ.

160- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدُ عَلِي الصَّابُونِي

މި ބުދުރުގައި ނުހަމަޖެހި، سُورَةُ هودއާއި، سُورَةُ الْوَاقِعَةއާއި، سُورَةُ الْمُرْسَلَاتއާއި، سُورَةُ عَمَّ يَتَسَاءَلُونއާއި، سُورَةُ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ މި ސޫރަތްތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ.[161]

އެހެނީ، އެ ސޫރަތްތަކުގައި ވަނީ، الله ﷻ ގެ ކަރަކުގަދުރުވަންތަކަމުގެ ބޮޑުކަމާއި، ރަސްވަންތަކަމުގެ މަތިވެރިކަމާއި، އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގެ ގިނަ މީހުން، އެ إِلٰهَށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ސަބަބުން، އެ އުންމަތްތަކުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ގަދަފަދަ ޢުޤޫބާތާއި އަޛާބުގެ ވާހަކަތަކެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުގެ ބިރުވެރިކަމާއި، ކުއްވެރި މުޖުރިމުންނަށް އެ ދުވަހުން ދެއްވާނޭ އަޛާބުގެ ހަރުކަށިކަމާއި، ގަދަފަދަކަމުގެ ވާހަކައެވެ. ވުމާއެކު، އެ ސޫރަތްތަކުގައިވާ ވާހަކަތަކަކީ، އެ ވާހަކަތަކުގެ މަޢު އިވުމުން، ސަލާމަތް ބޭއްވިދިޔަބޭނުންވާ ކޮންމެ އިންސާނަކަށް، ބިރުން ތުރުތުރުއަޅައި، ގައިގެ އިސްތަށިތަށް ކޮޅަށްޖެހި، ނުހަމަޖެހި އުފުރަށް ނުދަނީސް، ނުހަމަޖެހޭ ފުދި ބިރުވެރި އަސަރު ކުރުވަނިވި ވާހަކަތަކެވެ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الله ﷻ ގެ އިސްމުފުޅުގެ ބަރަކާތުން ފަށަމެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ވެދިއުރުން، މި އަގާ ޤުރާން މި ގަސްތުކުރަނީ ހުރި ބަދަލު ނިމުމަކަށް ގެނެސް އެ ކަމުގައި ދިޔުމުގެ ހުރި ތަރުޖަމާ ދެއްވައި މި ބަދަލު ޤަޟާކުރެއްވުން އެކީ ބާރުގަދަވެ. الله ﷻ އީ، އެ إِلٰهَށް ކިޔަމަންތެރިވާ އަޅުންނަށާއި، ކިޔަމަންނުވާ އަޅުންނަށް އަދި އެންމެހައި ހަލާކުވެގެންދާ ދުނިޔޭގައި ކުރިޔަށް ނިކުމެވޭ ދެއްވާ، ރަޙްމަތްވަންތަ إِلٰهެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، އެ إِلٰهَށް ކިޔަމަންވި އަޅުންނަށް، އާޚިރަތުގައި ނަރަކަ އަޛާބުން ރައްކާތެރިވާ إِلٰهެވެ.

161- سُنَنُ الْإِمَامِ الْحَافِظِ أَبِي عِيسَى التِّرْمِذِي

الٓر ۚ كِتَٰبٌ أُحۡكِمَتۡ ءَايَٰتُهُۥ ثُمَّ فُصِّلَتۡ مِن لَّدُنۡ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ۝١

﴿1﴾ ال ر މި އަކުރުތަކަކީ، އަލިފުލާމްރާގެ އަކުރުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަކުރުތަކެކެވެ.
މި ފަދަ އަކުރުތަކަށް ކިޔަނީ، الْحُرُوْفُ الْمُقَطَّعَةُ ގެ އަކުރުތަކެވެ. އެ އަކުރުތަކުގެ މުރާދު
ދަންނަވާދޭން ވަނީ، ހަމައެކަނި، الله سبحانه وتعالى އެވެ. މި ޤުރުއާނީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ގެ
މައްޗަށް، އެ إِلٰه ބާވައިލެއްވި، ޚާއްޞަ ފޮތްކަމުންނެވެ. އަދި އެ ފޮތުގެ އެއްވެސް އާޔަތެއްގައި
ކުޑަވެސް ހަމަނުޖެހުމެއް، އުނިކަމެއް އަދި ބާޠިލުކަމެއް ވިޔަސް ނުވެއެވެ. އަދި
އެ އާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވިފަހުވެސް ވަނީ، އެ އާޔަތްތަކަށް އެއްވެސް އުނިއިތުރެއް އަދި
ބަދަލެއް ވިޔަސް ނުގެނެވޭނެ ފަދަ މުޙްކަމު ގޮތެއް ގައެވެ.

އަދިވެއްޖެ! އެ ފޮތުގެ އާޔަތްތައް ބާވައިލައްވައިފައި ވަނީ، ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައި
ފަސޭހަކޮށްދެއްވާފައި ފުރިހަމަ އުސޫލުބަޔާންކޮށްދެއްވުމުންނެވެ. އަދި، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި،
އެ إِلٰه އަމުރުކުރައްވާ ކަންތައްތަކާއި، ނަހީކުރައްވާ ކަންތައްތަކާއި، ޙަލާލުކުރައްވާ
ކަންތައްތަކާއި، ޙަރާމްކުރައްވާ ކަންތައްތައް، އެ ފޮތުގައި، އެ إِلٰه ބަޔާންކުރައްވައިފައި
ވެއެވެ. އަދި، الله سبحانه وتعالى އަމުރުކުރައްވާ ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރައްވާ ގޮތަށްކަން،
ނަހީކުރައްވާ ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުގައި ޙައްޤުގައި ހުރެ އަޅުކަންކުރަން، ދުނިޔޭގައި
އާޚިރަތުގައި ލިބިގެން ނިޢުމަތްތައް ދެއްވާނޭ ކަމުގެ، އުފާވެރި ޚަބަރުތައް
ހިތްނިވާވާ ވަޢުދުގެ ބަސްފުޅުތައް، ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވެއެވެ.

އަދި، އެ إِلٰهއަށް އުޅުއްވަ ނުކުރާ ޝިރުކުވެރިންނަށް އަޒާބުގެ ބިރުވެރިކަމާއި، އާޚިރަތުގައި
ދެއްވާނޭ އަޒާބާއި، ޢަރުޝުގެ ވާހަކަތައް ހިތްނިވާވާ، ވައިދުގެ ބަސްފުޅުތަކާއި،
ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންނާމެދު ދުޝްމަނަ އުޅުމަކުނެގެ ދޭން ކަންތައްތަކުގެ
ގޮތުގެ ވާހަކަތައް ވެސް، ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވެއެވެ.

ސަލާމަތްކަމެވެ. ހިކުމަތް ފުރިހަމަކަން، ހަލާލުކަންތައްތަކާއި، ޙަރާމްކަންތައްތަކާއި،
ސަބަބުކަންތައްތަކާއި ބިރުވެރިކަމުގެ ވަޢުދުތަކާއި، އަޅުކަންކުރުމުގެ ހުރިހާ ކަމަކާއި، އެބައިމީހުންނަށް
ތަދުބީރާއި ޝަރުޢުގައި ޙަކީމް، ޚަބީރު ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތުން ބާވައިލެއްވިގެންވާ
ފޮތެކެވެ.[162]

أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ ۚ إِنَّنِى لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾

﴿2﴾ ސަލާމަތްކަމެވެ. ހިކުމަތް ފުރިހަމަކަމުގެ އާޔަތްތަކުގެ ބާވައިލެއްވިގެންވާ
މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކީ، އެއްކަލާނގެ الله ﷻ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް
އަޅުކަން ނުކުރުމަށްޓަކައެވެ، އަޅުކަންކުރުމުގައި، އެ إِلٰهَ އެއްވެސް ފަރާތެއް ބައިވެރިނުކޮށް
ސުންނަތާއި ދީނަށް ތަބާވުމަށްޓަކައެވެ، ނަމަވެސް ކުރިން އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهَ
ހަރާމްކުރައްވާފައިވާ އަޅުކަމެއް އެނގުމެވެ. އެހެން ހަމަކަށަވަރުން،
އަޅުކަންކުރުން ބައްލަވާނެ، އެހެން އެއްވެސް إِلٰهَ، الله ﷻ ގެންގުޅުއްވުމެވެ.
އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާ، الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން
ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ފޮނުއްވިގެންވާ ރަސޫލެކެވެ.

އަދި، ތިމަން ރަސޫލާ ފޮނުއްވީ، އެ إِلٰهَ އުޅުއްވާ ނިޢުމަތްތަކުގެ އަޅުކަންކުރުން،
އެ إِلٰهُ ދެއްވައިދެއްވާ އުފާވެރިކަމުގެ ވަޢުދުތަކުން ބިރުވެރިކުރުވުމުގެ ހަބަރުދެއްވުމަށެވެ. އަދި،
އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތަކާ އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށް، ނަހީކުރެއްވި
ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ ރައްކާތެރިވާ އަޅުކަންކުރުމަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނެ
ދަރުމައާއި ޘަވާބުގެ ވަޢުދުތަކުން އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވުމަށެވެ.[163]

162– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
163– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَأَنِ ٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُم مَّتَٰعًا حَسَنًا إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى
فَضْلٍ فَضْلَهُۥ ۖ وَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾

﴿3﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهއަށް ތައުބާވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުރުވިފައިވާ މުއްދަތަކަށް ދުނިޔޭގައި ހެޔޮގޮތުގައި ލިބިދެއްވާނެއެވެ، އެ إِلٰهُގެ ބަރަކާތްތަކުން ދުއްވައިދީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތަނަވަސްކަން ލިބިދެއްވާނެއެވެ! ދާއިން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޙަޔާތް، އެ إِلٰهُ މިންވަރުކުރައްވައި ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ އަޖަލުހަމަވެއްޖެއުމަށް ގޮސްދާން، ތިޔަބައިމީހުން ދިރި ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅުއްވައި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރަނގަޅު ދިރިއުޅުމެއް ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގެ ހެޔޮކަމުގައި ބޮޑުތަކެތި ލިބިގެން ހަމަޖެހިލައްވާނެ ގޮތަކަށް ދިރިއުޅުމެއް ދެއްވާނެއެވެ!

ފަހެ، އެ ދިރިއުޅުމަކީ ހެއު ދަރަޖައާއި ހެޔޮކަމާއި ބާވަތް، ދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަން ނުލާ، ހާލަތު ދެއްވާނެ އެ މިންވަރު ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ދީނީ ލިބުނު އިލްމާ އެކުގައި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރި ޞާލިޙުން، އެއީ ހުރި ކަމުން ބިރުވެތިވި މުއުމިނުން ދިރިއުޅުނު ދިރިއުޅުމަކީ، އެ ކަމުގެ ހެއު ބަދަލު ހަމަޔަށް ދެއްވާނެ އެ މިންވަރު ދީ ދެއްވާނެ ގޮތެވެ.

އަދި، ތިޔަބައިމީހުން ދުރުވާނަމަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް މި ގޮވައިލެއްވީ ކަންތައްތަކުން ދުރުން އަރައިގަތުމާއި، އެ ކަންތައްތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ދުރުވެގަތުމުން ތަންނާގައިވެދާނެއެވެ! ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެ ދުވަހުގެ ބިރުވެރިކަން ނުހަނު ބޮޑުވެގެންވާ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަންނާނޭ އަޒާބަށްޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުން ބިރުގަންނަވާ ބޮޑުދުވަހެއްގެ ވެއެވެ.[164]

164- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

إِلَى ٱللَّهِ مَرۡجِعُكُمۡۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٤

﴿4﴾ އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ޤިޔާމަތް ގާއިމުވާ ދުވަހުން، ތިޔަ އެންމެތަކުންގެ
އެނބުރި ދިއުން ވަނީ، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތަށެވެ. ވީމާ، އެ ދުވަހުން، އެ إِلٰهُ
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދުނިޔޭގައި ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ ތިޔަބައިމީހުން ބަދަލުދެއްވާނެއެވެ!
ﷲ سبحانه وتعالى އީ، މީސްތަކުން މަރުވުމަށް ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި، މަޙްޝަރުގެ މައިދާނަށް
އެ އެންމެން އެއްކުރައްވައި، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު
ތިޔަބައިމީހުން ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ ޙިސާބު ބައްލަވައި، އެ ޢަމަލުތަކާ އެއްގޮތަށް ޖަޒާ
ދެއްވުމަށް ސަވާބު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ، إِلٰهُ އެވެ.

އެހެނީ، ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ سبحانه وتعالى އީ، ކޮންމެ ކަމެއްގެ މައްޗަށް، ކުޅަދުންވަންތަ إِلٰهُ އެވެ.
އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން މަރުވުމަށް ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި، މަޙްޝަރުގެ
މައިދާނަށް އެ އެންމެން އެއްކުރައްވައި، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު
ތިޔަބައިމީހުން ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ ޙިސާބު ބައްލަވައި ޖަޒާދެއްވުމަކީ، އެ إِلٰهُ
ކުޅަދުންވަންތައެވެ.[165]

أَلَآ إِنَّهُمۡ يَثۡنُونَ صُدُورَهُمۡ لِيَسۡتَخۡفُواْ مِنۡهُۚ أَلَا حِينَ يَسۡتَغۡشُونَ ثِيَابَهُمۡ يَعۡلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يُعۡلِنُونَۚ إِنَّهُۥ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ٥

﴿5﴾ ދަންނާށެވެ! މުނާފިޤުންގެ ހިތްތަކުގައިވާ ކުފުރުވެރިކަން ސިއްރުކުރަން
ވަންހަނާކުރުމަށް، އެބައިމީހުންގެ މޭތެރެ ހަރުގެ ފަހަތަށް އަނބުރައިލައެވެ. އެހެނީ،
އެބައިމީހުން ހިތުގައި، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ފޮރުވައިގެން އޮތް ކުފުރުވެރިކަން،
ﷲ سبحانه وتعالى ދެނެވޮޑިގެން ނުވާ ކަމަށެވެ.

165- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އިސްލާމް ދީނަށް ފުރަގަސްދީގެން މިތޫ، އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ކަންތައްތައް، رَسُولُ الله ﷺ އަށް ނުރުހުންތެރިވުމާއި، އެ ރަސޫލާ ދެއްވާ ނަޞޭހަތުގެ އަޑު ނުއެހުމުގެ ގޮތުން، އެބައިމީހުންގެ ބޮޑާއި ހަރިކަތް އެބައިމީހުންގެ ޙާލަތުން ނިވައިކޮށް އުޅެތެވެ.

ދަންނާށެވެ! އެބައިމީހުންގެ ޙާލަތުން އެބައިމީހުންގެ ހަރިކަތް ފޮރުވައި ނިވާކޮށްގެން މިބައިގެ ފަހު، އެބައިމީހުންގެ އެއްވެސް ކަމެއް، ﷲ سبحانه وتعالى އަށް ފޮރުވި ވަންއަނގަވެގެންނެއް ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ سبحانه وتعالى އީ، ވިސްނިކަމުން ފުއްދުވާ ކަންތައްތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ފޮރުވައި ސިއްރުކުރާ ކަންތައްތަކާއި ނިކުތްތައް، މަގުން ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. އަދި، އެ އިލާހަށް ފޮރުވި ވަންއަނގަވެގެންނޫ، އެއްވެސް ކަމެއް އަދި އެއްޗެއް ވިއަސް ނުވާ، ކަނޑައެޅިގެންވާނީ އިލާހެވެ.[166]

ފަހު، ﷲ سبحانه وتعالى ދުރުވި ވާދީމުގުން، ޙިދާދު ޖުނީދާނަރުގެ އެމަރަވަނަ ޖުޒުގެ ކުރު ތަފްސީރު ނިމުނީއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ގަސްތުކުރި މިންވަރަށް ދިޔަ ނިމުނީއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ދިޔައީ، އަޅުގަނޑުގެ މި ކުދިކުދި ބަދަލު، ﷲ سبحانه وتعالى ޤަބޫލުކުރައްވާށިއެވެ. އަދި މި ސަސްކަރުގައި އަޅުގަނޑުން އަރިހުގައިވާ ހުރިހާ ޤަބޫލުކުރައްވާތި، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ފަސް ސަވާބުގެ ކަމުފިރި ދަރަޖަ މިންވަރުކުރަނީއްވާށިއެވެ. އަދި ބޮޑު ފެވެނާ އެ ނަސީބު އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް މިންވަރުކުރަނީއްވުމީ ފަސް ދުއާއެވެ.

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

166- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَمَا مِن دَآبَّةٍ فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ رِزۡقُهَا وَيَعۡلَمُ مُسۡتَقَرَّهَا وَمُسۡتَوۡدَعَهَاۚ كُلّٞ فِي
كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ٦

(6) އަދި ބިމުގައިވާ އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެއްޗާއި ތަކެތީގެ ތެރޭގައި، الله ﷻ އެ އެއްޗަކަށް ރިޒުގުދެއްވުމާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ، އެންމެހައި ދިރޭ ތަކެއްޗަށް ރިޒުގުދެއްވުމަކީ، الله ﷻ ގެ ކަށަވަރުކުރައްވާފައިވާތީން، އެ إِلٰهُ ގެ އަމިއްލަ ކަރަމުގެން، އެ إِلٰهُ ވާޖިބުކުރައްވައިގަތުމާ ކަމެކެވެ. އަދި އެއިން ކޮންމެ އެއްޗެއްގެ ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅޭތަން ތަނަކާއި، މަރުވުމަށްފަހު ހުރު ވާނެ ތަނަކާއި އޮންނާނެ ތަނެއް، އެ إِلٰهُ، ދަނެ ވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މިހުރިހައި ކަމެއްވެސް ވަނީ، ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއްގައި ލިޔުއްވައި ރައްކާތެރިކުރައްވާފައިވާގޮތުންނެވެ. ދަންނާށެވެ! އެ ފޮތަކީ، الله ﷻ ގެ ހިފެހެއްޓެވުމުގައި ރައްކާތެރިކުރައްވާފައިވާ اللَّوْحُ الْمحْفُوظُ އެވެ.[1]

وَهُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ وَكَانَ عَرۡشُهُۥ عَلَى ٱلۡمَآءِ لِيَبۡلُوَكُمۡ
أَيُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلٗاۗ وَلَئِن قُلۡتَ إِنَّكُم مَّبۡعُوثُونَ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡمَوۡتِ لَيَقُولَنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ
إِنۡ هَٰذَآ إِلَّا سِحۡرٞ مُّبِينٞ ٧

(7) އަދި، الله ﷻ އީ، އުޑުތަކުގެ ބިނާކަމާއި، ބިމުގެ ތަނަވަސްކަމާއި، އެ ތަންތަނުގައިވާ ބައެއް ތަކެތީގެ ބޮޑުކަމާ އެކު ވެސް، އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތި ހަ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އުފައްދަވާފައި، އެ ހުރިހައި ތަކެތި ހައްދަވާ ހުރިހާ إِلٰهُ އެވެ. އަދި އެ ދެތަން އުފެއްދެވުމުގެ ކުރީގައި، އެ إِلٰهُ ގެ ޢަރުޝުފުޅު ފެނުގެ މަތީގައި ވިއެވެ.

1- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! އެ ހުރިހައި ތަކެތި ހަ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އުފައްދަވައި، ﷲ ﷻ އެ ތަކެތި ވުޖޫދުގައި ހެއްދެވީ ތަރުތީބުން ބާކީ ގޮތެއްގައެއް ނޫނެވެ. ހަދިޔާއްޔާ! އެ ތަކެތި ވުޖޫދުގައި ހެއްދެވީ، އެ ތަކެތި ހުނަރުން، ﷲ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަމާއި ބާރުވަންތަކަން ތެދުކުރާން ޤަބޫލުކުރާން، އެ އިލާހަށް ޢިބާދަތްކުރުމަށްޓަކައި، އެހެން ބަޔަކުދެކެ ބިރުވެތިވުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ރަނގަޅު ޢަމަލުކުރާނީ ކާކުކަން، އެ އިލާހަށް ޢިބާދަތްކުރާނީ ކާކުކަން ބެއްލެވުމަށް އިމްތިޙާނުކުރެއްވުމަށެވެ. ޝަރުޢީ ގޮތުން އެ ޢަމަލެއް ކަމުދާނީ ވީނަމަ، ﷲ ﷻ ގެ ރިޟާ ތިމާގެ ބޭނުމަކަށް ގަބޫލުކުރެވި، އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ސުންނަތާ އެއްގޮތަށް، އެ އިލާހުގެ ވަޙީކުރެއްވި އަމުރާއި ޚިލާފުނުވާނެ ކަމެއްގައި ހުރެގެންނެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން މަރުވުމަށް ފަހު، ތިޔަބައިމީހުން އަލުން ދިރުއްވައި މަޙްޝަރުކުރުއްވާނެ ކަން ކަށަވަރެވެ. މި ޚަބަރުން، އިބަ ރަސޫލާ މުޝްރިކުންނަށް ވިދާޅުވެއްޖެ ނަމަ، ކާފަރުވެފައިވާ މީހުން ކަން ދޮގުކުރަން، ﷲ ﷻ އަށް ކާފިރުވާ މީހުން ބުނާނޭ ކަމަށްވެއެވެ. ޝަރުޢީކޮށް ކޮންމެވެސް. އިބަ ރަސޫލާ ކިޔަވައިދޭ ޤުރުއާނަކީ، މިއީ އެއްވެސް ޖާދޫއެއް ބަޔާންކުރާ ސިޙުރެއް ކަމުގައި ވެދާނެ ކަމެވެ. ރަސޫލާއެވެ! ސިޙުރަކީ ބާޠިލް އެއްޗެކެވެ.[2]

وَلَئِنۡ أَخَّرۡنَا عَنۡهُمُ ٱلۡعَذَابَ إِلَىٰٓ أُمَّةٖ مَّعۡدُودَةٖ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحۡبِسُهُۥٓۗ أَلَا يَوۡمَ يَأۡتِيهِمۡ لَيۡسَ مَصۡرُوفًا عَنۡهُمۡ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُواْ بِهِۦ يَسۡتَهۡزِءُونَ ٨

2- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿8﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުންނަށް ލިބުން ޖެހޭ ޢަޛާބު، ދުނިޔެމަތީގައި އެބައިމީހުންނަށް ނުދެއްވައި، ކަނޑައެޅިގެންވާ ވަގުތަކާ ހަމައަށް އެ ޢަޛާބު ފަސްކުރައްވައިފިނަމަ، އެ ޢަޛާބު އައުމަށް ނުވާތީ ކީއްވެގައި އެ ކާފިރުން ހިނގަނީތޯ.

އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ކާފިރުންނަށް ދެއްވާނޭ ޢަޛާބުގެ ވާހަކައިން، އިބަ ރަސޫލާ ތިޔަ ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅަށް ފުރައްސާރަކުރުމުގެ ގޮތުން އެ ކާފިރުން ބުނެ އުޅޭނީ ކަން ކަހަވަރެވެ. "ތިޔަ ތިޔަ ވިދާޅުވާ ޢަޛާބަކީ އަންނާނޭ ޢަޛާބެއް ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އެ ޢަޛާބު އަހަރެމެންނާ މަނާކުރަނީ ކޮން އެއްޗަކުންހެއްޔެވެ؟ ދޭ، އެ ޢަޛާބު އަހަރުން، ނިކަން އަވަސްކުރައްވަވައްޗެވެ!"

ދަންނާށެވެ! އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، އެ ޢަޛާބު އަންނަ ދުވަހު، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެ ކަން ދުރުކޮށް މަނާ ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އެ ދުވަހުގެ ޢަޛާބުން ސަލާމަތްވުމުގެ ގޮތް، ކުރެވޭ އެއްވެސް ކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުވެ ވާނޭ ގޮތެވެ.

އަދި ކިތަންމެ ކުޅަ ހިނދުކޮޅަކަށް ވިޔަސް، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެ ޢަޛާބު ދުރުކުރެއްވުނުނަމަވެސް. އަދި ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، އެ ޢަޛާބަކާމެދު އެބައިމީހުން ފުރައްސާރަކުރި އުޅުނު ޢަޛާބު އައިސް، ހިފައިގަތުމަކާއެކު، އެބައިމީހުން ވަށައިލާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ.[3]

وَلَئِنْ أَذَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَٰهَا مِنْهُ إِنَّهُۥ لَيَـُٔوسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾

3– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿9﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން إِلٰهُ، އިންސާނާއަށް ފުރިހަމަ ސިއްހަތާއި، އަމާންކަމާއި، މުއްސަނދިކަން ފަދަ ނިޢުމަތްތައް ދެއްވުމަށް ފަހު، އޭނާގެ ކިބައިން އެ ނިޢުމަތްތައް ނިގުޅުއްވައިފި ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކާފަރު އެ އިންސާނާ މާޔޫސްވެދެއެވެ. އަދި އޭނާ ވެގެން ދަނީ، ތިމަން إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުން އުންމީދު ކަނޑައިލައި، ތިމަން إِلٰهُ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިނުވާ ކާފިރަކު ކަމުގައެވެ.[4]

وَلَئِنْ أَذَقْنَٰهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ ٱلسَّيِّـَٔاتُ عَنِّىٓ ۚ إِنَّهُۥ لَفَرِحٌ
فَخُورٌ ﴿١٠﴾

﴿10﴾ އަދި ދުނިޔާގެ ދިރިއުޅުމުގައި، އިންސާނާގެ އަތުވަމި ދަތިވެ، ބަލިމަޑުކަން ފަދަ މުސީބާތްތަކެއް އޭނާއަށް ޖެހުމަށް ފަހު، ތިމަން إِلٰهُ އޭނާއަށް މުއްސަނދިކަން ދެއްވައި، އަތުވަމި ތަނަވަސްކުރައްވައި، ފުރިހަމަ ސިއްހަތާއި، ދުޅަހެޔޮކަމާއި، ހާލަތުގެ ނިޢުމަތް ދެއްވައިފި ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، އޭނާ ބުނެ އުޅޭނެއެވެ. "އަހުރެންގެ ކިބައިން އުނދަގޫތަކާއި، ތަދުތަކާއި، މުސީބާތްތަކެއް ފިލައްޖެއެވެ." އަދި އެ ފަދައިން ބޮޑާއިރު އޭނާ ވާހުރި، އެ ކިބުން ނިޢުމަތްތަކާމެދު އުފާވެރިވެ، ފަޚްރުވެރިވެ، އޭނާއަށް އޭނާ ފުރިހަމަވެއެވެ. އަދި އޭނާގެހުރި ބޮޑާކަމާއި ވަރުވެރިކަން މީސްމީހުންނަށްދައްކަން ދަތްކަމައި އުޅޭ، ނުހަނު ބޮޑާ މީހަކު ކަމުގައެވެ. އަދި އޭނާއަށް އެ ނިޢުމަތްތައް ދެއްވިކަމުން ބަލައި، الله ﷻ އަށް ޝުކުރުވެރިވާކަން އެއްގޮތަކަށް ވެސް، އޭނާ ހަނދާނެއް ނުކުރެއެވެ.[5]

إِلَّا ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

4- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

5- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿11﴾ ނަމަވެސް، الله ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްފުޅަށް ކިޔޮބޮން ތަރުހަދާއި
ތަވާބަށްއެދި، އެބައިމީހުންނަށް ޖެހުނު އުނދަގޫތަކާއި، ދަތިތަކާއި، މުސީބާތްތަކަށް
ކެތްތެރިވެ، އަދި ހެޔޮ ޢަމަލުތައް ކުރި މީހުން، الله ﷻ ދެއްވި ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރުވެރިވުމާ
ގުޅިގެން ދޭހަވާ ހިލޭ ބަދަލު ނުކުރެވޭ. ފާފަތައް ފުއްސަވައި، އެބައިމީހުންނަށް، الله ﷻ ގެ
ހަޟްރަތުން ދެއްވާ ފުރިހަމަ ހިލޭ ބަދަލު، ބޮޑު ޘަވާބު ދެއްވާނެއެވެ، އާޚިރަތުގައި
ދީފައިވުން، އެބައިމީހުންނަށް ހުރިހާ ފާފަތަކެއް ފުއްސެވިއެވެ.[6]

فَلَعَلَّكَ تَارِكُۢ بَعۡضَ مَا يُوحَىٰٓ إِلَيۡكَ وَضَآئِقُۢ بِهِۦ صَدۡرُكَ أَن يَقُولُواْ لَوۡلَآ أُنزِلَ عَلَيۡهِ كَنزٌ
أَوۡ جَآءَ مَعَهُۥ مَلَكٌۚ إِنَّمَآ أَنتَ نَذِيرٞۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٌ ١٢

﴿12﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ފަހެ، އިބަ ރަސޫލާގެ ރަސޫލުކަން ދޮގުކުރާ ކާފިރުންގެ
ކިބައިން، އިބަ ރަސޫލާ މިއަދު ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ކުފުރުވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމުން،
އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅަށް މިއަދު ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ދަތިކަމުގެ ސަބަބުން، ވިސްނުމަކުންނަން
އިއްވަވައިދެއްވުމަން ޖެހޭ، އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ ބައެއް
އާޔަތްތައް އެބައިމީހުންނަށް އިއްވަވައި ނުދެއްވައި ދޫކޮށްލައްވާން، އިބަ ރަސޫލާ
އުޅުއްވާ ކަމަށްވެއެވެ. އަދި، އިބަ ރަސޫލާއަށް ނުކުޅެދޭފަދަ ގޮތެއް ސުވާލުކުރުމުގެ ބިރުން އެބައިމީހުން
އެ އެދޭ ކަންތައްތައް، އިބަ ރަސޫލާއަށް ނުކުރެއްވޭނެ ކަމަށް ބުނެ، އެ ކާފިރުން
ބިރުދެއްކުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅު ނުތަނަވަސްވާ ކަމަށްވެއެވެ.

“ފަހެ، އެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ހަޒާނާއެއް ބާވައިނުލެއްވީ ކީއްވެގެން ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ،
އެ ރަސޫލާގެ ރިސާލަތަށް ތެދު ރިސާލަތެއް ކަން ސާބިތުކޮށްދެއްވުމަށް ޖެހޭ،
އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި މަލާއިކަތެއް ވަޑައިނުގަތީ ކީއްވެގެން ބާވައެވެ؟”

6- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

މި ފަދައިން ބުނެ، އެ ފަދަ ކަންކަމަށް އެ މުޝްރިކުން އެދިގެން ކަމަށް ބަލައި،
އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ ވަޙީގެ ތެރެއިން، އެ އާޔަތްތަކަށް ބަދަލުކުރުން
އެބައިމީހުންނަށް އުނދަގޫވާފަދަ އާޔަތްތައް އެބައިމީހުންނަށް އިއްވަވައިދެއްވުން،
އިބަ ރަސޫލާ ދޫކޮށްލައްވައި، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ ވަޙީގެ ހުރިހާ އާޔަތްތަކެއް
އެބައިމީހުންނަށް އިއްވަވައިދެއްވުމުގައި ދެމިހުންނަވާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުން އެ ފަދަ
ކަމަކާ އެދުން ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރެއްވުމަކީ، އެއްވެސް
ހާލަތެއްގައި، އިބަ ރަސޫލާއަށް އެކީ ކަމެއް ނުވެވެ.

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް އޮތީ، އިބަ ރަސޫލާއަށް ބާވައިލައްވާ
ވަޙީގެ އާޔަތްތައް މީސްތަކުންނަށް އިއްވަވައިދެއްވުމާއި، ތިމަން إِلٰهُގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް
އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުންނަށް ދެއްވާނޭ ޢަޛާބުގެ ވާހަކައިން އެބައިމީހުންނަށް
ބިރުވެރިކަމުގެ ހަބަރުދެއްވައި އިންޒާރުކުރެއްވުމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ އީ،
ހުރިހާ ތަކެއްޗެއްގެ ބަލައި ބަލަހައްޓަވާ ވަކީލުވެވޮޑިގެންވާ، އަދި އެ ކަންތައްތަކާ
އެކަކަށް ފަދަ ނުވަތަ ސަޢާ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ إِلٰهُއެވެ.[7]

أَمۡ يَقُولُونَ ٱفۡتَرَىٰهُۖ قُلۡ فَأۡتُواْ بِعَشۡرِ سُوَرٖ مِّثۡلِهِۦ مُفۡتَرَيَٰتٖ وَٱدۡعُواْ مَنِ ٱسۡتَطَعۡتُم
مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ١٣

﴿13﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ނުވަތަ، ކާފިރު މުޝްރިކުން، اللهُ ﷻ ބާވައިލައްވާ އެއްޗެއް
ނޫންކަމަށް، އެއީ، ރަސޫލާ އަމިއްލަފުޅަށް ހަދައިގެން ވިދާޅުވާ އެއްޗެއް ކަމަށް
މުޝްރިކުން ބުނަމުންދެއެވެ؟

7– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ފަދައިން އެބައިމީހުން ބުނެއުޅޭ ކަމުގައި ވަންޏާ، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި
ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ޤާބިލުކަން އެބައިމީހުންނަށް ދެއްކުމަށް ބަލާށި، އިބަ ރަސޫލާ
އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ!

ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބުނާ ފަދައިން، ޞާދިޤުންނަމަ، ތިމަން ރަސޫލާ
އަމިއްލަޔަށް ހަދައިގެން ހެއްދެވި އެއްޗެއް ކަމުގައި ވަންޏާ، އެ ޤުރުއާނާ ކަހަލަ ދިހަ ސޫރަތް
ތިޔަބައިމީހުން އަމިއްލައަށް ހަދައިގެން ނިކަން ގެނެސްބަލާށެވެ! އަދި، ކިޔަވާ ޤުރުއާނާމެދު
ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ދައްކާ ވާހަކަތަކުގައި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެދުވެރިން ކަމުގައި
ވަންޏާ، ކިޔަވާ ޤުރުއާނުގައިވާ ފަދަ ދިހަ ސޫރަތް ގެނައުމަށް ބަލާށި،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެންގުޅެން ތިބޭހައި ބަޔަކު ގެނެސް، الله ﷻ ފިޔަވައި އެބައިމީހުންގެ
އެހީތެރިއެގެން ވިޔަސް، އެ ފަދަ ދިހަ ސޫރަތް ނިކަން ގެނެސްބަލާށެވެ![8]

فَإِلَّمۡ يَسۡتَجِيبُواْ لَكُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَآ أُنزِلَ بِعِلۡمِ ٱللَّهِ وَأَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ فَهَلۡ أَنتُم
مُّسۡلِمُونَ ﴿١٤﴾

﴿14﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! ފަހެ، މުޝްރިކުންނާއި އެބައިމީހުންނާ އެކުގައި
ވާހައި ބަޔަކު ބައިވެރިވެގެން ވެސް، ޤުރުއާނުގައިވާ ފަދަ ދިހަ ސޫރަތް ގެނައުމަށް
އެބައިމީހުން ނުކުޅެދިއްޖެ ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، މި ޤުރުއާނަކީ، الله ﷻ ގެ
ނާޒިލްކުރެއްވި ވަހީން، އެ إِلٰهُ ގެ ޢިލްމުފުޅުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް،
އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި، އެ إِلٰهُ ގެ ކަލާމުފުޅު ކަމާއި، އެ ފަދައިން، އެއްވެސް ޙައްޤުގައި
އިންސާނަކު އަޅުކަން ކުރުމުގެ ޙައްޤުވެރި އިލާހަކީ އެ ކަލާނގެ އެކަނި ކަން، ތިޔަ މުއުމިނުން ޔަޤީންކޮށް
ދަނެގަންނާށެވެ!

8- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ދަންނާށެވެ! އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ އެހެން އެއްވެސް إِلٰهަކު، الله ﷻ ފިޔަވައި ނުވާކަމެވެ. އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! ފަހެ، ޤުރުއާނުގައިވާ ފަދަ ދިހަ ސޫރަތް ގެނައުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ވަނީ ނުކުޅެދިފައެވެ. ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު ވެސް، ތިޔަބައިމީހުން، الله ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ޤުރުއާނުގައިވާ އެންގެވުންތަކަށް ބޯލަނބައި ބަދަހި ގޮތުން ކިޔަމަންވާ މުސްލިމުން ކަމުގައި، ތިޔަބައިމީހުން ވާކަން ހަމަ ނުވާނެތޯއެވެ؟[9]

مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيۡهِمۡ أَعۡمَٰلَهُمۡ فِيهَا وَهُمۡ فِيهَا لَا يُبۡخَسُونَ ﴿١٥﴾

﴿15﴾ އާޚިރަތް ދުވަހުން ލިބޭނޭ ދަރުމައާއި، ބޯވާބަން އެދުމުގެ ބަދަލުގައި، ދުނިޔަވީ ތަނަވަސްކަމާއި، އަރާމާއި، އުފާއާއި، ޞިއްޙަތްތެރިކަން ލިބުމަށް އެދި، އެ ކަމަށް މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ މީހަކު ދަންނާށެވެ! އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ހުރިހައި ކަމަކަށް ލިބުން ހައްޤު ދޭ، އެބައިމީހުންގެ ދުނިޔަވީ ޙަޔާތުގައި، ތިމަން إِلٰهُ، އެބައިމީހުންނަށް ފުރިހަމައަށް ދެއްވާހުށީމެވެ.

އެއީ، ދުނިޔަމަ ސިއްޙަތާއި، ރައްކާތެރިކަމާއި، އަމާންކަމާއި، ރިޒްޤުގެ ތަނަވަސްކަން ފަދަ، ކަންކަމެވެ. އަދި އެ ފަދަ މީހުންނަށް ދުނިޔެއިން ލިބެންވާ ނިޢުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން ކިޔަންވާ ހުރިހާ ވިއަސް އުނިނުކުރެއްވޭ ހުއްޓެވެ.[10]

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَيۡسَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا ٱلنَّارُۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُواْ فِيهَا وَبَٰطِلٞ مَّا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ﴿١٦﴾

9- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عائِضِ الْقَرْنِي

10- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿16﴾ ހަމައެކަނި ދުނިޔާވީ ތަނަވަސްކަމާއި، އަރާމާއި، އުފާލާއި، ޒީނަތްތެރިކަން
ލިބުމަށް އެދި އެ ކަމަށް މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް، އާޚިރަތް ދުވަހުން، ޖަހަންނަމައިގެ
އަލިފާން ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި އިންސާފާ ދަރަޖައިގެ
ހޫނުކަން ގޮތަ އަލިފާނުގެ އަޒާބުގެ ރަހަ، އެ ނަރަކައިގައި އެބައިމީހުން ދުށާނެ ކަން
ކަށަވަރެވެ.

އެހެނީ، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު އެބައިމީހުން ބަދަލުގައި، އާޚިރަތް ދުވަހުން
ދެއްވާނެ ދަރުމަތާއި ޘަވާބަށް އެދި ލިބޭގޮތެއް ނުވެއެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ރުހިވޮޑިގަތުން
އެދިގެންނެއް ވެސް ނޫނެވެ. އެހެން ކަމުން، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު އެބައިމީހުން
ކުރި ހެޔޮ ޢަމަލެއް ބާޠިލުވެ، އާޚިރަތުގައި އެ ޢަމަލުތަކުން އެއްވެސް ޘަވާބެއް
ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ކުރި ހެޔޮ ޢަމަލެއް ވެސް ވަނީ
ބާޠިލުވެފައި ވެއެވެ.[11]

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِۦ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِۦ كِتَٰبُ مُوسَىٰٓ إِمَامًا
وَرَحْمَةً ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۚ وَمَن يَكْفُرْ بِهِۦ مِنَ ٱلْأَحْزَابِ فَٱلنَّارُ مَوْعِدُهُۥ ۚ فَلَا تَكُ فِى
مِرْيَةٍ مِّنْهُ ۚ إِنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

﴿17﴾ ފަހެ، އެ މީހެއްގެ ސާފުވަންތަ إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުތަކުން އެ މީހަކަށް ލިބި
ހުރި ވިސްނުމާއި ހިދާޔަތުގެ އަލިގައި ހުރުމާ އެކު، ޝާހިދެއް ހަމައެކުން ތަބާވެރި ނަމަ،
الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ކަށަވަރުވެ، مُحَمَّدُ ﷺ އީ، އެ إِلٰه ފޮނުއްވި އެންމެ
ފަހުގެ ރަސޫލާ ކަމާއި، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަކީ، އެ إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުތަކުން
ބާވައިލެއްވުނު ރިސާލަތެއް ކަން އެނގި ތަޞްދީޤުކުރާނެއެވެ.

11- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ކަންކަން އެނގި ތަޙްޤީޤުކުރުން، އެ ކަންކަމަށް އީމާންވެ އަދި އީމާންވުމަށް
މީސްތަކުންނަށް ގޮވައި، ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް އަމުރުކޮށް، ނުބައި ކަންތައްތަކުން މަނާކުރާ
މީހާއި، اللهُ ﷻ އަށް އީމާންވެ، مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ރަސޫލުކަން ތަޞްދީޤުކުރާ، ކާފިރުކަމާއި
މަގުފުރެދުމުގެ ކަނު އަނދިރިކަމުގައިހުރެ، ހަމައެކަނި ދުނިޔޭގެ އުފާލާއި އަރާމު ލިބިގަތުމަށް
މަސައްކަތްކުރާ މީހާއި، މި ދެ މީހުން އެއްފަދަވާނެހެއްޔެވެ؟

ޝަރީޢަތެކެވެ. اللهُ ﷻ ގެ ބަސްފުޅުތަކާއި ވަޙީ އަދި، އެ إِلٰهއަށް އިޚްލާޞްތެރި
ދުޢާކުރުމުގެ ގޮތުގައި ވަޙީ، އެ ދެ މީހުން އެއްފަދަ ހަމަހަމަވެއް ނުވާނެތެވެ. އެހެނީ،
އެ މީހެއްގެ ޞާރިޙުވަންތަ إِلٰهގެ ބަސްފުޅުން، އެ މީހަކަށް ލިބޭ، ހެޔޮ ވިސްނުމާއި،
ހިދާޔަތުގެ އަލިގައި ހުރެގެން، ބެލުމުގެ ހަމަހަމަކަން ބަލާ މީހާއަށް، اللهُ ﷻ ގެ
އެއްކަލާނގެކަމާއި، مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ރަސޫލުކަމުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭނިވި އެތައް
ދަލީލުތައް ފެންނާނެ ކަން ކަށަވަރެވެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއް ދަލީލަކީ، ޤުރުއާނެވެ.

އަދި އަނެއް ދަލީލަކީ، ޤުރުއާން ބާވައިލެއްވުމުގެ ކުރިން، އިސްރާއީލުގެ
ދަރިންނަށް ބާވައި، އިމާމެއްގެ ގޮތުގައްޔާއި ރަޙްމަތެއްގެ ގޮތުގައި، مُوسَى ﵇ އަށް،
اللهُ ﷻ ބާވައިލެއްވި ތައުރާތެވެ. އެ ތައުރާތުގައި، ޤުރުއާނަށް ބަޔާންކޮށްދޭ ހެކިވެއް
ކަމާއި، مُحَمَّدُ ﷺ އާ ބެހޭ ޚަބަރުގެ ނަތީޖާއެއްކަމުގައި ރަސޫލުކަމުގެ އިއްވަވާ ޚަބަރު،
اللهُ ﷻ ދެއްވައިފައި ވެއެވެ. ފުރާއެކު، އެ ފަދަ މީހުން، ޤުރުއާނަށާއި،
مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ރަސޫލުކަން ތެދުކޮށް އީމާންވާނެއެވެ. އަދި ހެޔޮ ވިސްނުން ނުލިބުމުގެ
ސަބަބުން، ބައެއް ހަމަހަމަކަން ނުބަލައި، ކާފިރުކަމުގެ ކަނު އަނދިރިކަމުގައި ހުންނަ މީހާ
އީމާނެއް ނުވާނެއެވެ.

ފަހެ، މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން، ކީރިތި ޤުރުއާން ދޮގުކޮށް، مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ރަސޫލުކަމާ ދެކޮޅުހަދައި، އެ ރަސޫލާއާ ހަސަދުވެރިކަމުގައި ބައިވެރިވެ، ކާފިރުކަން މަތީ މަރުވާ މީހާ، ދަންނާށެވެ! ފަހެ، އެ މީހަކަށް ދެއްވުމަށް، ﷲ ﷻ ވަޢުދުކުރައްވައިފައިވާ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ފަދަ ކޮންމެ މީހަކު ނަރަކައަށް ވަންނާނޭ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.

ހޭ ރަސޫލާއެވެ! ފަހެ، ކީރިތި ޤުރުއާނަކީ، ﷲ ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން ބާވައިލެއްވިގެންވާ، އެ إِلٰهُ ގެ ކަލާމްފުޅު ކަމުގެ މައްޗަށް ޝައްކުނުކުރާ ދަލީލުތަކާއި، ބުރުހާނުތަކާއި ޙުއްޖަތްތަކާއި ހެކިތަކާއި ހުރެ، އެ ކީރިތި ވަޙީ ބައްޓަން ކުރެއްވުނުކަމާއި، އިސްލާމް ދީނަކީ ބަޔަކު ތެދު ކަމާ އަދި އެ ދީނުއާން ކުރެއްވި މީހުން ނަރަކައަށް ވަންނާނޭ ކަމާއި، މީހުން ގެއްލުވާ ކަމަކާއިގެން ކުޑަވެސް ޝައްކުކުރާ ކަމެއްގައި، އިބަ ރަސޫލާ ނުވާނެ ކަމުގައެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ޚިޔާރު ކުރެއްވުނުކަމައި ވަނީ ބައްޓަން ކުރެއްވި. އެ ކޮތް ބަޔައިލައްވާނީ، އިބަ ރަސޫލާގެ ފަރި رَبُّ ގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ.

އަދި އިސްލާމް ދީނަކީ، އިބަ ރަސޫލާގެ ފަރި رَبُّ ބާވައިލައްވަ ބައްޓަން ދީނެވެ. ނަމަވެސް، މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުން، ޚިޔާރު ކުރެއްވުނުކަން އީމާނެއް ނުވާނެތެވެ. އަދި އިސްލާމް ދީން ގަބޫލުކުރެއް، އެ ދީނުގައިވާ ގޮތަށް އަމަލުއް ވެސް ނުކުރާނެތެވެ.[12]

ދަންނާށެވެ! ބަޔަކު މުއުމިނުންނަށް، ޚިޔާރު ކުރެއްވުނުމުގެ ބޮޑުވާގެ ހަމަކަށަވަރު ބަޔަކި ވިސްނައި ދިހަކުރުމުން، އެ ކޮތް ކަމުގާކަން، ﷲ ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވުމުގެ ހަޤީ ޙައްޤުޚިޔާޅު މިހުންނެވެ.

12- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވިމާ، ދުނިޔަވީ ޙަޔާތުގައި ވެސް، އެ މުއުމިނުންނަށް އިމާންކަމުގެ ފޮނިމީރުކަންލިބިގެ، އާޚިރަތުގައި ނުހަނު ހިތްހަމަޖެހޭ ނަޢީމާ ލިބޭނޭ ކަން ވެސް ކަށަވަރުވެ. އެއާ ޚިލާފަށް، ޝިރުކު ކުރާއިން ދުވަހަކުން، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އިންކާރުކުރާ މީހުން ދުނިޔޭގައި ހިތަށް ތަނަވަސްކަން ލިބެން ކަމުގައި ވިޔަސް، އޭނާ އުޚުރަވީ ހިތި ދަތި ދިރިއުޅުމެކެވެ.

އަދި އާޚިރަތުގައި އޭނާ ވަދެ އޮންނާނީ، ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ ތެރެއަށެވެ. ސަބަބުކަމުންނެވެ. الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އިމާންވާ ކޮންމެ މީހަކުވެސް އިމާންނުވަނީ، އެ މީހުންގެ ހިތަހަރުކަށިވާ ޖާހިލު ކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ނުވަތަ ދުޝްމަނުގައި ވެސް، ބައެއް ތެދުކަން އެނގިގެން ހުރެ، ދުނިޔަވީ ޝަހުވަތުތަކާއި، ގޮތްދޫނުކުރުމާއި، ބޮޑާކަމުންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޔަޤީން ޤުރުއާނަކީ، الله ﷻ ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅުކަމުގެ މައްޗަށް ޝައްކުކުރާނަމަ، ތަޙައްދީކޮށްލެއްވުމެއް އެ ޤުރުއާނުގައި ވެއެވެ. އަދި އިންސާނުން ގިނަބަޔަކު ސަރާމަތް ބޮޑުވި ވެސް އެ ކަމަށް ޤަބޫލުނުކުރެއެވެ.

ފުމާއުކަ، ޔަޤީން ޤުރުއާނަކީ، الله ﷻ ގެ ވަޙީ ބަސްފުޅުކަމާއި، الله ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން مُحَمَّدُ ﷺ ގެ އަރިހަށް އެ ޤުރުއާން ގެންނަވައިދިނީ، جِبْرِيلُ عليه السلام ކަމާއި އެ ޤުރުއާނުގައި ވެސް، ޤަޠުޢީކަންތަކުން ޖަކައި، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި އިލާހީ ޤުރުއާނުކަމާއި، މީސްތަކުންނަށް ބޭނުންވާ މުހިންމު މައްސަލަތަކުގެ ޙުކުމްތަކެއް، އެ ޤުރުއާނުގައިވާ ކަމާއި، مُحَمَّدُ ﷺ އީ އެންމެފަހުގެ ނަބިއްޔާ އަދި ރަސޫލާކަމާއި، މި ކަންކަން ސަރާޙަތުގައި ބޭނުން ލިބިގެންވާ ކަންތައް އިންސާނުންނަށް ޔަޤީންކުރުން ޖެހޭނެއެވެ.[13]

13- تَرْجَمَةُ وَتَفْسِيرُ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ لِلشَّيْخِ أَبِي بَكْرِ إِبْرَاهِيمَ

وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًاۚ أُوْلَٰٓئِكَ يُعۡرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمۡ وَيَقُولُ ٱلۡأَشۡهَٰدُ
هَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ عَلَىٰ رَبِّهِمۡۚ أَلَا لَعۡنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٨﴾

﴿18﴾ اللهُ ﷾އަށް ބަރިވެރިއަކު ނުވަތަ ދަރިކަލަކު ނުވަތަ ދަރިކަނބަލަކު ވާކަމުގައި ބުނެ، އެ إلهއަށް ނިސްބަތްކޮށް ބުހުތާން ދޮގު އުފައްދައި އެ ހަދަ ދޮގެއްގެއްލައި މީހަކަށްވުރެން އަނިޔާވެރިކަން ބޮޑީ، ހަމަ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ޝައްކެއްނެތެވެ. ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، اللهُ ﷾އަށް ނިސްބަތްކޮށް އެބައިމީހުން ހަދައި އުޅުން ބުހުތާން ދޮގުތަކާއި، އެބައިމީހުން ކޮށް އުޅުން ބަދުއަމަލުތަކާއި ސުވާލުކުރެއްވުމަށްޓަކައި، އެ ކަންތައްތަކާ އެކަށޭނަ ސަވާބު އެބައިމީހުންނަށް ދައްކުވަން، އެބައިމީހުންގެ ވެރި رَبُّގެ ޙަޟްރަތަށް، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުން ހުށަހެޅޭނެތެވެ.

ދެން، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، اللهُ ﷾އަށް ނިސްބަތްކޮށް އެބައިމީހުން ހަދައިއުޅުން ދޮގުތަކާއި، ކޮށްއުޅުން ނުބައި ޢަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭ އެންމެހައި މަލާއިކަތުން، އެބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހެކިދީފައި ބުނާނެތެވެ. ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، اللهُ ﷾އަށް ނިސްބަތްކޮށް ދޮގުހަދައި އުޅުން މީހުންނަކީ، މި މީހުންނެވެ.

މިބައިމީހުންނަކީ، اللهُ ﷾އަށް ބަރިވެރިއަކު ނުވަތަ ދަރިކަލަކު ނުވަތަ ދަރިކަނބަލަކު ވާކަމުގައިބުނެ ދޮގުހަދައި، ޝިރުކުކުރުމުގެ ދީނުގެ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުންނެވެ. އެހެންކަމުން، އެ އަނިޔާވެރިންގެ މައްޗަށް، اللهُ ﷾ ލަޢުނަތްލައްވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި ދުނިޔެއާއި ސޯރާ ލަޢުނަތަކުން އެބައިމީހުންނަށް ލަޢުނަތްލައްވައި، އެ إلهُގެ ރަޙްމަތުން އެބައިމީހުން ދުރުކުރައްވައިދޭ ކަން ވެސް ކަށަވަރެވެ.[14]

14- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނާށެވެ! އެ އަނިޔާވެރިންނަށް، ﷲ ﷻ އާ އެހެނިހެން ފަރާތްތައް ބައިވެރިކޮށް
ޝިރުކުކޮށް، އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވުމުގައި އެބައިމީހުންގެ
މަކުރުވަރާ ހަދައަން ކުރިމިބި މީހުންނެވެ. ޝަރުޢުކުރެއްވުމެވެ. ﷲ ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށް
ބުހުތާން ދޮގުހަދައި އުޅޭ ކޮންމެ ބަހަކާ ދޮގުކަމަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްތަކުގައި މަޖާއިކުރުންނާއި،
ރަސޫލުންނާއި، ނަބިއްޔުން، ޞާލިޙުން ދުވަހުން ހެކިވެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި
އެ ޝާހިދުން އެބައިމީހުންގެ ރަސްކަލާނގެއާ ދޮގުހެދި، އެ ދޮގުހަދައި އެ ކަލޭގެ ޙަޤީޤަތް ވެރިވިއެވެ.[15]

ٱلَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَيَبۡغُونَهَا عِوَجٗا وَهُم بِٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ كَٰفِرُونَ ﴿١٩﴾

﴿19﴾ މީސްތަކުން ދީނުން ﷲ ﷻ ގެ އެބައިމީހުންނަކީ، ޝަރުޢުކުރެއްވުމެވެ.
ދުރުކުރުމަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ މަގު މީސްތަކުންނަށް ބަންދުކުރުމަށާއި، ހަމައެކަނި،
އެ إِلٰهަށް އަޅުކަންކުރުން މީސްތަކުންނަށް މަނާކުރުމަށް ބަލައި، ގޮތަކަށައި
މަސައްކަތްކޮށް އުޅޭ މީހުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެދެނީ ސީދާވެގެންވާ ޝަރީޢަތުގައި،
ނުސީދާ ކަޑި މަގެއް ކަމުގައި ވުމަށެވެ. އެބައިމީހުން އެ ކަންކަން އެ ގޮތަށް
ކުރަނީ، އެބައިމީހުންގެ ހަވާ ނަފްސުގެ އެދުމާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތީންނެވެ. އަދި
އެބައިމީހުންނަކީ، އާޚިރަތް ދުވަސް ތެދުކަން، މަރުވުމަށް ފަހު އަލުން ދިރުއްވައި،
ކުރުވުމާއި މީހަކަށް އެ މީހަކު ކުރިކަމެއްގެ އުޖޫރަ ޖަޒާ ދެއްވުމާއި ހިސާބު ބެއްލެވުން، އެ ދުވަހުން
ދެއްކުމެއް ނުވަތަ އިންކާރުކުރާ، އެ ކަންކަމަށް ކާފިރުވެގެން ތިބި މީހުންނެވެ.[16]

أُوْلَٰٓئِكَ لَمۡ يَكُونُواْ مُعۡجِزِينَ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا كَانَ لَهُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِنۡ أَوۡلِيَآءَۘ يُضَٰعَفُ لَهُمُ
ٱلۡعَذَابُۚ مَا كَانُواْ يَسۡتَطِيعُونَ ٱلسَّمۡعَ وَمَا كَانُواْ يُبۡصِرُونَ ﴿٢٠﴾

15- التَّفْسيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزارَةِ الشُّئُونِ الإسْلاميَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
16- التَّفْسيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزارَةِ الشُّئُونِ الإسْلاميَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿20﴾ ޝައްކެއްނެތެވެ. ދުނިޔޭގައި ވެސް އެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ޢުޤޫބާތެއް
ފޮނުއްވުމަށް، الله ﷻ އިރާދަކުރައްވައިފި ހިނދަކު، އެ ކަމަށް ހުރަސްއަޅައި،
އެ ޢުޤޫބާތް އަރަނުދީ، އެ އިލާހުގެ ކަނޑައެޅުއްވުންތަކާއި ދިމާކޮށް ދަތުރުން ނުކުޅެ،
އެ އިލާހުގެ ޢުޤޫބާތުން ސަލާމަތްވެވުމަށް ބަކައި، އެއްވެސް ތަނަކަށް ވަކި ފިލައިގަތުމުގެ
ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންވާ ބަޔަކު ކަމުގައި އެ ކާފިރުން ނުވެއެވެ.

އަދި އެ ފަދަ ޢުޤޫބާތެއް، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، الله ﷻ ފޮނުއްވައިފި ނަމަ،
އެ ޢުޤޫބާތާއި އަރާހުން އެބައިމީހުން ދުރުކޮށް ސަލާމަތްކުރުމަށް ވާގިވެރިވެދޭނޭ
ހަމަ އެއްވެސް ފަރާތެއް، الله ﷻ ދޫނީ އެބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި
ދުނިޔޭގައި އުޅުނިއިރު، الله ﷻ ގެ ދީނަށް ހުރަސްއެޅި، އެ ދީނުން މީސްތަކުން
ދުރުކުރި، އެ ދީނުގެ މަގު، މީސްތަކުންނަށް ބަންދުކުރުމަށް ގަދައަކައި މަސައްކަތްކުރި
އުޅުމުގެ ސަބަބުން، ނަރަކައިގައި އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ބަދަލު ގިނަގުނަކުރައްވައި
އިތުރުކުރައްވާނެއެވެ.

އެހެނީ، ދުނިޔޭގައި އުޅުނިއިރު، ބައްޔެއްގެ މަގު ފެންނަ ފަދަ އަޑު އެހުމަކުން،
ޙައްޤު ގަބޫލުކުރުމުގެ އަޑުއަހައި އުޅުން ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ނުވެއެވެ. އަދި
ކައުނުގައިވާ، الله ﷻ ގެ ކަނޑައެޅުއްވުންތަކުގެ މައްޗަށް ވިސްނައި ބަލާބެލުމަކަށް
ފުރުޞަތު، އެ ބަލާލުމަކާއި ވިސްނައި ދިރުކުރީ، އެ އިލާހުގެ އާޔަތްތަކަށް
ބަލާނުލާ ފަރުވާކުޑަކުރީ، ހިތްހަމަޖެހުމުގެ މަގު ފުރިހަމަ ބަދަލު ކަމުގައި ވެސް އެބައިމީހުން
ނުވެއެވެ. އެއީ، ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ތަރުތީބުކޮށްގެން ކަރުދާހައި، ގާނޫނުތައް ދުވަހުގެ ކަރަ ވެސް
ފިލައިގެންދިޔައީ ނޫނީ، ކާފިރުންގެ މަތި އެބައިމީހުން ދުވަސްބޮޑު ސަލާމަތެއްނުވެއެވެ.[17]

17– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ وَضَلَّ عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَفۡتَرُونَ ﴿٢١﴾

﴿21﴾ އަދި އެ ކާފިރުންނަކީ، ދުނިޔާގައި އުޅުނުއިރު، الله ﷻ އަށް ނިސްބަތްކޮށްގެން
ދޮގުހަދާން ބުނު ގޮތުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންގެ އާޚިރަތް ބަރުބާދުކޮށް، އަމިއްލަ
ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވެ، ގެއްލުމާ ހަވާލު ވިއްޖެމީހުންނެވެ. އަދި ޚިޔާލުކޮށް
ގެއިމުވާ ދުވަހުން، އެބައިމީހުންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ކަމުގައިބުނުން، ދޮގުހަދާން ބުނު
ހަދައިގެން، ދުނިޔާގައި އުޅުނުއިރު އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި އުޅުން އެންމެހައި
ބުތްތަކާއި އެ ނޫން ތަކެތި، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ގެއްލި،
އެއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް، އެ ދުވަހުން އެބައިމީހުންނަކަށް ނުފޮނުނާނެއެވެ.[18]

لَا جَرَمَ أَنَّهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ هُمُ ٱلۡأَخۡسَرُونَ ﴿٢٢﴾

﴿22﴾ ޝައްކެއްނެތެވެ. އާޚިރަތުގައި އެންމެ ބޮޑު ގެއްލުން އުފުލާނީ ބަޔަކީ،
ދުނިޔާގައި އުޅުނުއިރު، الله ﷻ ފިޔަވައި އެހެނިހެން ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރި އުޅުން
މީހުން ކަން ކަށަވަރެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް ހިނގާނީ ކަމީ، ކަނޑަ އެޅިގެންވާ
ޙަޤީޤަތެކެވެ.

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނަކީ، ދީންކަމުގެ ބަދަލުގައި ކާފިރުކަން
އިޚްތިޔާރުކުރި މީހުންނެވެ. އާޚިރަތުގެ ބަދަލުގައި ދުނިޔެ ޙިޔާތުގެ މަސައްކަތްކުރި
މީހުންނެވެ. ރަޙްމަތުގެ ބަދަލުގައި ޢަޛާބަށް ހުށަހެޅިގެން މީހުންނެވެ. ސުވަރުގޭގެ
މަޒާތާއި ރަހަޖަހައް ބަދަލުގައި ނަރަކައިގެ އަދާ ވަތްގަނޑެއް ހޯދި
މީހުންނެވެ.

18- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނާށެވެ! ހަމަގައިމުވެސް ގެއްލުމާއި ހަލާކަކީ، ނަރަކައިގެ ވޭންދެނިވި ޢަޛާބެވެ.
ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ނަރަކައިގައި، ދާއިމަކަށް އެބައިމީހުން ދެމިހުންނާނެތެވެ.[19]

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَأَخۡبَتُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّهِمۡ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَنَّةِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٣﴾

﴿23﴾ ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ޤަބޫލުކޮށް އީމާންވެ،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެ، ހެޔޮ ޢަމަލުތައް، ޢިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު،
އެބައިމީހުންގެ ޚާލިޤުވަންތަ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ބޯލަނބައި ކިޔަމަންތެރިވެ،
އެ إِلٰهُ އަށް ބިރުވެތިވެ، މަޑުމައިތިރިވެ ނިކަމެތިވި، ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނެވެ.
ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ސުވަރުގޭގައި، އެބައިމީހުން އަބަދަށްޓަކައި ދެމިހުންނާނެތެވެ.
އަދި އެ ތަނުން ނުކުމެވެން އަދި މަރުވެވެން އަދި ފޫހިކަމެއް ވެސް، ސުވަރުގޭގެ
އަހުލުވެރިންނަކަށް ނުވާނެތެވެ.

ދަންނާށެވެ! އެ ދެބަޔަ މިސާލުގައި ނިކަމެތިކަމާއި އެބައިމީހުންނަށް ބެލުމާއި، الله ﷻ
އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވާ އެ އަމުރުފުޅުތަކުގެ ދޮރުތަކަށް، ނިކަމެތިކަމުން އަންނަނި
ކިޔަމަންތެރިން މިސާލު ދައްކާ ކާފިރުންނާއި ބޮޑު ކަލާނގެއަށް އެބައިމީހުން
ވެސް ސާބިތުވާށެވެ.[20]

مَثَلُ ٱلۡفَرِيقَيۡنِ كَٱلۡأَعۡمَىٰ وَٱلۡأَصَمِّ وَٱلۡبَصِيرِ وَٱلسَّمِيعِۚ هَلۡ يَسۡتَوِيَانِ مَثَلًاۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

﴿24﴾ ޝައްކެއްނެތެވެ. الله ﷻ އަށް ކާފިރުވި މީހުންނާއި، އެ إِلٰهُ އަށް އީމާންވި
މީހުންގެ މިސާލު، މި ދެބައިމީހުން، الله ﷻ ވަޙީކުރައްވައެވެ.

19- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
20- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަހެ، الله ﷻ އަށް ކާފިރުވި މީހުންގެ މިސާލަކީ، ލޯ ކަނުވުމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުފެންނަ އަދި ބީރުވުމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް އަޑެއްނީވޭ އަބާއްޖަވެރިއެއްގެ މިސާލެވެ. އަދި، الله ﷻ އަށް އީމާންވި މީހުންގެ މިސާލަކީ، ލޮލަށް ފެންނަ އަދި ކަންފަތަށް އަޑުއިވޭ ބާއްޖަވެރިއެއްގެ މިސާލެވެ. ވީމާ، ނިކަން ބުނެބަލާށެވެ! މިސާލުދެއްކުމުގެ ގޮތުން ވިއަސް، ސިފަދެއްކުމުގެ ގޮތުން ވިއަސް، ދެމީހުންނާއި، ކާފިރުންނާއި، މި ދެބައި މީހުން ހަމަހަމަވޭ އެއްފަދަވެގެންވޭތޯއެވެ؟ ނުވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، މި ކަންކަމާ ދެކު ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް، އިބްރަތާއި ނަސޭހަތް ހާސިލުނުކުރަނީހެއްޔެވެ؟[21]

ދަންނާށެވެ! ކާފިރުވި މީހުންގެ ގޮތަކީ، ލޮލުން ފެނުނު ކަމުގައި ވިއަސް، ޙައްޤުގެ މަގު ނުދެކި، އެ މަގުން ނުހިނގުމެވެ. އަދި ކަންފަތަށް އިވުނު ކަމުގައި ވިއަސް، ޙައްޤުގެ މަގަށް ގޮވައިލާ އެއްވެސް މީހެއްގެ ގޮވައިލުމުގެ އަޑު ފައިދާކުރަނިވި ގޮތަކަށް ނޭހުށެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ކަހަލަ މީހުން، الله ﷻ ގެ ދީން ޤަބޫލުނުކުރެއެވެ. ވީމާއެކު، الله ﷻ، ކާފިރުންގެ މިސާލު ޖެހެއްވީ، ލޯ ކަނު ކަންފަތް ބީރު މީހެއްގެ މިސާލުންނެވެ.

އެއާ ޚިލާފަށް، މުއުމިނުންގެ ގޮތަކީ، ކައުނުގައިވާ، الله ﷻ ގެ ކަރަނުގަދުންވަންތަކަމުގެ ދައްކަވާ، ހެކިތަކާއި ބަލާފާހަގަކޮށްދީ ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކުރެއެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ދީނަށް ގޮވައިލާ އަޑު، ގޮވައިލާކުރަނިވި ގޮތަށް ކަންލައި އަހައި އެ ގޮވުން އިޖާބަދިނުމެވެ.

21- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

އެހެންކަމުން، އެ ގަޑަ ދިރުން، ބައެއްގެ މަގަން ޤަބޫލު، الله ﷻ ގެ އަންގެވުމާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރާ ބައެއްގެ މަގަންވުމުގައި ހަމަހަމަވޭތޯ. ފަހެ، الله ﷻ، މުއުމިނުންގެ މިސާލު ޤައުލާ، ދޭނީ ކަންޏަކަށް އަދި އިބް ދިރުމުގެ މިސާލުންނެވެ.[22]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾

﴿25﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، نُوحُ عليه السلام އަށް ރަސޫލުކަން ދެއްވައި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގާތަށް، ތިމަން إِلٰهُ، އެ ރަސޫލާ ފޮނުއްވީމެވެ. ވިދާޅުވީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހަރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭ! ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެންނީ، الله ﷻ ގެ އަޒާބުގެ އުނދަގޫކަން ނުވިއަދަންކޮށްދޭ މީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނޭ ބަޔާންވެގެ ވަރަކަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބިރުވެރިކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވުމަށް ބަލައި، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލަކީމެވެ.

ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުން ކުރަމުން، އެ إِلٰهُ އަޅުކަންކުރުމުގެ ކަންތައްތަކާއި ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތައް، ނުހަނު ސާފުކަން، ތިމަން ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދީފީމެވެ.[23]

ދަންނާށެވެ! مُحَمَّدُ ﷺ ރަސޫލުކަމާއިގެން ފޮނުއްވުމުން، ބަރަބިންގެ މުޝްރިކުންނާ އެ ނޫން ކާފިރުން، އިޔާންކަމުން ފުރަގަސްދީ، އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތަށް އިންކާރުކުރުމުން، ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންގެ ވާހަކަތައް، ކިޔައިދީ ފުރުޞަތުގައި ބޮޑުކުރައްވައި، ކަލޭ އިތުރު ރަސޫލާގެ ހިތްދަތިކަން، الله ﷻ ތަސައްލީދެއްވިއެވެ.

22- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

23- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، ކައު އިތުރު ރަސޫލާއަށްވުރެން ކުރިން ފޮނުއްވުނު ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންގެ
ދަޢުވަތު، އެ ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންގެ ޤައުމުގެ މީހުން ދޮގުކޮށް އިންކާރުކޮށްފައި
ވުމާ އެކު ވެސް، އެ ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުންނަ ބަލާލުކުރެއްވުން ހިތްވަރާއި
އަރާމުކުރުއްވުމަށްޓަކައި، އެ ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުން ސާބިތުވެ ތިއްބެވި ކަން އަންގަވައި،
ﷲ ﷻގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ހިމާޔަތްކުރެއްވިއެވެ. ވުމާއެކު، އަންނަނިވި އާޔަތްތަކުގައި
ވަނީ، އެ ހަމަ ވާހަކަތަކެކެވެ.[24]

أَن لَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّا ٱللَّهَۖ إِنِّيٓ أَخَافُ عَلَيۡكُمۡ عَذَابَ يَوۡمٍ أَلِيمٖ ﴿٢٦﴾

﴿26﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ﷲ ﷻ އަމުރުކުރައްވަނީ، އެ إِلٰهُ
އެއްކައުވަންތަކުރުމުގައި، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން
އަޅުކަން ނުކުރުމަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން، އެ إِلٰهއަށް އަޅުކަންކުރުމުން އެއްކިބާވެ،
އެ إِلٰهُ ނޫން އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކޮށްފި ނަމަ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބިދާނެ ވޭންދެނިވި ޢަޛާބަކާމެދު، ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާ
ބިރުގަންނަމެވެ.[25]

فَقَالَ ٱلۡمَلَأُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِن قَوۡمِهِۦ مَا نَرَىٰكَ إِلَّا بَشَرٗا مِّثۡلَنَا وَمَا نَرَىٰكَ ٱتَّبَعَكَ
إِلَّا ٱلَّذِينَ هُمۡ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ ٱلرَّأۡيِ وَمَا نَرَىٰ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلِۭ بَلۡ نَظُنُّكُمۡ
كَٰذِبِينَ ﴿٢٧﴾

﴿27﴾ ދެންފަހެ، نُوحُ عَلَيْهِ السَّلَامُގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން ކާފިރުވި ބޮޑުންނާއި
އިސްވެރިން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ.

24- مُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
25- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

"ތިމަންމެން ދެކޭ ގޮތުގައި، ތިބާއަކީ ވެސް ތިމަންމެން ކަހަލަ އާދަމުގެ ދަރިއެކެވެ. އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި، ތިބާއީ މަލާއިކަތެއް ނޫނެވެ. އަދި ތިމަންމެން ދެކޭ ގޮތުގައި، ތިމަންމެންނަށް ލިބިގެންނުވާ އެއްވެސް މާތްކަމެއް ތިބާއަކަށް ލިބިގެނެއް ނުވެއެވެ. ވީމާ، ތިމަންމެންނަށް ބާވައިލެއްވި ވަޙީއެއް ތިބާއަށް ބާވައިލެއްވޫކަމަށް ހިނގާނެކަމެއްތޯ؟ އަދި ތިމަންމެންގެ ތެރޭގައި ތިބި އެންމެ ދެރަ މީހުން، އެއްވެސް އަގެއް ނެތި، ނިކަމެތި ޖާހިލުން ފިޔަވައި އެހެން ބައެއް ތިބާއާ ތަބާވާ ތަނެއް ތިމަންމެން ނުދެކެމުއެވެ. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުން ތިބާއާ އެ ތަބާވަނީ، ތިބާ ތިޔަ ގޮވާލުމަށް ކަންތައްތަކާމެދު އެއްވެސް ވިސްނުމެއް ވިސްނައި، ކުޑަވެސް ފިކުރެއް ކުރުމަކާ ނުލައެވެ."

އަދި އެ ރަސޫލުގެ ދަޢުވަތު ދެކޮޅުހެދި ކާފިރުން، އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވި މީހުންނަށް ބުނެއެވެ. "އަދި ތިމަކަލޭގެފާނުން ތިޔަ ތިބި ދީނަށް ވަނުމުން، ތިމަންމެންނަށްޓަކައި ދުރުކުރައި ނުވާ އެއްވެސް ގޮތެއްގައި ތިމަކަލޭގެފާނުން ދުރަށް، ދުރުން ހުރެވެ، އީމާނު ތަރުވާސްކޮށްފައި ތިމަކަލޭގެފާނުމެން ދުރަށް ކަމަކަށް ވެސް ތިމަންމެން ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ޤައުމުމާ! ތިމަންމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި، ތިމަކަލޭގެފާނުން ތިޔަ ދީނީ ދަޢުވަތުގައި ތިމަކަލޭގެފާނުނީ ދޮގުވެރި ބަޔަކަށެވެ."[26]

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي رَحۡمَةٗ مِّنۡ عِندِهِۦ فَعُمِّيَتۡ عَلَيۡكُمۡ أَنُلۡزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمۡ لَهَا كَٰرِهُونَ ﴿٢٨﴾

﴿28﴾ نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.

26- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ އަހުރެމެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަހުރެން މި ދޭ ދަޢުވަތުގެ ތެދުކަން ޤަބޫލުކުރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރަނިވި ހައްދުކަން ބޫޅު ބުރުހާނުތަކާއި، ދަލީލުތަކާއި، އަހުރެމެންގެ ވެރި رَبُّ ވަޙީ އަހުރެންނަށް ދެއްވައިފައެވެ. އަދި އަހުރެން މި ވަނީ، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލަކުމެން އައިސްފައިވާ ނަމަށް ހައްދުކަން ބޫޅު ތެދުވެގެންގައި ކަން ވެސް އަހުރެމެންނަށް ހަދިޔާވެ. އަދި، اللهُ ﷻ ވަޙީ އަހުރެމެންގެ މައްޗަށް، ފަސްލުވަންތަވިވަތިވޭ ގަންނަވައި، އަހުރެމެންނަށް ރަޙުމަތްތެރިވެވައި، ނަބީކަމާއި ރަސޫލުކަން އަހުރެމެންނަށް ދެއްވައިފައެވެ. ކަންތައް އެހެނީ މިހެން ކަމުގައި ވީމާ އެކު، ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ބަލާބަލާށެވެ!

ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ތިޔަހުރި ޝައްކުކަމާއި، ގޮތްދޫނުކުރުމާއި، ބޮޑާކަމުގެ ސަބަބުން، އަހުރެން މި ގެނައި ދީނުގެ ތެދުކަން، އެ إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވަންހަނާކުރައްވައި ފޮރުއްވުމުން، އަހުރެން މި ގެނައި ދީނަށް، ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހުންވެދެއްބައި ވެސް، އަހުރެމެންގެ ދީނަށް ވަނުމަށް، އަހުރެމެންނާއި އަހުރެންގެ ރިސާލަތަށް އީމާންވި މީހުންގެ ފަރާތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް މަޖުބޫރުކުރެވިދާނެހެއްޔެވެ؟

ސަލާމަތްކަމެވެ. އަހުރެމެންގެ ދީނަށް ވަނުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް މަޖުބޫރުކުރުމަކީ، އެއްވެސް ބާރެއްގައި އަހުރެމެންނަށް ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، އަހުރެމެންނާއި އަހުރެމެންނާ ތަފާތީ މީހުންނަށް ދޫކޮށް، اللهُ ﷻ އިޚްތިޔާރުކުރައްވާ ގޮތަކަށް، މިއަދު ކާފިރުންނާމެދު ނިޔާކުރައްވައި ފައިސަލާކުރައްވައިދެއްވުމަށް ދޫކޮށްލަން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް، އެ إِلٰهَ ބަލަހައްޓަވާން، އެ إِلٰهަށް ވަކީލުކުރުމެވެ.[27]

27– تَفْسِيرُ تَيْسِيرِ الْكَرِيمِ الرَّحْمَنِ لِلْإِمَامِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّعْدِي

وَيَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ مَالًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِۚ وَمَآ أَنَا۠ بِطَارِدِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْۚ إِنَّهُم
مُّلَٰقُواْ رَبِّهِمۡ وَلَٰكِنِّيٓ أَرَىٰكُمۡ قَوۡمًا تَجۡهَلُونَ ﴿٢٩﴾

﴿29﴾ އަދި ވެސް، نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ނަބިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ޝިރުކައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهއަށް ޚާލިޞްކުރާށެވެ! އަދި އަހުރެން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދީނުގެ ދަޢުވަތުދިނީ، الله ﷻއަށް އީމާންވުމަށް ގޮވައި އުޖޫ ކަމަށް ބަލައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެއްވެސް އުޖޫރައަކަށް އަހުރެން ނުއެދެމެވެ.

އަދި އެހެންއެކަމަކު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދީނުގެ ދަޢުވަތު ދިނުމުގެ ގޮތުން، އަހުރެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގެ ދަރުމައާއި ޘަވާބު އަހުރެންނަށް ދެއްވުން، الله ﷻ ގެ ޒިންމާގައި ދުރުވި ނުވެއެވެ. އަދި އަހުރެންގެ ދަޢުވަތުގައި އިޖާބަދީ އަހުރެންނާ ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުން، ފަގީރުންގައި ވެސް އަހުރެންގެ ގޮތުން ފަހަރު ދުރުކޮށް، އެބައިމީހުން ބޭރުކުރާކަށް މީހަކު ކަމުގައި އަހުރެން ނުވަމެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނީ، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެބައިމީހުންގެ ސާޙިބުވަންތަ إِلٰهއާ ބައްދަލުވާނޭ ބައެކެވެ.

އަދި އެބައިމީހުން، އަހުރެންގެ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުކޮށް އީމާންވި ކަމަށް ބަލައި، އެ ދުވަހުން އެބައިމީހުންނަށް ހިތް ޖަޒާ ދުރެއްވެސްނުމެވެ. މި ކަންކަން މިހުން ހުރިހާ އެކު، ޤަދަރުނުދަންނަ، ގޯސްދުދުނުކުރާ އަދި އަހުރެން މި ދޭ ދަޢުވަތުގެ ބަޔާނާ ނުދަންނަ ޤައުމު ބައެކު ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވާތީ އަހުރެން ދެކެމެވެ.

އެނގޭ، ތިޔަބައިމީހުން އަހުރެންނަށް ތިޔަ އަމުރުކުރަނީ، الله ﷻ އަށް
އީމާންވެގެން ތިޔަ އިޚްލާސްތެރި މުއުމިނުން އަހުރެންގެ ގާތުން ޖަހައި ދުރުކޮށް
ބާރުކުރުވަނެވެ.[28]

وَيَٰقَوۡمِ مَن يَنصُرُنِي مِنَ ٱللَّهِ إِن طَرَدتُّهُمۡۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

﴿30﴾ އަދި ފަހެ، އެ ނޫޙު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
އަހުރެން މި ދޭ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުކޮށް އީމާންވި މީހުން ކައިރި އެއްވެސް ކަހަލަ ނުބަލައި،
އެބައިމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެ، އަހުރެންގެ ގާތުން އެބައިމީހުން ޖަހައި ދުރުކޮށްލައި
ބާރުކޮށްފި ނަމަ، الله ﷻ އަހުރެންނަށް ދެއްވާނޭ އުޤޫބާތުން އަހުރެން
ސަލާމަތްކޮށް، އަހުރެންނަށް ނަސްރުދީ ވާގިވެރިވާނީ ކާކުތޯއެވެ؟

ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަހުރެން މި ދޭ ނަސޭހަތުގެ އަގުއަޅައި، އެ ނަސޭހަތާމެދު
ތިޔަބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ވިސްނައި ފިކުރުކުރުމުން ދުރުވެގެން ހުރަނީތޯއެވެ؟ ސަމާލުކަންދޭށެވެ.
ތިޔަބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ވިސްނައި ފިކުރުކޮށްފި ނަމަ، ދުނިޔޭގައި އާޚިރަތުގައި
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކާމިޔާބީ، އަހުރެން މި ދޭ ނަސޭހަތް ޤަބޫލުކުރުމުގައި ކަން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ ކަން ކަށަވަރެވެ.[29]

وَلَآ أَقُولُ لَكُمۡ عِندِي خَزَآئِنُ ٱللَّهِ وَلَآ أَعۡلَمُ ٱلۡغَيۡبَ وَلَآ أَقُولُ إِنِّي مَلَكٞ وَلَآ أَقُولُ
لِلَّذِينَ تَزۡدَرِيٓ أَعۡيُنُكُمۡ لَن يُؤۡتِيَهُمُ ٱللَّهُ خَيۡرًاۖ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِمَا فِيٓ أَنفُسِهِمۡ إِنِّيٓ إِذٗا لَّمِنَ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣١﴾

28- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

29- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿31﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ޚަޒާނާތަކުގެ ވެރިއަކީ އަދި އެ ޚަޒާނާތައް ވަނީ، ތިމަން ރަސޫލާގެ އަތުގައި ކަމަކަށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގާ، ތިމަން ރަސޫލާ ވިދާޅުއް ނުވަމެވެ. އަދި ޣައިބުގެ އިލްމުގެ ތެރެއިން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް، اللهُ ﷻ ދެއްވި އިލްމުއް ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް އިލްމެއް، ތިމަން ރަސޫލާއަކަށް އެނގިވަޑައެއް ނުގަންނަވައެވެ. އަދި، ތިމަން ރަސޫލާއަކީ، މަލާއިކަތެކު ކަމުގައި ވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތުގާ، ތިމަން ރަސޫލާ ވިދާޅުއް ނުވަމެވެ.

އަދިޔާއެއްމަ! ތިމަން ރަސޫލާވެސް ތިޔަބައިމީހުން ފަދަ އާދަމުގެ ދަރިއަކީމެވެ. އަދި، ތިމަން ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުކުރި އީމާންވުމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަކީ ނިކަމެތި ބަޔަކު ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ދެކޭ ދެކުމުން، اللهُ ﷻ ގެ ވަޢުދުފުޅު އަދައި ކުރާ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގެ ޘަވާބު، އެބައިމީހުންނަށް اللهُ ﷻ ނުދެއްވާނޭ ކަމަކަށް ވެސް، އަދި ނިކަމެތިކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުން ދުރުކޮށްލާނޭ ކަމަކަށް ވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ވިދާޅުއް ނުވަމެވެ.

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ މުއުމިނުންގެ ނިޔަތްތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ފޮރުވިފައި ވާހައި ކަމެއް، މޭރުން ދެނެވޮޑިގެން ވަނީ اللهُ ﷻ އެވެ. ވީމާ، އެ ފަދަ ވާހަކައެއް، ތިމަން ރަސޫލާ ވިދާޅުވެ ނަމަ، ޝައްކެއްނެތިމު، ތިމަން ރަސޫލާ ވާހުށީ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ތެރެއިން ކަން ކަށަވަރުވެއެވެ.[30]

قَالُواْ يَٰنُوحُ قَدْ جَٰدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَٰلَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿٣٢﴾

30- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿32﴾ نُوْحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން، ނޫހަށް ބޭޒާކަން ދަތި ދިޔަ، އެ ރަސޫލާއަށް
ދެންނެވިއެވެ. "އޭ نُوْحُއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބޭފުޅާ ކަންތައްތަކާމެދު، މިއާ އަޅުގަނޑުމެންނާ
ޒުވާބުވެރިވެވަޑައިގެން، ޖަދަލުކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތަކާމެދު އަޅުގަނޑުމެންނާ
ދިމާކޮށް ބަޙްޘުތައްކުރައްވައި، ޖަދަލުކުރެއްވުން ވަރަށް ގިނަ ކުރައްވައިފިއެވެ.
ވީމާ، މިބާ މިއަދު ދެއްކަވާ ވަޢުދުވެވަޑައިގަތް، ޢަޒާބުދެއްވުމަށް މިބާ ވަކި ނަމަ،
މިއަދު ވަޢުދުކުރައްވާ އަޒާބު ތިޔަބޭފުޅާގެ ހަމަޔަށް ނިކަން ގެންނަވައި
ބައްލަވާށެވެ!"[31]

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُم بِهِ ٱللَّهُ إِن شَآءَ وَمَآ أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

﴿33﴾ ދެން، نُوْحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ އެ ވާހަކަތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގެ
ގޮތުން، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ޝައްކުނެތްކޮށެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް
އަޒާބު ގެންނެވުމަށް، الله ﷻ އިރާދަކުރައްވައިފި ނަމަ، އެ އަޒާބު ގެންނަވާނީކަން
ކަށަވަރު، ހަމަ اللهއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަޒާބު ފޮނުއްވުމަށް، الله ﷻ
އިރާދަކުރައްވައިފި ނަމަ، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވާ އަޒާބު އަތުނުކުރި، އެ ކަލަން ހުރަސްއަޅައި،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެ އަޒާބު ދުރުކުރެވޭނޭ ބާރަކާ ކަލޭގައި ތިޔަބައިމީހުން
ނުވެއެވެ. އެހެނީ، އެ إِلٰهُ ކުރައްވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް ހުރަސްއަޅައި، އެ ކަމުގެ
ވެރިންނަށް ކުރެވޭ ހަމަ އެއްވެސް ފާރާއެއް ނުވެއެވެ.[32]

وَلَا يَنفَعُكُمْ نُصْحِيٓ إِنْ أَرَدتُّ أَنْ أَنصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ ٱللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

31- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
32- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿34﴾ އަދި، نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى
އިޚްތިޔާރުކުރައްވަނީ ތިޔަބައިމީހުން މަގުފުރައްދަވައި، އެ ގޯވާއި ތިޔަބައިމީހުން
ބައިތިއްބަވައި، ތިޔަބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ކަމުގައި ވާނީ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ނަޞޭހަތްދެއްވައި އިޚްލާޞްތެރިވުމަކުން، ތިމަން ރަސޫލާ ކިޔަންދެ ފަރަކަށް
އެދިވަޑައިގެން، އެ ކަމަށް ކިޔަމަންވެ ދިނަ މަސައްކަތްކުރެއްވި ކަމުގައި ވިޔަސް،
މިމަން ރަސޫލާ ދެއްވާ ނަޞޭހަތާއި އިޚްލާޞްތެރިކަން ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އެއްވެސް
ފައިދާއެއް އަދި މަންފާއެއް ވެސް ނުކުރާނެއެވެ. އެއީ، އެ إِلٰهُ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ވެރި إِلٰهެވެ. އަދި، الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ޖަޒާއެއް ޙިސާބުގަނުމަށް،
އާޚިރަތް ދުވަހުން ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން ވެސް އެނބުރި ރުޖޫޢުކުރައްވާނީ،
ހަމަ އެ إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތަށެވެ.[33]

أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ إِنِ ٱفْتَرَيْتُهُۥ فَعَلَىَّ إِجْرَامِى وَأَنَا۠ بَرِىٓءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

﴿35﴾ ނުވަތަ نُوحُ عليه السلام އެ ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅުތަކަކީ، الله سبحانه وتعالى އަށް
ނިސްބަތްކުރައްވައިގެން، އެ ރަސޫލާ އަމިއްލަފުޅަށް އުފެއްދެވައިގެން ދައްކަވާ ބާވެ
ވާހަކަފުޅު ކަމަށް، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މުޝްރިކުން ބުނަނީހެއްޔެވެ؟

އޭ، نُوحُ عليه السلام އެވެ! އެ ޖަދަލުން ބުނާ މީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!
މިމަން ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް މި އިއްވާ ވާހަކަފުޅުތަކަކީ، އަދި މި ދެއްވާ
ދަޢުވަތަކީ، الله سبحانه وتعالى އަށް ނިސްބަތްކުރައްވައިގެން، މިމަން ރަސޫލާ ހައްދަވާ
އުފެއްދެވުމަކުން ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ކުށުގެ ފާފަ ދިޔައީ، ހަމައެކަނި، މިމަން
ރަސޫލާއަށެވެ.

33– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، ތިމަން ރަސޫލާ ކުރައްވާ ފާފަކަމަކުން ދިފާޢުވާ އުޒުރުވެސް ދިޔައުން،
ހަމައެކަނި، ތިމަން ރަސޫލާއަށެވެ. ވީމާ، އެ ކަންކަމުގެ އެއްވެސް ކުށެއް އަދި
ފާފައެއް ވިޔަސް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުހުންނާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ
ކަބިގައި ތިޔަހުރި ބާޠިލުކަމާއި، ގޯސްދީނުކުރުމާއި، ދޮގުހެދުމާއި، ހުތުރުންތެރިކަމުގެ
ސަބަބުން، ތިމަން ރަސޫލާ މި ދެއްވާ ދަޢުވަތު ތިޔަބައިމީހުން ގަބޫލުނުކުރަނީ ނަމަ،
ތިޔަބައިމީހުން ވާހީ ފާފަވެރި މުޖުރިމުން ކަމުގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަކުރާ
ކުށްތަކާއި ފާފަތަކުން، ތިމަން ރަސޫލާ ބަރީއަވެވަޑައިގަންނަވަމެވެ. ވީމާ، އެ ކަންކަމުގެ
އެއްވެސް ކުށެއް އަދި ފާފައެއް ވިޔަސް، ތިމަން ރަސޫލާއަކަށް ނުހުންނާނެއެވެ.[34]

وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُۥ لَن يُؤۡمِنَ مِن قَوۡمِكَ إِلَّا مَن قَدۡ ءَامَنَ فَلَا تَبۡتَئِسۡ بِمَا كَانُواْ
يَفۡعَلُونَ ٣٦

﴿36﴾ އަދި، نُوحُ عليه السلام ގެ ގައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު
ގަބޫލުކުރި މީހުންގެ މައްޗަށް، الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން ބަޔާންފުޅުގެ ހިނދު، އެ ރަސޫލާއަށް
ވަޙީއެއްވެވުނެވެ. އާ، نُوحُ عليه السلام އެވެ! މިހާ ރަސޫލާގެ ގައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން،
މިހާތަނަށް އީމާންވި ބަޔަކު ފިޔަވައި އިތުރު ބަޔަކު، الله ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަން
ތެދުކޮށް ގަބޫލުކޮށް، މިހާ ރަސޫލާ ގެންނެވި ދީނުގައި އީމާންވާނޭ ބަޔަކު ނުވާނެ ކަން
ކަށަވަރެވެ. ވީމާ، މިހާ ރަސޫލާ ތިޔާ ދެއްވަމުން ގެންދަވާ ދަޢުވަތާ ދެކޮޅަށް ހަދައި
އިންކާރުކުރުމުގައި، އެ ގައުމު ކުރާ ކަންތައްތަކާމެދު، މިހާ ރަސޫލާ
ހިތާމަކުރައްވައި މާޔޫސްވެވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ!

34– الجَامِعُ لِأَحْكَامِ الْقُرْآنِ لِلْإِمَامِ الْقُرْطُبِي وَالْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَٱصۡنَعِ ٱلۡفُلۡكَ بِأَعۡيُنِنَا وَوَحۡيِنَا وَلَا تُخَٰطِبۡنِي فِي ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ إِنَّهُم مُّغۡرَقُونَ ٣٧

﴾37﴿ އޭ، نُوْحُ عليه السلام އެވެ! އަދި، އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބަލައިލައްވާ ވަޙީގައި
އަންގަވައި އަމުރުކުރައްވާ ގޮތަށް، ތިމަން إِلٰهُގެ ބައްލަވުމުގެ ދަށުން، އިބަ ރަސޫލާ
އުޅަނދު ބަންނަވާށެވެ! އަދި، ތިމަން إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުގެ ބޮޑުކަމާއި، ބައްލަވައިލެއްވުމާއި ގުޅުމާއި،
ރައްކާތެރިކުރެއްވުމުގެ ދަށުގައި، މި ހުރިހައި ކަމެއް، އިބަ ރަސޫލާ ހުވަދުއިވާ ކަން
ހަނދުމަފުޅުކުރައްވާށެވެ! އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން،
އިބަ ރަސޫލާ ޝިރުކު ދެއްވާ ޝިރުކުކުރާ މީހުން، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް
ކާފިރުވެ، އެ ބަޔަކުގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުންނަށް، އިލާހު
ފުރުސަތުދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން ދުޢާކުރައްވައި، ތިމަން إِلٰهُގެ ހަޟްރަތުގައި
ނުދަންނަވާށެވެ!

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ ކާފިރުންނީ، ތިމަން إِلٰهُ ޠޫފާނުގައި ގަރަގުކުރައްވާ
ބަޔަކުގެ ތެރޭގައި ތިބޭނެ ބައެކެވެ. އެއީ، އެމީހުންގެ ބޮޑުވުމުގައި ކާފިރުވާ ދާއިމީކުފުރުގެ
ކާފިރުކަން ގައިމު ތުޅިމީބުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ދުއްވާ ޢުޤޫބާތެއްގެ
ގޮތުގައެވެ.[35]

وَيَصۡنَعُ ٱلۡفُلۡكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيۡهِ مَلَأٞ مِّن قَوۡمِهِۦ سَخِرُواْ مِنۡهُۚ قَالَ إِن تَسۡخَرُواْ مِنَّا فَإِنَّا
نَسۡخَرُ مِنكُمۡ كَمَا تَسۡخَرُونَ ٣٨

﴾38﴿ އަދި، الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅަށް ކިޔަމަންތެރިވެވަޑައިގެން، އެ إِلٰهُ ބަލައިލައްވާ
ވަޙީގައި އަންގަވައި އަމުރުކުރައްވާ ގޮތަށް، نُوْحُ عليه السلام އުޅަނދު ބަންނަވަމުން
ގެންދިޔައެވެ.

35- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ނައުކޮޅު ބަންނަވަމުން ގެންދެވިއިރު، އެ ފާނގެ ކައިރީން ދާދަވައި، އެ ރަސޫލާގެ
ޤައުމުގެ ބޮޑުންގެ ބަޔަކު ދާ ކޮންމެ ފަހަރަކު، އެބައިމީހުން، ނޫޙް عليه السلام އަށް މަލާމާތްކޮށް
ފުރައްސާރަކޮށް އުޅުނެވެ. އެއީ، އެއްވެސް ކަނޑެއް އަދި ކޯރެއް ވިޔަސް ނެތް
ތަނެއްގައި، ނައުކޮޅު ބަންނަވަމުން ގެންދެވީމައެވެ. އަދި އެ ކަން އެ ގޮތަށް ހިނގާ
ކޮންމެ ފަހަރަކުވެސް، ނޫޙް عليه السلام އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާ ކަމުގައި ވިއެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޖާހިލުކަމުގައި ކަންކަމުގެ ނިމުމާ ބެހޭ ގޮތުން، މިއަދު ތިޔަބައިމީހުން
މިއަހަރެމެންނަށް ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކޮށް މިހެން އުޅުނިއްޔާ، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުގައި
ފަހުން، ތިޔަބައިމީހުން އަހަރުމެން ފުރައްސާރަކުރާ ކަން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުވިސްނޭނެއެވެ.
ވީމާ، މިއަދު ތިޔަބައިމީހުން މިއަހަރެމެންނަށް ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކޮށް މިހެން އުޅޭ
ފަހުން، ތިޔަބައިމީހުން އަހަރުމެން ލިބޭ ހިނދު، އަހަރުމެން ވެސް ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކޮށް އުޅޭނެ ކަމީ، ހަމަ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.[36]

فَسَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيۡهِ عَذَابٞ مُّقِيمٌ ٣٩

﴿39﴾ ފަހެ، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅުގައި ދިންވަރުފުޅުގެ ތެރެއިން، އުފުލުންތެރީންގެ
މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ކޮންމެވާ ބަލާއް އައުމުން، ދުނިޔަވީގައި ބެހެވެ ނިކަމެތި
ވަނީ ލާރުކާއި، ކޮން ބައަކު ކަން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނިކަންހުރު އެނގޭނެއެވެ.
އަދި އާޚިރަތުގައި ދެމިހުރޭނެ ނުވާ ގަދަޖަހަ ބަލާއެއް ޖީބުނި ކާކަން ކަމައި،
ކޮން ބައަކަށް ކަން ވެސް، ދާއިމީ ދުވަސް އައުމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނިކަންހުރު
އެނގޭނެއެވެ.[37]

36- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
37- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَمۡرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ قُلۡنَا ٱحۡمِلۡ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوۡجَيۡنِ ٱثۡنَيۡنِ وَأَهۡلَكَ
إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيۡهِ ٱلۡقَوۡلُ وَمَنۡ ءَامَنَۚ وَمَآ ءَامَنَ مَعَهُۥٓ إِلَّا قَلِيلٞ ﴿٤٠﴾

﴿40﴾ ދެންފަހެ، މިޔަން إِلَهُ ގެ އަމުރުފުޅުވަން، نُوحُ ﷺ ބަންނަވާންފެއްޓެވި ނައުކާގެ
ބަންނަވައި ނިމިވަޑައިގަތުމުން، އެ ނަބިއްޔާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންނާމެދު، މިޔަން إِلَهُ ގެ
އަމުރުފުޅު އައިސް، އެބައިމީހުން ފަނާކުރައްވައި ހަލާކުކޮށްލެއްވުމަށް ބާކީ،
މިޔަން إِلَهُ ވަޢުދުވި ޢަޛާބުން އައުން ކައިރިވިއްޖެއެވެ. އަދި އެ ޢަޛާބުން އައުމުގެ ވަގުތު
ކައިރިވެއްޖެ ކަން އެންގުމުގެ ޢަލާމާތެއްގެ ގޮތުން، މިޔަން إِلَهُ އަމުރުފުޅުވަން،
نُوحُ ﷺ ގެ ގަރުބަވަމު ތަނޫރުކަމުގައިވާ ރޮށި ފިހާ ތަނު އުނދުނުގެ ތެރެއިން،
ފުރަން ގަދައަށް ފެން އަރައި އުދުހިގަތެވެ.

އެ ވަގުތު، نُوحُ ﷺ އަށް، މިޔަން إِلَهُ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ބިމުގައި ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ
ވައްތަރަކުން ޖޯޑު ހަމަވާ ގޮތަށް އަންހެން އެއްޗަކާއި ފިރިހެން އެއްޗެއް
ނައުކާގެތެރެއަށްލާށެވެ! އަދި، މިޔަން إِلَهُ ގެ ޢަޒާބު އައިސް އެ ބައެއްގެ
މައްޗަށް ޖެހޭނޭ ކަމުގެ ވަޢުދުގެ ބަސްފުޅު އައިސްފައިވާ މީހުން ފިޔަވައި،
ތިބާ ނަބިއްޔާގެ އަހުލުވެރިންނާއި، ތިބާ ނަބިއްޔާއަށް އީމާންވީމީހުން ތިބި މުއުމިނުން
އެ ނައުކާގެތެރެއަށްލާށެވެ!

ސަލާމަތްކުރެއްވުމެވެ. اللهُ ﷻ ގެ އަމުރުކުރައްވަންޖެހޭކަން ދެއްކެވުން ނަބޫވަތްކަން، އެ إِلَهُ އަށް
އީމާންވުމަށް، نُوحُ ﷺ ގެ ޤައުމު މީހުންނަށް ގޮވައިލެއްވުން މަތީ، ނަމަވެސް ދިގު
މުއްދަތެއްގައި، އެ ބަޔާ ދެމިހުންނެވިއެވެ. އަދި އެ ދިގު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި،
އެ ބަޔާއަން އީމާންވެ، އެ ބަޔާގެ އަރިހުގައި ތިބި ވަރަށް މަދު ބައެކެވެ.[38]

38– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނަވާށެވެ! الله ﷻ ގެ ކޯފާއާއި ޢަޒާބު އެ ބަޔެއްގެ މައްޗަށް އަންނާނޭ ކަމުގެ ވަޢީދުގެ
ބަސްފުޅު، އައިސްފައިވާ ދުވަސްނަމަ، އެ އިލާހަށް އީމާންވި ކާފިރުންނެވެ. އެ ކާފިރުންގެ
ތުއްތުގަޑި، نُوْحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ދަރިކަލުންނާއި، އަނބިކަނބަލުން ފިޔަ ހިނގުންނެވެ.[39]

وَقَالَ ٱرْكَبُواْ فِيهَا بِسْمِ ٱللَّهِ مَجْرٜىٰهَا وَمُرْسَىٰهَآ ۚ إِنَّ رَبِّى لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤١﴾

﴿41﴾ އަދި نُوْحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ އަރުވާލެއްވިއްޔާއި އެ ކުރުން މީހުންގެ ތުއްތުގަޑިން،
އެ އުޅަނދުގެ ދަތުރުވަމުން ގެންދިޔުމަށް އީމާންވި މީހުންނަށް، އެ އުޅަނދާ ފިޔަވާލާށެވެ.
الله ﷻ އިސްމުފުޅުގެ ބަރަކާތުން ތިޔަބައިމީހުން މި ނަވަން އަރާށެވެ! އަދި މި ނަވާގެ
ދުވުމާއި، ހުއްޓުމާއި، ބަނދަރުކުރުން ފިޔަ ވަނީ، الله ﷻ މިންވަރުކުރެއްވުމަށެވެ
އޮޅުންނަވާ ގޮތްގެ މަތީން، الله ﷻ އިސްމުފުޅުންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން،
މިކަން ދަރުސްތަކެއް ވެއެ އިލާހީ، އެ އިލާހު އަޅުތަކުންގެ ތުއްތުގަޑިން، ގޯނާކުރުމަށް ފަހު
ތައުބާވާ އަޅުތަކުންގެ ގޯހަ، މާތަގިނައިން ދުއްސަވާ އިލާހެވެ. އަދި ތައުބާވާ އަޅުތަކުންގެ
މައްޗަށް އޯގާވަންތަވުމުގެ ވިސްނުމާއި، އެބައިމީހުންނަށް މާތަގިނަ ރަޙުމަތްލެއްވުމާ
ދަރުމަވަންތަ އިލާހެވެ.

ދަންނަވާށެވެ! الله ﷻ އެންމެހައި ތަންތަނުގެ ބާރުވެރިކަން ހުރިގޮތުން، އެ އިލާހަށް އީމާންވާ
އަޅުތަކުން، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެ ބިރުވެރިކަން މިންޖުކުރައްވައި ސަލާމަތްކުރައްވައިދެން
ހިފުނީ، ދުއްވާނުންގެ މައްޗަށް، އެ އިލާހު ބަރަކާތާ އޯގާތެރިކަމުގެ ތުއްތުރިންނެވެ.[40]

وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَٱلْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ٱبْنَهُۥ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَٰبُنَىَّ ٱرْكَب مَّعَنَا
وَلَا تَكُن مَّعَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٤٢﴾

39- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
40- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿42﴾ އަދި، نُوحُ عليه السلام ގެ ދަރިފުޅު ޤަބޫލުނުކުރާ، އެ ބަރަސްތޫގެ ރިސާލަތަށް އީމާންވި
މީހުންނާއިގެން، ބޮޑެތި އުސްފަރުބަދަތަކެއް ފަދަ ރާޅުތަކެއްގެ ތެރޭގައި، އެ ނައްޓާލާ
ދުވަންފެށިއެވެ. އެ ވަގުތު، نُوحُ عليه السلام ގެ އަށްދުބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، ނަވަށް
އަރައިވަޑައިނުގެން، ވަކިތަނެއްގައި ދުރުގައިހުންނެވި ދަރިކަލުންނަށް ގޮވައިލައްވަމުން،
އެ ބަރަސްތާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ދަރިކަލުމާއެވެ! الله سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވެ، ބައްޕަފުޅުނާ އެކު
ނަވަށް އަރާށެވެ! އަދި، الله سبحانه وتعالى އަށް ކުފުރުވި ކާފިރުވި މީހުންނާ އެކު ދަރިކަލުގެ ނުވާށެވެ!
އެހެނީ، ކާފިރުވި މީހުންނާ އެކު ދަރިކަލުގެ ވެއްޖެ ނަމަ، ހަލާކުވާ މީހުންގެ
ތެރެއިން، ދަރިކަލުގެ ވެސް ވާނެއެވެ.[41]

قَالَ سَـَٔاوِيٓ إِلَىٰ جَبَلٖ يَعۡصِمُنِي مِنَ ٱلۡمَآءِۚ قَالَ لَا عَاصِمَ ٱلۡيَوۡمَ مِنۡ أَمۡرِ ٱللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَۚ
وَحَالَ بَيۡنَهُمَا ٱلۡمَوۡجُ فَكَانَ مِنَ ٱلۡمُغۡرَقِينَ ﴿٤٣﴾

﴿43﴾ نُوحُ عليه السلام ގެ އަރިހުގައި ނަސޭހަތް ސާބަހައިހުރި ދަރިކަލުން، އެ ބަރަސްތޫއަށް
ދެންނެވިއެވެ. "ކޮންމެވެސް އުސް ފަރުބަދައަކަށް ވަދެގެން އަރައި، ތޫފާނުގެ
ބޮޑުވުން އަންނަ ފެންގަނޑުން އަދުގަނޑު ރައްކާތެރިވެވިދާނެއެވެ. ބާރިން،
ޒަރަރުވުން އަދުގަނޑުން ސަލާމަތް ވެވިދާނެއެވެ." ދެން، އެ ދަރިކަލުންގެ
އެ ވާހަކައަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން، نُوحُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ގެ ނިޔާތުގައި
އަމުރުފުޅުގެ ތަރުން، އެ إِلٰهُ ރަހުމަތްކުރާ ބަޔަކު އައިސް ކުރިމަތިވުމުން،
އެ ބަލާއު އަދުން ހުރިޖެހައި މަސައްކަތްކުރެވި ހަމަ އެއްވެސް ރަހުމަތެއް ނުވެއެވެ.
ސަލާމަތްނުވާނެއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަސީ، ކާފިރުވެގެން ދަރިކަލުގެ ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ބަލައި
ތޫފާނުގެ ބަލާއު ގޮއްވައިލެއްވިއެވެ.

41- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވީމާ، މިއަދު މި ޠޫފާނުގައި ގަރަގުނުވެ ސަލާމަތްވާނީ، ހަމައެކަނި الله سبحانه وتعالى ގެ
އޯގާވަންތަކަމާއި ރަޙްމަތްވަންތަކަން ލިބުން މީހާއަށް. އެހެންކަމުން، ދަރިފުޅު،
އެ إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުކޮށް ތައުބާވެ، އީމާންވެ، ބައްޕަފުޅާ އެކު،
ނަވަށް އަރާށެވެ! ދެން ހަމަ އެ ވަގުތު، ނުހަނު ބޮޑު ރާޅެއް އައިސް، نُوحُ عليه السلام އާއި،
އެ ދަރިކަލުންނާ ދެމެދު ހުރަސްވެ، އެ ދެބައިކަލުންގެ ދެމެދުގައިހުރި
ހުރަހައި ދުވުވެ ކަސިޔަސް ދިޔައެވެ. އަދި އީމާންކަމުގެ ބަދަލުގައި ކާފިރުކަން
އިޚްތިޔާރުކުރުމުގެ ސަބަބުން، އެ ދަރިކަލުން ވެގެންދިޔައީ، އެ ދުވަހު އެ އައި
ޠޫފާނުގައި ގަރަގުވެ ހަލާކުވެދިޔަ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.42

وَقِيلَ يَٰٓأَرْضُ ٱبْلَعِي مَآءَكِ وَيَٰسَمَآءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ ٱلْمَآءُ وَقُضِيَ ٱلْأَمْرُ وَٱسْتَوَتْ عَلَى
ٱلْجُودِيِّۖ وَقِيلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

﴿44﴾ نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން، އެ ކާފިރުންގެ ކާފިރުކަން
ދޮގުކުރި ކާފިރުވި އެންމެން، އެ ޠޫފާނުގައި ގަރަގުވެ ހަލާކުވެ ދިޔުމުން، الله سبحانه وتعالى
އަންގަވައިފިއެވެ. އޭ ބިމާއެވެ! ތިޔަ ބިމުގެ މަތީގައި ތިޔަ އޮތް ފެންގަނޑު ހިކުވައިލާށެވެ!
އޭ އުޑާއެވެ! ވާރޭ ވެހުން ހުއްޓާލާށެވެ! ދެން ބިމުގެ މަތީގައި އޮތް ފެންގަނޑު
ދުރުން ހިނދި، ބިންގަނޑު ހިކި، نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން،
އެ ބިރުވެރި ދޮގުކުރި ކާފިރުވި މީހުން ހަލާކުވެދިޔުމުން، الله سبحانه وتعالى،
ކުރެއްވި ނިޢުމަތުން ޝުކުރުވެރިވެ ނިމިއްޖެއެވެ. އަދި، نُوحُ عليه السلام އާއި، އެ ބަރަކާތުގެ
ގޮވައިލެއްވުމުން އިޖާބަދީ، އީމާންވި މީހުންނައިގެން، ޖޫދީ ފަރުބަދައިގެ މައްޗަށް،
އެ ބަރަކާތުގެ ނައުކާވު ބިމު ހަމަޖެހިއްޖެއެވެ.

42- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ ހިނދު ނިޔާ އިއްވުނުއެވެ. اللهُ سبحانه وتعالى ބާވައިލެއްވި ޝަރުޢީ ހިނދަށް ފަހަނައަޅައި
ގޮސް، އެ إِلٰهَއަށް ކުފުރު ކާފިރުވެ، ތިމާމެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ގެއްލުން ލިބިގަތް
އަނިޔާވެރިންނަށް، ހަލާކާއި ދުރުކަން ހުށްޓެވެ.[43]

وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبۡنِي مِنۡ أَهۡلِي وَإِنَّ وَعۡدَكَ ٱلۡحَقُّ وَأَنتَ أَحۡكَمُ ٱلۡحَٰكِمِينَ ﴿٤٥﴾

{45} އަދި، نُوحْ عليه السلام ގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهَއަށް ދުޢާދަންނަވައި، އެ ކަލޭފާނު
ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަޅުގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُއެވެ! ތިބާ إِلٰهُ، މި އަޅާއަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތީ
ވަނީ، މި އަޅާއާއި މި އަޅާގެ އަހުލުވެރިން ބޯފެނުގައި ހަލާކުވުމުން ނަޖާތްދެއްވުމަށް
ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނޭ ކަމަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، މި އަޅާގެ ދަރިފުޅު ވަނީ،
މި އަޅާގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރޭގައިންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުން
އަންނަ ކޮންމެ ވަޢުދުފުޅެއް، ޙައްޤު ތެދު ވަޢުދުފުޅެކެވެ. އަދި، ތިބާ إِلٰهُ ޙުކުމްކުރެއްވުމުގައި
ވަޢުދުފުޅުގާ، ތިބާ إِلٰهُ ޙިކުމަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާން ކަން ކަނޑައަޅުއްވައެވެ. ތިބާ إِلٰهِ،
އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު، ޢަދުލުވެރިކަމާއި ނިޔާކުރައްވާ ޙުކުމްކުރާ ބަޔަކުގެ ވެރި إِلٰهُއެވެ.[44]

قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيۡسَ مِنۡ أَهۡلِكَۖ إِنَّهُۥ عَمَلٌ غَيۡرُ صَٰلِحٖۖ فَلَا تَسۡـَٔلۡنِ مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٌۖ
إِنِّيٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡجَٰهِلِينَ ﴿٤٦﴾

{46} އެ ފަދައިން نُوحْ عليه السلام ދެންނެވުމުން، އެ ކަލޭގެފާނަށް، اللهُ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.
އޭ نُوحْ عليه السلام އެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ބޯފެނުގައި ހަލާކުވާ ހަލާކުވި ތިބާގެ ދަރިކަލުން
ހިފުނީ، އެ ބަޔަކަށް ނަޖާތުދެއްވައި ސަލާމަތްކުރެއްވުމަށް، މިވަން إِلٰهُ ވަޢުދުކުރެއްވި
ތިބާގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއަކު ނޫނެވެ.

43– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
44– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ހުއީ، އޭނާގެ ކިބައިގައިހުރި ކުށުތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
އޭނާއަކީ، އީމާންތެ ބާވަތުގެ އަމަލުކުރި މީހެއް ނޫނެވެ. އަދި، ތިބާ ޙަޟްރަތުގައި
އެ ކަމެއްގެ އިލްމު ދިނުމަކީ ނުވާ ކަމެއް ސުވާލުނުކުރާށެވެ، ތިބާ އިލާހަށް ޙަޟްރަތުގައި
ސުވާލުކުރުމުން، ތިބާ ޙަޟްރަތުން، ތިބާ އިލާހު ވަޙީކުރައްވައެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
އެ ބަޔަކަށް އެ ކަމެއްގެ އިލްމު ދިނުމަކީ ނުވާ ކަމެއް ސުވާލުނުކުރާށެވެ، ތިބާ އިލާހުގެ ރަޙްމަތުގައި
ދަންނަވާ ގޮތުންގެ ޖާހިލުން، ތިބާ ޙަޟްރަތު ފަރާތުގައި ޖާހިލުންކަމަށް، އެ ކުރަ ކަންކަން
ނުކުރައްވާށެވެ، ތިބާ ޙަޟްރަތުގައި، ތިބާ އިލާހު ނަޞޭޙަތްދެއްވައިދެއްވީ ވަޙީކުރައްވައެވެ.45

قَالَ رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن
مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ٤٧

﴿47﴾ ނޫޙް ﷺ ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ އަޅުގެ ވެރި އިލާހެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މި އަޅާއަށް
އެ ކަމެއްގެ އިލްމު ނުހުންނަ ކަމެއްގެ ވާހަކައިން، ތިބާ އިލާހުގެ ރަޙްމަތުގައި
ދަންނަވައިފިންނަމަވެސް، ތިބާ އިލާހުގެ ރަޙްމަތުން މި އަޅާ ރައްކާތެރިކުރައްވާށެވެ.
އަދި މި އަޅާއަށް ކުރިން ކުށަށް މި އަޅާއަށް ފާފަފުއްސަވައި، އެ ގޮތަށް ކަރުނަވާނަން
މި އަޅާ ސަލާމަތްކުރައްވައިދެއްވީ އެކަމު، ތިބާ އިލާހުގެ ރަޙްމަތުން ވެގެ އެނޫން ބައި،
ތިބާ އިލާހުގެ ރަހްމަތްކުރެއްވުން ދިނުމަށްވެއެވެ. އަދި، ތިބާ އިލާހު، މި އަޅާގެ ފާފަފުއްސަވައި،
މި އަޅާއަށް ރަޙްމަތްތެރިކަމެއްދެއްވާ ނަމަ، އާޚިރަތް ދުވަހުން މި އަޅާ ވާނީ ގެއްލި
ހާލަކުވެގެންވާ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ.46

قِيلَ يَٰنُوحُ ٱهۡبِطۡ بِسَلَٰمٖ مِّنَّا وَبَرَكَٰتٍ عَلَيۡكَ وَعَلَىٰٓ أُمَمٖ مِّمَّن مَّعَكَۚ وَأُمَمٞ سَنُمَتِّعُهُمۡ
ثُمَّ يَمَسُّهُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٞ ٤٨

45- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلاميَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
46- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿48﴾ ދެން، نُوحُ عليه السلام އަށް، الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. އޭ نُوحُ އެވެ! ތިމަން إِلٰهُގެ ރަސްކަލުން ދެއްވާ ސަލާމަތްކަމާއި، ބަރަކާތްތެރިކަމާއި، އަމާންކަމާއި، ރިޒުޤުގެ ގޮތުގައި، ބަރަކާތާ އެކު، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ނައުކާގައި ތިބި މުއުމިނުންނާ އަދި އެންމެހައި ޤައުމުތަކަށްވެސް، އިބަ ރަސޫލާ ބިމަށް ފައިބައިވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އަދި، އާދަމުގެ ދަރީންނާއި، ދިރޭ ތަކެތި ބިމުގެ ކަންކަމުގެ ފޮށިން، އެބައިމީހުންނާއި އެ ތަކެތީގެ ނަސްލުން ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުން ބާކީވެއެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުންނާއި އެ ތަކެތީގެ ނަސްލުން ދުނިޔޭގެ ދިރިހުރި، އެ ކަމުގައި ނުހަނު ގިނަގުނަ ފައިދާތަކެއް ވެއެވެ.

އަދި ބޮޑުތަން ސަލާމަތުގެ މިނުގެ ނަސީބު ދުނިޔޭގެ ހާލަތު، އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި، ތިމަން اللهއަށް އުޅުނު ކާފިރުވާ ބަޔަކު ވެސް ވާނެތެވެ. އަދި އެބައިމީހުން، ތިމަން إِلٰهއަށް އުޅުނު ކާފިރުވި ކަމުގައި ވިޔަސް، އެބައިމީހުންގެ އަޒާބު ހަމަވެއްޖެއްމަން ދެންދުން، އެބައިމީހުންނަށް ދިޔަތުރުވުމައި، ދުނިޔަވީ ބޭނުންތަކެއް ވެސް، އެބައިމީހުންނަށް، ތިމަން إِلٰهُ ފޯރުކޮށްދޭށެވެ. ދެން، ޤިޔާމަތް ދުވަސް އައުމުން، ތިމަން إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތުން ދެއްވާ ގަދަފަދަ ޢަޛާބު، އެ ކާފިރުންނަށް ހުށަހަޅާނެއެވެ.[47]

ދަންނާށެވެ! نُوحُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައިވާ މުއުމިނުންނާއި، އެބައިމީހުންގެ ނަސްލުން އުފެދޭ މުއުމިންކަލުންނަށް، ލާޒިމު ދުވަސްވަސް، الله سبحانه وتعالىގެ ޙަޟްރަތުގައި ނުހަނު ބޮޑު ބަރަކާތާއި ހެޔޮ ދަރުމަ ހުށަހެޅޭވެ.

تِلْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَـٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَـٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

47- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ وَتَفْسِيرُ تَيْسِيرِ الْكَرِيمِ الرَّحْمَنِ لِلْإِمَامِ السَّعْدِي

﴿49﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ ބަޔާންކޮށްދެއްވި މި ވާހަކަތަކީ،
އިސްވެ ގޮސްފައިވާ އުންމަތްތަކުގެ ތެރެއިން، نُوْحُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ
މީހުންނާ ދެމެދު ހިނގައިދިޔާ ހާދިޘާގެ ޚަބަރުތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ޚަބަރުތަކެވެ.
އަދި މި ޚަބަރުތަކަކީ، އިބަ ރަސޫލާއަށް މީގެ ކުރިން އެނގިވަޑައިގެންފައިވާ
ޚަބަރުތަކެއް ނޫނެވެ. އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން ވެސް މީގެ ކުރިން ދަންނަ
ޚަބަރުތަކެއް ނުވެ ނޫން ދެއެވެ. ކަން މިހެން ހުރިއިރު، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން
އެ ދޮގުކުރަނީ، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނަވި ރިސާލަތައް ނޫނެވެ.

އަދިކިއެއްތަ! އެބައިމީހުން އެ ދޮގުކުރަނީ، ތިމަން إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ،
ވަޙީ ބަސްފުޅުތަކާއި، ޣައިބުގެ ޚަބަރުތަކެވެ. ވީމާ، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން،
އިބަ ރަސޫލާ ގެންނަވި ރިސާލަތު ދޮގުކުރުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް ދެރުންނާ އުނދަގޫތަކަށް،
އިބަ ރަސޫލާ ކެތްތެރިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އެއީ، نُوْحُ عليه السلام އާއި، އެ ރަސޫލާއަށް ތަރު،
ވަޑައިގެންނެވި އެހެނިހެން ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުން ވެސް ކެތްތެރިވެވަޑައިގެންނެވި
ގޮތައިންނެވެ.

ސަވްކައްސްކެވެ. ނަބިއްޔުންގެ ޤިއްޞާތަކުގައި އަދި ވާހަކަ ނިމުން އެހީ، اللهُ سبحانه وتعالى އަޅުތަކުންނަށް
ކަންތައްތައް އެ އަޅުތަކުންނަށް ގޮތްކަން، ނަސޭހަތް ކަންތައްތަކުން ފުރިހަމަކަން ދެވޭ،
އެ إِلٰهُއަށް ބިރުވެތިވާ މީހުންނަށް ކަމެއްޖެހިގެންނެވެ.[48]

وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمۡ هُودٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥٓۖ إِنۡ أَنتُمۡ إِلَّا
مُفۡتَرُونَ ٥٠

48- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿50﴾ އަދި ޢާދު ޤައުމުގެ މީހުންގެ ގާތަށް، އެބައިމީހުންގެ އަޚާ ހޫދު عليه السلام
ރަސޫލުކަމުގައި، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވީމެވެ. އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.
އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله سبحانه وتعالى އަށް އަޅުކަންކޮށް،
ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهއަށް އަޅުކަން ހާލިސްކުރާށެވެ! އެހެނީ، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން
ހައްޤުވާނެ، އެހެން إِلٰهއަކު ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ.

އަދި، الله سبحانه وتعالىއާއި، އެއްވެސް ކަލޭގެއި، އެ إِلٰهއަށް އެއްވެސް ބައިވެރިއަކުންނާ،
އެއްކަލާނގެއަށް إِلٰهُ ކަމުގައި ފުރަބަލާ ވެސް، އެ إِلٰهއަށް ބައިވެރިންތަކެއް ލާކަމަށް ބުނެ،
ދޮގުހަދައިގެން އަމިއްލައަށް އިފުތިރާކަމެއް އުފެއްދައި، އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރުން
އުޅޭ ބަޔަކު ކަމުގައި މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުން ނުވެއެވެ.[49]

يَٰقَوۡمِ لَآ أَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ أَجۡرًاۖ إِنۡ أَجۡرِيَ إِلَّا عَلَى ٱلَّذِي فَطَرَنِيٓۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ﴿٥١﴾

﴿51﴾ ހޫދު عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ތިމަން ރަސޫލާގެ
ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله سبحانه وتعالى ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ގޮވާލާތީ ޤަބޫލުކުރާށް،
އެ إِلٰهއަށް އިޚްލާސްތެރިވާށެވެ! އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ޚާލިޤަކަށް އަޅުކަންނުކުރާށް،
ހިތަކައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهއަށް ހާލިސްކުރާށެވެ! ދެކޮޅުހަދައި އެ ނޫން
އެހެނިހެން ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށްލާށެވެ!

އަދި މި ކަންކަމަށް ގޮވައިލެއްވުމައި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން ރަސޫލާ
މި ދެއްވާ ނަސޭހަތުގެ ބަދަލުގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން އެއްވެސް އުޖޫރައެއް،
ތިމަން ރަސޫލާ އެދިވަޑައެއް ނުގަންނަވަމެވެ.

49- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދިޔައެއްތަ! އެ ކަންކަމަށް ބަލައި، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ
އުޖޫރައާއި ދަރުމަ ދެއްވާނީ، ސުބުޙާނަހޫ ތުރިއިން، ތިމަން ރަސޫލާ އުފެއްދެވި،
ހެއްދެވި ކަލާނގެ اللهُ އެވެ. ދެން، ބަޔަކު ބޭނުންވާ މަގާމަށް ގެންގޮސްދޭ ދެރަ ވިސްނުމެއް ނޫނެ
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބިގެންނުވަނީހެއްޔެވެ؟ އަދި ހެޔޮ ވިސްނުން ވިސްނައި،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން ރަސޫލާ މި ދައުވާ ދަޢުވަތު ގެނެސްދެއްވަނީ، ތިމަން ރަސޫލާގެ
ނަސޭހަތް ގެނެސްދެއްވާކަން ހަމަ ނުވޭހެއްޔެވެ؟[50]

وَيَٰقَوۡمِ ٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِ يُرۡسِلِ ٱلسَّمَآءَ عَلَيۡكُم مِّدۡرَارٗا وَيَزِدۡكُمۡ
قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمۡ وَلَا تَتَوَلَّوۡاْ مُجۡرِمِينَ ﴿٥٢﴾

﴿52﴾ އަދި ވީމާ، هُوْدُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ތިމަން ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކުރިމަތިވާ ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ވެރި رَبُّ ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ކުރަމުން އައި ޝިރުކުގެ
ހަމަތަކުގައި، އެ ނޫން އެހެންހެން ފާފަތައް ވީމާ ދޫކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށް
ތައުބާވެ ރުޖޫޢަވާށެވެ!

ޝަރުކުރެއްވުމެވެ. ތިޔަބައިމީހުން، އެ ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރެއްވުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ހަމަޖެހުމަށް އިސްތިޣްފާރު ކުރުމާ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާރޭވެހުމަށް ފޮނުއްވައި،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފައިދާ ލިބުނުވަ ގޮތުގައި، ގިނަގިނައިން ވާރޭ ވެހުން ގޮތް،
އެ إِلٰهُ މިންވަރުކުރައްވާނެތެވެ. ދެން، އެ ވާރޭގެ ސަބަބުން، ބިމުން ފާޅު ފެހިކުރައްވާ
އިތުރުވެ، އެ ކަމުގެ ހެވާއި ފާބަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެތެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަރިފަސްކޮޅު ގިނަވެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ އިއްޒަތާއި، ޝަރަފާއި، ބާރު، ދުވަހަކަށްވުރެ ދުވަހަށް އިތުރުވެގެން ދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބެމުންދާ ނިޢުމަތްތަކަށް ހުރިހައި ފަރާތަކުން ގިނަކޮށްދެއްވާނެއެވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގޮވައިލައްވާ ގޮވައިލެއްވުމަށް މި ދަޢުވާ ދަޢުވަތަށް ފުރަގަސްނުދޭށެވެ! އަދި، ތިމަން ރަސޫލާ މި ދަޢުވާ ހެޔޮ ނަސޭހަތާ ދެކޮޅު ވެސް ނުހަދާށެވެ! އަދި، الله ﷻ އަށް ތައުބާވެ، ތިމަން ރަސޫލާގެ ރިސާލަތު ޤަބޫލުކޮށް، ހައްޤަށް ދެކޮޅުހެދި، ކުށް އަނބުރާހަދައިގެން ފުރަގަސްދީގެން ކަލުގައި ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްނުދޭށެވެ![51]

قَالُواْ يَٰهُودُ مَا جِئۡتَنَا بِبَيِّنَةٖ وَمَا نَحۡنُ بِتَارِكِيٓ ءَالِهَتِنَا عَن قَوۡلِكَ وَمَا نَحۡنُ لَكَ
بِمُؤۡمِنِينَ ٥٣

﴿53﴾ **هُودُ** عليه السلام ގެ ޤައުމު ދެކޮޅު ނަސޭހަތުގެ އަޑުއިވުމަކަށް ފަހު ވެސް، ގެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވާގެ ޖަވާބުން، ގެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. "އޭ هُودُ އެވެ! ތިމަންމެންނަށް، ތިބާ ތިޔަ ދެއްކި ނަސޭހަތައި، ތިބާ ތިޔަ ގޮވައިލައްވާ ގޮވައިލެއްވުމުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް ދަލީލު ހެކިތައް ސާފުކޮށް ހުށަހަޅައެއް، ތިމަންމެންގެ ގާތަކަށް ތިބާ ނުގެނައްސަވައެވެ.

ވީމާ، އެއްވެސް ކަހަލަ ސާފު ހުއްޖަތެއް ނެތި، ހަމައެކަނި ތިބާގެ ބަސްފުޅަކަށް، ތިބާ ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަކާއި ތިބާ ގޮވައިލައްވާ ގޮވައިލެއްވުން ޤަބޫލުކޮށް، ބުދުތަކަށް، މިހާ ތަނަން، ތިމަންމެން އަޅުކަންކުރަމުން މި އައި އިލާހުންތަކާ ދޫކޮށްލާނޭ ބަޔަކު ކަމުގައި ހަމަހިމާ ތިމަންމެން ނުވަމެވެ.

51- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިބާ ތިޔަ ގޮވައިލައްވާ ދީން ޤަބޫލުކޮށް، ތިބާގެ ބަސްފުޅަށް ދޫކޮށްލުމަށް، ތިބާއަށް
އީމާންވާނޭ ބައަކު ކަމުގައި ވެސް ތިމަންމެން ނުވަމުއެވެ.“[52]

إِن نَّقُولُ إِلَّا ٱعۡتَرَىٰكَ بَعۡضُ ءَالِهَتِنَا بِسُوٓءٖۗ قَالَ إِنِّيٓ أُشۡهِدُ ٱللَّهَ وَٱشۡهَدُوٓاْ أَنِّي بَرِيٓءٞ مِّمَّا تُشۡرِكُونَ ﴿٥٤﴾

﴿54﴾ އަދި ވެސް އެބައިމީހުން ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންމެން މި އަޅުކަންކުރާ
އިލާހުންތަކަށް އަޅުކަންކުރުން އުޅުން މަނާކުރައްވައި، އެ ތަކެއްޗަކަށް ބަދުބަސް ވިދާޅުވާ
ތިބާ އުޅުއްވާތީވެ، އެ ކަމުގެ ބަދަލު ހިފުމުގެ ގޮތުން، އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް އިލާހުން
ތިބާއަށް ޖުނޫނުކަމެއް ޖެއްސެވިއްޖެ ކަމުގައި މެނުވީ، ފަހަރެއްގައި ވެސް ތިމަންމެން
ނުދަންނަވަމެވެ. ދެން، އެ ވާހަކައެއްގެ ޖަވާބުގައި، هُوْدُ ﷵ އެބައިމީހުންނަށް
ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސްކަލާ މި ދައްކަވާ ވާހަކަފުޅުގެ
ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް، اللهُ ﷻ ހެކިކުރައްވައި، އެ ކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ،
އެ إِلٰهَ އެ ކަލާނގެއާ ބައިވެރިކުރާ، ޝަރީކުންތަކުން، ތިޔަ އެއް ކަލާނގެން، ތިމަން ރަސްކަލާ
ބަރީއަވެވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް، اللهُ ﷻ ހެކިކުރަމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ވެސް
ހެކިވާށެވެ![53]

مِن دُونِهِۦۖ فَكِيدُونِي جَمِيعٗا ثُمَّ لَا تُنظِرُونِ ﴿٥٥﴾

﴿55﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އަޅުކަންކުރާ ހުރި އިލާހުންތަކާއި
ތިޔަބައިމީހުންނާ އެންމެން ބައިވެރިވެގެން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެކޮޅަށް ގެއްލުމެއް،
ތިމަން ރަސްކަލާނގެއަށް، ތިމަން ރަސްކަލާ މި ދެއްވާ ދަޢުވަތުގެ ކުރިން ނިކަމެތިކުރުމަށް ޖަހައި،
ކޮންމެ އުކުޅަކާއި ނުބައި ރޭވުމެއް، ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ރޭވައިބަލާށެވެ!

52- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
53- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އުސޫލީޢަޤީދާގައި އިޚްތިލާފެއް ވެސް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ނުދީ، ތިޔަބައިމީހުން،
ތިމަން ރަސޫލާއަށް ތިޔަ ކުރަންއުޅޭ ކަމެއް ކޮށް ނިކަން ނިންމައިލަބާލާށެވެ!

ދަންނާށެވެ! هُوْدُ عليه السلام އެ ޤައުމިން ވިދާޅުވީ، އެބައިމީހުންނާއި އެބައިމީހުން
އަޅުކަންކޮށްއުޅޭ އެންމެހައި އިލާހުންތަކުން ބައިވެރިވެގެން، އެ ރަސޫލާއަށް ގެއްލުމެއް
ދޭން އުޅުން ކަމުގައި ވެއެވެ، ކަލޭމެން ކުޅަކުޅަ ގެއްލުމެއް ވިޔަސް، އެ ރަސޫލާއަށް
ދިނުމުގެ ކުޅަދާނަކަން އެބައިމީހުންނަކަށް ނުވެދިއުމާ ކަން، އެ ރަސޫލާއަށް
ޙުއްޖަތެއްކަމުގައި ވެގެންވާކަމެވެ.[54]

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى ٱللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمۚ مَّا مِن دَآبَّةٍ إِلَّا هُوَ ءَاخِذُۢ بِنَاصِيَتِهَآۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ صِرَٰطٖ
مُّسۡتَقِيمٖ ﴿٥٦﴾

﴾56﴿ ހަމަކަށަވަރުން، ހުރިހައި ކަމެއްގައި ވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ އިޢުތިމާދުކުރައްވައި
ވަކީލުކުރައްވަނީ، ތިމަން ރަސޫލާއާއި ތިޔަބައިމީހުންނާ އަދި، އެންމެހައި
ޚަލްޤުތަކުންގެ ސާހިބުވެވޮޑިގެންވާ الله ﷻ އަށެވެ. އަދި ޚަލްޤުތަކުންގެ ހުރިހައި ކަމެއް
މިންވަރުކުރައްވައި ތަދްބީރުކުރައްވަނީ، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهُ ކަމުގައި ވޮޑިގެން، އެ إِلٰهُގެ
އިރާދަފުޅާއި މިންވަރުފުޅުގެ ދަށުން ފިޔަވައި، މި ބިމުގައި އެއްވެސް ދިރޭތަކެތި އަދި
ޙަރަކާތެއް ވެއެވެ، ނުވެއްޖެ ކަން ކަންނުވެއެވެ. އަދި އެ އެއްޗެއްގެ ނިޔަލަކުރިމަތި،
އެ إِلٰهُ ހިފައިގަތުމުގައި ނޫނީ އެއްވެސް ދިރޭ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. ވުމާއެކު،
އެ އެއްޗެއްގެ އަނގޮޅިގައި ކަނޑައެޅިފައެވެ، އެ إِلٰهُއަށް މިންވަރުކުރެވޭ ނޫޅޭ އަދި، އެ إِلٰهُގެ
ބާރުވެރިކަމާއި ކަށަވަރުކަމާއިވެސް ބަރާބަރުގެ ގެރުގައި އެ އެއްޗެއް ނުވާ، ހަމަ އެއްވެސް
ދިރޭ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ.

54– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهُ ވަޑައިގެންވަނީ ސީދާވެގެންވާ މަގުގައެވެ.
اللّٰهُ ﷻ އީ، އިޙާތަކުރުއްވުމާއި، ނަޒަރުކުރުއްވުމާއި، މުރާޤަބާކުރުއްވުމާއި، ސަލާމަތްކުރުއްވުމާއި، ނިޒާމުކުރުއްވުމާއި، އަދުލުވެރިކަމާއިގެން ޤާއިމުވެގެންވާ، ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ إِلٰهއެވެ.

ވީމާ، ހޯދަ ކަލޭމެންނަށް ގެންނެވި މިހާކަށް، އާނާ އެ ކަލޭ ކަލޭމެންގެ ފަހަތަށް ބަޔަކު ގެ މިހާރު، އެ إِلٰهُ ދޫކޮށްލައްވާ. އަދި ނުބަލައި ކަލޭމެންގެ ބަދަލުގައި، ކަލޭމެން ހާލާކު ކޮށް އެ ބަޔަކު ހިތްވަނަ ކަލޭ ކަލޭ ސަބަބު، އެ ހުރިކަން، އެ إِلٰهُ ދޫކޮށްލާނެ ކަމެއް ވެސް ނުކުރެވޭނެއެވެ.[55]

فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقَدۡ أَبۡلَغۡتُكُم مَّآ أُرۡسِلۡتُ بِهِۦٓ إِلَيۡكُمۡۚ وَيَسۡتَخۡلِفُ رَبِّي قَوۡمًا غَيۡرَكُمۡ وَلَا تَضُرُّونَهُۥ
شَيۡـًٔاۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٍ حَفِيظٞ ٥٧

﴿57﴾ ފަހެ، اللّٰهُ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކުން ތެދުކޮށް ދޫކޮށް، ހަމަކަށަވަރުން
އެ إِلٰهއަށް އަޅުކަން ކުރުމަށް ގޮވާލެވުނުކަމަށް، ތިމަން ރަސޫލާ މި ގޮވައިލުމާއި ގޮވައިލުމުގައި
އިޖާބަދިނުމުގެ ބަދަލުގައި، އެ ކަންކަމަށް ފުރަގަސްދީ، ތިބެވަނީއުޅެނީތީ،
ތިމަން ރަސޫލާ މި ދެއްކި ދަލީލުތަކުން ފުން އަނބުރައިލައިފި ނަމަ ދަންނާށެވެ!

ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهُ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އެ ކަންކަމައިގެން،
ތިމަން ރަސޫލާ ފޮނުއްވި ކަންތައްތައް، ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް،
ތިމަން ރަސޫލާ އިއްވައިދީފީމެވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެ ޙުއްޖަ
ޤާއިމު ވެއްޖެއެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުން، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި ރَبُّގެ އެއްކަލަވަންތަކަން ތެދުކޮށް
ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهއަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމުގެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުން ހަޔާތްކުރުމުގެ މަގުން ހަރު،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަދުރުގައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލާއި ގުދިގެދިރުގެ މައްޗަށް ވެރިވާނޭ
އެހެން ބަދަލު، އެ إِلٰهُ ގެންނަވައިދޭނެތެވެ.

އޭރުން، އެބައިމީހުންނަށް ހުރިހައި އަޒާބެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهއަށް ގެނބިގެންދާ
ތެދުވެރި މުއުމިނުން ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވާނެތެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެއްވެސް
ކަމަކުން، އެ إِلٰهއަށް ކުޑަވެސް ގެއްލުމެއް ދެވޭނީ ބައެއް ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން
ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާގެ ވެރި إِلٰهُ، ކޮންމެ އެއްޗަކުން،
ރައްކާތެރިކުރައްވައި ބަލަހައްޓަވާ إِلٰهެވެ.

އެހެންކަމުން، ތިޔަބައިމީހުން، ތިމަން ރަސޫލާ ދެއްކެވި ހިދާޔަތް ފިޔަ ރޫޅުންތެރިކަމް
ރޫޅައި، ތިޔަބައިމީހުން ހިދާޔަތާމެދު ބަޖެ ގެއްލުމެއް ދޭން އުޅުނަސް ކަމުގައި ވިޔަސް،
އެ ކަންކަމުން، ތިމަން ރަސޫލާ ރައްކާތެރިކުރައްވާނީ، އެ إِلٰهُ ކަން ކަށަވަރެވެ.[56]

وَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا نَجَّيۡنَا هُودٗا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ بِرَحۡمَةٖ مِّنَّا وَنَجَّيۡنَٰهُم مِّنۡ عَذَابٍ غَلِيظٖ ٥٨

﴿58﴾ އަދި هُوْدُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ ޙުކުމްކުރައްވާ ޢަޒާބު
އައިސް، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމުގެ އަމުރުފުޅު އައި ހިނދު، އެ ރަސޫލާއާއި،
އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުކޮށް އީމާންވި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިބި މުއުމިނުން،
ތިމަން إِلٰهُ ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ. އެއީ، އެ މުއުމިނުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُ
ދެއްވި އާރަޙްމަތާއި، އެބައިމީހުންނަށް ލެއްވި ތަނަވަސް ރަޙްމަތެއްގެންނެވެ.

56– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ކާފިރުވެރިންގެ މައްޗަށް ދެ އަދި ގަދަފަދަވެގެންވާ އަޒާބުން، ދެ ރަސޫލާއި،
ދެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި މީހުން، ތިމަން إِلٰهُ ސަލާމަތްކުރައްވައިފީމެވެ. ޝައްކެއްނެތްކޮށެވެ.
ދެ ބަލާށެ ރަސޫލަކު ފޮނު، އާދު ޤައުމުގެ މީހުން ދަރިއަރުވުން ގެނައް ފުރަތަމަ،
ދެބައިމީހުންގެ ހުރިހާ ރަސޫލުން ބޭނުންކުރީ ފުރަމާލުން ދުރަށްދާށެވެ.[57]

وَتِلْكَ عَادٌۖ جَحَدُواْ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمۡ وَعَصَوۡاْ رُسُلَهُۥ وَٱتَّبَعُوٓاْ أَمۡرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٖ ﴿٥٩﴾

﴿59﴾ ބަޔާންވެދިޔައީ، އާދު ޤައުމުގެ މީހުންގެ ވާހަކައެވެ. ދެ ޤައުމުގައި ހުރެގެން
ކާފިރުން، ދެބައިމީހުންގެ ސާފުވަންތަ إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށް އިންކާރުކޮށް ދެކޮޅުހަދައި،
ދެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނަށް ނުކިޔަމަންތެރިވެއެވެ. އަދި ބައްޔާ ޒަބަރުދަސްތުވަން އިންކާރުކޮށް،
ތަކަބުރުވަން ފުރަގަސްދީ، ބޮޑާވެ، ހައްޤުވެރިވާ ހުރިހާ ކޮންމެ ގަދަފަދަ ޖައްބާރު
އަނިޔާވެރިއެއްގެ ބަސް ޒަބަރުދަސްތުވަން، ދެ މީހެއްގެ އަމުރަށް ކިޔަމަންވިއެވެ، ދެ މީހާ
ދެބައިމީހުން ތަބާވިއެވެ.[58]

وَأُتۡبِعُواْ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا لَعۡنَةٗ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ أَلَآ إِنَّ عَادٗا كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّعَادٖ
قَوۡمِ هُودٖ ﴿٦٠﴾

﴿60﴾ ހަމަކަށަވަރުން، މި ދުނިޔޭގައި ވެސް، އާދު ޤައުމުގެ މީހުން ނިކަމެތިކުރުވި
ދުރުކުރުވި، اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ދެބައިމީހުންނަށް ބައްދަލުވި، ދެ إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރުވި،
اللهُ ﷻ ދެބައިމީހުންނަށް ލަޢުނަތްލެއްވިއެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ވެސް،
ދެބައިމީހުން ނިކަމެތިކުރުވި ދުރުކުރުވި، اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ބައްދަލުވި،
ދެ إِلٰهُގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރުވި، ލަޢުނަތް ލެއްވުމުގެވެ.

57- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
58- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނާށެވެ! ޢާދު ބަޔަކީ ކާފިރުންނަން، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ނިކަމެތިކަމާއި ލަޢުނަތްލިބި، الله ﷻ ގެ ކާފަރު ބަހެއްނުވެ، އެ إلهُގެ ރަސޫލުން ބާރުދެކެއްވި، ތަބާނުވެ ދެއްވެސް، އެބައިމީހުންގެ ސަރުކަޝްވަންތަ اللهއަށް އުރެދި ކާފިރުވެ، އެ إلهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ ރިސާލަތަށް އިންކާރުކޮށް، ދަޢުވަތަށްވަގުތި، ސަރުކަޝުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

އަދި ދަންނާށެވެ! هُودُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހުރިހައި ހެޔޮ ކަމަކުން ދުރުކުރެއްވި، ހުރިހައި ނުބައިކަމަކާއި، ގެއްލުމާކައި، ހަލާކު އެބައިމީހުންނަށް ހުއްޓެވެ. ފަހެ، އާދު ބައިގެ މީހުންނަށް، هُودُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނެވެ.[59]

وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمۡ صَٰلِحٗاۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنۡ إِلَٰهٍ غَيۡرُهُۥۖ هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ وَٱسۡتَعۡمَرَكُمۡ فِيهَا فَٱسۡتَغۡفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِۚ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٞ مُّجِيبٞ ﴿٦١﴾

﴿61﴾ އަދި ޘަމޫދު ބަޔަކީގެ މީހުންގެ ގާތަށް، އެބައިމީހުންގެ އަޚާ، صَالِحُ عليه السلام ރަސޫލުކަމުގައިގެން، މިގޮތުން إلهُ ފުރުއްވީމެވެ. އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، ހަމައެކަނި الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރޭ އެ އަޅުކަން، އެ إلهއަށް ހާލިސްކޮށްދޭށެވެ!

އެހެނީ، އެ إلهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ބައްދަލުވުމާ އެއްވެސް އެހެން إلهއަކު ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. އެ إلهއީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަފައިކަލުން، آدمُ عليه السلام ބިމުގެ މަށިން އުފެއްދެވީ، އެ ބިމަށް ފުރުއްވައި، އެ ބިމުގައި އެ ނަގާއިމާއި، އެ ނަގާއިމާގެ ދަރިދަރިކާއިޓަސް ހެއްދަވި إلهއެވެ.

59– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އެ إِلٰهِ، އެ ނަބިއްޔާގެ ދަރިފަސްކޮޅުން ތިޔަބައިމީހުން ގެންނަވައި، އެ ބިމުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ދެއްވީ إِلٰهُއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން، އެ ބިމުގައި، އެ إِلٰهُ ދެއްވީ،
އެ ބިމުގައި އާބާދުވެ، ގެއިދޮރު ބިނާކޮށް، ދަނޑުބިން ހައްދައި، ނަޢިމަތްތަކުން
ގެންގުޅެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ އުމުރު އެ ބިމުގައި ބާޤީކުރައްވައިދެއްވީއެވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ކުރެވިފައިވާ ފާފަތަކަށް ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި، އެ إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތުގައި ދަންނަވައި،
އެ إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތޯދުވެރި ތައުބާއަކުން ތައުބާވާށެވެ!

ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهِ، އެ إِلٰهަށް އަޅުކަން ޚާއްޞަކުރާ
މީހާއާ ކައިރިވެވޮޑިގެންވާ، ކަންކަމުގައި އެދި ދުޢާކުރާ، ހަމައެކަނި
އެ إِلٰهަށް ދަންނަވާ ކަންކަމަށް މީހާގެ ދުޢާ އިޖާބަކުރައްވާ إِلٰهُއެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىގެ އަޅުތަކުންނަށް، އެ إِلٰهُ ޤަބޫލުކުރައްވައިދެއްވައި
މި ވަޙީ ފެށް، އެ إِلٰهُގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތޯބާވެ، ހުރިހާ
ފާފަތަކަށް ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި، އެ إِلٰهަށް ދަންނަވާލުމަށެވެ.60

قَالُواْ يَٰصَٰلِحُ قَدۡ كُنتَ فِينَا مَرۡجُوّٗا قَبۡلَ هَٰذَآۖ أَتَنۡهَىٰنَآ أَن نَّعۡبُدَ مَا يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي
شَكّٖ مِّمَّا تَدۡعُونَآ إِلَيۡهِ مُرِيبٖ ﴿٦٢﴾

﴿62﴾ صَالِحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ދެއްކެވި ނަޞީޙަތް ޤަބޫލުނުކޮށް، އެ ޤައުމުގެ މީހުން،
އެ ނަބިއްޔާއަށް ދެންނެވިއެވެ. “އޭ صَالِحُއެވެ! މިބާ، މިއަދު ކުރެވިގެންވާ ކުރިން،
މިބާ ދެންނެވުމުގެ ކުރީގައި މިބާ ހުންނެވީ މިޤައުމުގެ މެދުގައި ހުންނެވި ބަސް
ޤަބޫލުކުރާ މާތް ސާހިބުއްގެ ގޮތުގައެވެ.

60- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިމަންމެން އުޅެނީ ތިޔޭ، ތިމަންމެންނަށް ގޮވާ ނަސޭހަތަށް ރަނގަޅު
މަޝްވަރާދެއްވާ ބޮޑުވެރިޔަކަށް ކަލޭގެ ތިޔާ ވުމަށެވެ. ނަމަވެސް، ތިމަންމެންގެ
ކާބަފައިން އަޅުކަންކުރި އިލާހުންތަކަށް އަޅުކަންކުރުން، ތިމަންމެންނަށް ތިޔާ
މަނާ ކުރައްވަނީތޯއެވެ؟ އަދި ތިމަންމެންގެ ކާބަފައިންނާއި ތިމަންމެން މި އަޅުކަންކުރާ
އިލާހުންތަކަށް އަޅުކަންކުރުން ދޫކޮށް، ހަމައެކަނި الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް
ތިމަންމެންނަށް ތިޔާ އަމުރުކުރައްވަނީތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ޔަހަވައި އުޅުން
އެއްވެސް ޝަރީކަކާ އަޅުކަންކުރުމަށް، ތިމަންމެންނަށް ތިޔަ ގޮވައިލައްވާ
ގޮވައިލެއްވުމާދުރު، ތިމަންމެން މި ތިޔޭ ވަސްވާސްތެރިކަމުން ފުރިގެންވާ، ޝައްކެއްގެ
ތެރޭގައި ކަން ކަށަވަރެވެ.”61

قَالَ يَٰقَوۡمِ أَرَءَيۡتُمۡ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَءَاتَىٰنِي مِنۡهُ رَحۡمَةٗ فَمَن يَنصُرُنِي مِنَ ٱللَّهِ
إِنۡ عَصَيۡتُهُۥۖ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيۡرَ تَخۡسِيرٖ ﴿٦٣﴾

﴿63﴾ صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ
ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަހުރެން މި ދަޢުވަތުގެ ތެދުކަން ޤަބޫލުކުރުން
ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކުރުވަނިވި ޤަޠުޢީ ހުއްޖަތްތަކާއި ބުރުހާންތަކާއި،
އަހުރެންގެ ވެރި رَبُّ ވަނީ، އަހުރެންނަށް ދެއްވައިފައެވެ. އަދި އަހުރެން މި ވަނީ،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލަކުމެން އައިސްފައިވާ ނުރަސް ޤަޠުޢީ މަތީގައި ކަން ވެސް
އަހުރެންނަށް ދަނޭނެވެ. އަދި، الله ﷻ ވަނީ، އަހުރެންގެ މައްޗަށް ރަސޫލުކަމުގެވެރި
ވާޖިބުކޮށްދީ، އަހުރެންނަށް ތަބްލީޣުކުރުމުގެ ނަސޭހަތްދިނުމަށް، އަހުރެންނަށް
ދޫކޮށްލައިފައެވެ.

61- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި މި ކަންތައްތައް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވުމަށް ފަހު، ތިމަން ރަސޫލާއާ،
އެ إِلٰهُ ބަލާފުޅުކުރެއްވި ނިސްބަތުގައި ތިމަންބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރައްވައި، އެ إِلٰهُއަށް
އުޅުއްވި، ދީނުގެ ނަސޭހަތް ތިމަންބައިމީހުންނަށް ދެއްވުން، ތިމަން ރަސޫލާ
ދޫކޮށްލައްވާނީކީއްވެތޯ؟ އަދި އެ ފަދައިން ކަންތައްތައްކުރައްވައި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް،
ތިމަން ރަސޫލާ އުރެދިވަޑައިގެން ނަމަ، ތިމަން ރަސޫލާގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ
ފޮނުއްވާ އުޤޫބާތުން، ތިމަން ރަސޫލާ މިންޖުކުރާނެ ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ، އެ إِلٰهُއާ
ދެކޮޅަށް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ނަސްރުދެއްވާނީ މަދަދުފޯރުކޮށްދީ، ތިމަންބައިމީހުންގެ ތެރެއިން
ފަހެ ކާކުހެއްޔެވެ؟

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ފަދަ އެއްވެސް މީހަކު ނުވެއެވެ. ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު،
ތިމަން ރަސޫލާއާ ބަލާފުޅުކުރެއްވުން ނިސްބަތުގައި އަމުރުކުރައްވައި ދޫކޮށްލެއްވުމަކީ،
ފަހުރުވެރިކަމެއް ނޫނެވެ، ތިމަން ރަސޫލާ ކުރައްވާނީ ކަމެއް ނޫނެވެ. ފަހު، ތިމަންބައިމީހުން
ތިމަން ރަސޫލާއަށް ތިޔަ އިތުރުކުރަނީ ގެއްލުންދިނުން ފިޔަވައި އެހެން ކަމެއް ނޫނެވެ.
އަދި އެ ކަންތައްތައްކުރުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައްތަކެއްކަން ދެނެގަތުމުގައި މަގުފަހިކޮށްދެއެވެ.[62]

وَيَٰقَوۡمِ هَٰذِهِۦ نَاقَةُ ٱللَّهِ لَكُمۡ ءَايَةٗۖ فَذَرُوهَا تَأۡكُلۡ فِيٓ أَرۡضِ ٱللَّهِۖ وَلَا تَمَسُّوهَا
بِسُوٓءٖ فَيَأۡخُذَكُمۡ عَذَابٞ قَرِيبٞ ﴿٦٤﴾

﴿64﴾ صَالِحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.
އޭ ތިމަން ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް، ތިމަން ރަސޫލާ
މި ގެނެސްދިނީ ރިސާލަތުގެ ތެދުވެރިކަމުގެ މައްޗަށް ހެކިދޭނިވި މުޢުޖިޒާތެއްގެ ގޮތުގައި،
اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ފޮނުއްވި އަންހެން ޖަމަލު، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިމަތީގައި މިއޮތީއެވެ.

62– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، الله ﷻ ގެ ބިމުން ކައިބޮއި އުޅުމަށް، ތިޔަބައިމީހުން އެ ޖަނަވާރު ދޫކޮށްލާށެވެ!
އަދި، އެ ޖަނަވާރަށް ގެއްލުމެއް ނުދޭށެވެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަޛާބާއި ކައިރި
ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން، އެ ޖަނަވާރު ކަތިލައިފިނަމަ، ގާތުގައިވާ ޢަޛާބު
ނުލިބޭނެތޯ! އަދި، އެ ކަމަށް އެއްވެސް ތިޔަބައިމީހުން ކަރުދާސް ނަމަ،
الله ﷻ ގެ ބަސްބަހައްޓަވާ ދިނުމުން ޢަމަލުކުރި ބަޔަކަށް، ވަރަށް އަވަހަށް އަރައިގެން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބު ލިބޭނެއެވެ.[63]

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُواْ فِي دَارِكُمۡ ثَلَٰثَةَ أَيَّامٖۖ ذَٰلِكَ وَعۡدٌ غَيۡرُ مَكۡذُوبٖ ﴿٦٥﴾

(65) ނަމަވެސް، صالحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ޖަނަވާރު އެ ޤައުމުގެ
ހުރި ނުބައިމީހަކު ކަތިލައިފިއެވެ. އެ ޖަނަވާރުގެ ބޯހިމެނުމާ ދުވަހަށް، އެބައިމީހުން
އެ ގޮތަށް މަރައިލިއެވެ. ދެން ފަހެ، އެބައިމީހުން އެ ގޮތަށް ކަތިލައިލުމުން ކުރިމަތީގައި،
صالحُ عليه السلام އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

މިން ދުވަސް ވަންދެން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގެދޮރުތަކުގައި ހަމަޖެހިގެން މިޒާ އުފާކުރަމުން
މަޖާނަގަންނާށެވެ! މިން ދުވަހަށް ފަހު، الله ﷻ ގެ ބަސްބަހައްޓަވާ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް،
ޢަޛާބު އަންނާނެ ކަން ކަށަވަރެވެ. އެއީ، އެ إِلٰهُ ކުރައްވައިފައިވާ ތެދު ވަޢުދުތަކެއް
ވަޢުދުފުޅެކެވެ. ދޮގާއެކު، އެ ޢަޛާބަކީ ނައިސް ނުދާނޭ ޢަޛާބެކެވެ.[64]

فَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا نَجَّيۡنَا صَٰلِحٗا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ بِرَحۡمَةٖ مِّنَّا وَمِنۡ خِزۡيِ يَوۡمِئِذٍۚ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡعَزِيزُ ﴿٦٦﴾

63- الْمُخْتَصرُ في التَّفْسير مِنْ مَرْكَز تَفْسِير لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

64- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿66﴾ ދެންފަހެ، صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބު ފޮނުއްވައި،
އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމުގެ އަމުރުއައުމުން، ތިމަން اللهُ ގެ ރަޙްމަތުން އައި ހިނދު،
އެ ރަސޫލާއަށާއި، އެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި މީހުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން اللهُ ބެހެއްޓެވި
ރަޙްމަތްވަންތަކަމުން، އެ ދުވަހު އެ އައި ގަދަފަދަ ޢަޛާބާއި ނިކަމެތިކޮށްލަނިވި
ކަންތައްތަކުން، އެ ރަސޫލާއާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި އީމާންވެގެން ތިބި މީހުން،
ތިމަން اللهُ ސަލާމަތް ކުރެއްވީމެވެ.

ހޭ ރަސޫލާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ސާހިބްވަންތަ اللهِ، ގަދަފަދަވަންތަކަމާއި،
ޢަޒީޒުވަންތަކަމާއި، ކަހަލަކަމުގައި ގަދުންވަންތަކަމުގެ ވެރި اللهُ އެވެ. އެހެންކަމުން، އެ اللهُ ވަނީ،
އެ اللهُ އަށް ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިދިޔަ ޤައުމުތަކުގެ ކާފިރުން
ހަލާކުކުރައްވައި ނެތިކުރައްވައިފައެވެ. ނަމަވެސް، މިސާލެއްގެ ގޮތުން، އެ اللهُ
ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނާއި، އެ ރަސޫލުންނާ ތަބާވި މީހުން، އެ اللهُ ވަނީ، އެ ހަލާކުން
ސަލާމަތްކުރައްވައި މިންޖުކުރައްވައިފައެވެ.[65]

وَأَخَذَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ ٱلصَّيۡحَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دِيَٰرِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٦٧

﴿67﴾ އަދި، صَالِحُ عليه السلام ގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ
ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި، އެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު ދޮގުކުރި ކާފިރުވި މީހުންގެ
މައްޗަށް، އިންތިހާ ދަރަޖައިގެ ބިރުވެރި ގަދަފަދަ އަޑުގަދަ ހަޅޭއްލެވުމެއް އައިސްޖެހުނެވެ.
ދެން، ފަތިސްވެ އަރަމުންދިޔައިރު، އެބައިމީހުން ތިބީ، އެބައިމީހުންގެ ގޭގެދޮރުގައި
ކަކޫ މައްޗަށް ތިރިވެ، މޫނުމަތިން ވެއްޓި، އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ނެތި މަރުވެގެން
ގޮތުގައި ވީއެވެ.[66]

65- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
66- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނަވާށެވެ! صَالِحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަކީ، ޘަމޫދު ބާޣީގެ މީހުންނެވެ.

كَأَن لَّمۡ يَغۡنَوۡاْ فِيهَآۗ أَلَآ إِنَّ ثَمُودَاْ كَفَرُواْ رَبَّهُمۡۗ أَلَا بُعۡدٗا لِّثَمُودَ ٦٨

﴿68﴾ ށަވަރެއްކަށްނުވެއެވެ. ޘަމޫދު ބާޣީގެ ކާފިރުން ހަލާކުވެ މަރުވެދިޔައިރު، ހުރިގޮތުން
ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއްގެ ތެރޭގައެވެ. ހަމަވެސް، އެބައިމީހުން އުޅުން ގޯތިގެދޮރު ފެނުނު
ކަންތަށް ބަލައިލާއިރު ހީވަނީ، އެބައިމީހުން ދުވަހަކު ވެސް އެ ގޯތިގެދޮރުގައި އާބާދުވެ
ދިރިއުޅެފައި ނުވާކަހަލައެވެ.

ދަންނަވާށެވެ! ޘަމޫދު ބާޣީގެ ކާފިރުން، އެބައިމީހުންގެ ސާހިބުވަންތަ إِلَٰهُ ޖޮނުއްވި
އާދަމްގެކާއި މުއުޖިޒާތްތަކަށް އިންކާރުކޮށް ދެކޮޅުހެދައި، އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް،
އެ إِلَٰهُ ޖޮނުއްވި ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް ކާފިރުވީއެވެ. އެހެންކަމުން، ދުނިޔޭގައި
އެބައިމީހުން ދުރުކުރެވި، ނިކަމެތިކުރެވި، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުން، އެ إِلَٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން
އެބައިމީހުން ބޭރުކުރެވި ދުރުކުރެވުނެވެ. އަދި އާޚިރަތް ދުވަހުން، އެބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް، އެ إِلَٰهُ ކާފިރުވެދޭގެންނަވައި، އެ إِلَٰهُ ރަޙްމަތުން އެބައިމީހުން ބޭރުކުރެއްވި
ދުރުކުރެއްވުމެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށްހި ޢަޛާބުގެ ވާގިބާއި ނިކަމެތިކަމުގެ
ބޭނުމާއެވެ![67]

وَلَقَدۡ جَآءَتۡ رُسُلُنَآ إِبۡرَٰهِيمَ بِٱلۡبُشۡرَىٰ قَالُواْ سَلَٰمٗاۖ قَالَ سَلَٰمٞۖ فَمَا لَبِثَ أَن جَآءَ بِعِجۡلٍ
حَنِيذٖ ٦٩

﴿69﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ފިރިޝްތުންތަކެއްގެ ސިފައިގައި، މީހުން إِلَٰهُ ޖޮނުއްވި
މަލާއިކަތުން، އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރާއިގެން، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަތެވެ.

67– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެ އުފާވެރި ޚަބަރާ، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަނބިކަނބަލުންނަށް، إِسْحَاقُ عليه السلام
ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ޚަބަރާއި، إِسْحَاقُ عليه السلام އަށް يَعْقُوبُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ
ޚަބަރެވެ. އަދި އެ މެހެމާނުން، "سَلاَم" މި ބަހަރިން ވިދާޅުވެ، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام އަށް
ސަލާމް ގޮވައިލެއްވުމުން، ޖަވާބުގައި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ވެސް "سَلاَم" މި ބަހަރިން ވިދާޅުވެ،
ސަލާމް ރައްދުކޮށްލެއްވިއެވެ. ދެން، ހިރުންނުކަމާއްގެ ސިފައިގައި އެ މެހެމާނުން
ތިއްބެވުމާ އެކު، ގާނަ ގިނަ އިތުރުކައް ނުވެ، ފިހާލައި ބޮކި ގެ ގެރިއެއް ހިއްޖުވައިގެން
إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ވަޑައިގެން، އެ މެހެމާނުންނަށް ތައްޔާރުކޮށް ކާންދެއްވިއެވެ.[68]

فَلَمَّا رَءَآ أَيۡدِيَهُمۡ لَا تَصِلُ إِلَيۡهِ نَكِرَهُمۡ وَأَوۡجَسَ مِنۡهُمۡ خِيفَةٗۚ قَالُواْ لَا تَخَفۡ إِنَّآ
أُرۡسِلۡنَآ إِلَىٰ قَوۡمِ لُوطٖ ﴿٧٠﴾

﴿70﴾ ނަމަވެސް، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަރިހުގައި ތިއްބެވި މެހެމާނުންގެ އަތްތަކެއް،
އެ ކާއެއްޗާ ހަމައަށް، ގެންދާކަމަށް ނުދާތީއާއެކުގައި، އެ މެހެމާނުންނަށް ދިމާ،
إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ހިތްޖެހިލަމުން ގާތްކުލައެއް ކަމުދިއެވެ. އަދި އެ މެހެމާނުންނާދޭތެ، އެ ބަޔަކާގެ
ހިތްޖެހުމުގައި އެ ޖެއްސުން ބިރުވެރިކަން ވަރަށްބާރުކޮށް ސިފަވިއެވެ.
ނަމަވެސް، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ހިތްޖެހިލުމުގައި އެ ޖެއްސުން ބިރުވެރިކަމެއް އަސަރުކޮށް،
އެ ބަޔަކާގެ ނަޒަރުގައި އެ މެހެމާނުން ނުފެނިއެވެ. ދެން ބަހާ އެ ހިސާބު،
އެ ބަޔަކާއަށް އެ މެހެމާނުން ދެންނެވިއެވެ. އިބަ ބަޔަކާ ބިރުގަންނަވާކަށް ނުޖެހޭ
ކަމަށްޓަކާ! ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެމެން ފޮނުވިއްޔަ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގައި ދިރި
ބައިތަކުން ހަލާކުކުރައްވާ، އެބައިމީހުންގެ ކަމާ ބެހޭ އެންގެވުން ގެނައި،
އިބަ ބަޔަކާގެ ބާރިބަތުގައި اللهُ ގެ ބަލާގަތުމާ ގެނެސްދެއްވަން ފޮނުއްވިއެވެ.[69]

68- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
69- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَٱمۡرَأَتُهُۥ قَآئِمَةٞ فَضَحِكَتۡ فَبَشَّرۡنَٰهَا بِإِسۡحَٰقَ وَمِن وَرَآءِ إِسۡحَٰقَ يَعۡقُوبَ ﴿٧١﴾

﴿71﴾ އަދި ނުހަނު އުފާވެރި ހަބަރުތަކެއް ވެސް، އެ މަލާއިކަތުން، إِبْرَاهِيم عليه السلام އަށް ދެއްވިއެވެ. އަދި އެ އުފާވެރި ހަބަރުތަކުގެ ތެރޭ އެއްސެވުމުން، އެ ރަސޫލާގެ އަނބިކަނބަލުން، سارة عليها السلام ފަރުދާގެ އަނެއް ފަރާތުގައި ހުންނެވިއެވެ. ދެން، އެ މަލާއިކަތުން، إِبْرَاهِيم عليه السلام އަށް، ދެއްވި އުފާވެރި ހަބަރުތަކުގެ ތެރޭ އިވިވަޑައިގަތުމުން، އެ ކަމާ ނުހަނު އުފާފުޅުވުން ހުންނަވައި، ހިނިފުޅުވެވުނެވެ.

އަދި، ހަމަ އެ ހިނދުކޮޅު، އެ ކަމަނާގެ ބަނޑުފުޅުން، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام އަށް، إِسْحَاقُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރު، އެ މަލާއިކަތުން އެ ކަމަނާއަށް ވެސް ދެއްވިއެވެ. އަދި، إِسْحَاقُ عليه السلام އަށް، يَعْقُوبُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރު ވެސް، އެ މަލާއިކަތުން އެ ކަމަނާއަށް ދެއްވިއެވެ.[70]

قَالَتۡ يَٰوَيۡلَتَىٰٓ ءَأَلِدُ وَأَنَا۠ عَجُوزٞ وَهَٰذَا بَعۡلِي شَيۡخًاۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيۡءٌ عَجِيبٞ ﴿٧٢﴾

﴿72﴾ سارة عليها السلام ގެ ބަނޑުފުޅުން، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام އަށް، إِسْحَاقُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރު، އެ މަލާއިކަތުން އެ ކަމަނާއަށް ދެއްވި ހިނދު، އެ ކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ކަމަނާއަށް ދަރިއަކު ލިބޭނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ އެހެނީ، ތިމަން ކަމަނާއީ، މުސްކުޅިވެފައި ދަރިމައިވުމާ ދުރުވެފައިވާ އަންހެނަކީމެވެ. އަދި ތިމަން ކަމަނާގެ ފިރިކަލުން، إِبْرَاهِيم عليه السلام ވެސް އެ ހުންނެވީ ނުހަނު މުސްކުޅިފުޅުވެފައެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ދެމަފިރިން ވެސް މިހާ މުސްކުޅިވެފައި ވަނިކޮށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަރިއަކު ލިބޭނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟

70- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަ ވާހަކައަކީ، ހައްދުފަހަނައިވާ އަޖައިބުކުރުވަނިވި ވާހަކައެކެވެ! އެހެނީ، ތިމަންމެން ކަހަލަ މުސްކުޅީންނަށް، ދަރިން ލިބުމަކީ، އެކަށީގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.[71]

قَالُوٓاْ أَتَعۡجَبِينَ مِنۡ أَمۡرِ ٱللَّهِۖ رَحۡمَتُ ٱللَّهِ وَبَرَكَٰتُهُۥ عَلَيۡكُمۡ أَهۡلَ ٱلۡبَيۡتِۚ إِنَّهُۥ حَمِيدٞ مَّجِيدٞ ﴿٧٣﴾

﴿73﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަނބިކަނބަލުން ސާރާއަށް ދަރިކަލަކު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ، އުފާވެރި ޚަބަރު، އެ ކަމަނާއަށް ދެއްވި މަލާއިކަތުން، އެ ކަމަނާއަށް ދެންނެވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ގެ އަމުރުފުޅާއި ނިޔާކުރެއްވުމަށް، ކަމަނާ އަޖައިބުވެވަޑައިގަންނަވަނީތޯއެވެ؟ އޭ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ އަހްލުބައިތުންނޭވެ! الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތްފުޅާއި ބަރަކާތް، ތިޔަ އަހްލުބައިތުންގެ މައްޗަށް ހުއްޓެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهީ، އެންމެހައި ޙަމްދުތަކާއި ތަޢުރީފު ލިބިވޮޑިގެންވާ، މަތިވެރިކަމާއި ބޮޑުވެރިވަންތަކަމުގެ ވެރި إِلٰهެވެ.[72]

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنۡ إِبۡرَٰهِيمَ ٱلرَّوۡعُ وَجَآءَتۡهُ ٱلۡبُشۡرَىٰ يُجَٰدِلُنَا فِي قَوۡمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

﴿74﴾ إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ހިތަށް ވަދެގެންނެވި ބިރު ފިލުމުން، الله سبحانه وتعالى ފޮނުއްވި މަލާއިކަތުން ކަން އެނގިވަޑައިގަތުމުން، ކުރީން އެ ބިރުގަތުން ފިލައިގެން ގޮސް ބިރުދުނު، އެ ރަސޫލުގެ ހިތްޖެހުން ދިޔައީއެވެ. ދެން، އެ ރަސޫލުންނާ إِسْحَاقُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރާއި، އެ ދަރިކަލުންނަށް يَعْقُوبُ عليه السلام ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު އެ މަލާއިކަތުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެއްވިއެވެ. ދެން އެ ހިނދު، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ތިބި ކާފިރުންގެ ވާހަކައިގައި، އަޅުގަނޑުގެ ރަސޫލުންނާ ޖިދާލުކުރައްވަމުން، ތިމަން إِلٰهُ ގެ ރަސޫލުންނާއި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ޖަދަލުކުރެއްވިއެވެ!

71- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

72- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެބައިމީހުންނަށް ބަރަކާތްތެރިވުމަށް، ތިމަން إِلٰهُ ޙަޟްރަތުގައި ދަންނަވައިކަމުންނާ
ގަނޑުހުރުން ސުވާލުކުރައްވައި، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތަށް ފުރުޞަތު ތިމަންބޭކަލުންގެ ޙައްޤުގައި
އެބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބު އާދެވަޑައިގެން ހުރުމާއި ގުޅޭގޮތުންނެވެ!73

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾

﴿75﴾ ހަމަކަށަވަރުން، إِبْرَاهِيمُ ﷺ އަކީ، ނުހަނު ކެތްތެރި، މަޢާފުކުރައްވާ، ކޯރުއާނީ،
الله ﷻ އަށް ބުރަވެވަޑައިގަންނަވާ ދުޢާ ކުރައްވާ. އަދި ތައުބާވެވަޑައިގަންނަވާ ޤުދުރަތް
ދެއްވާގޮތް ހަމަޖެހިވަޑައިގަންނަވާ ނުހަނު ރަޙްމަތްތެރި ބައްޔެކެވެ. އަދި،
އެ ރަޙްމަތާއި، ހެޔޮހިތް ކަލޭގެފާނު، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތަށް އުއްމީދުކުރައްވަވައިގެން،
ދުޢާ ދަންނަވައި، ގިނަގިނައިން ޝަފާޢަތްތެރިވެވަޑައިގެންނެވި ރަޙްމަތްތެރި ބޭކަލެކެވެ.74

يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَٰذَآ ۖ إِنَّهُۥ قَدْ جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ ۖ وَإِنَّهُمْ ءَاتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

﴿76﴾ لُوطُ ﷺ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ޢުޤޫބާތް ކާރިދުވި އެންމެން ވެސް
ހަވާލުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި، الله ﷻ ޙަޟްރަތުގައި ދަންނަވައިކަމުން، إِبْرَاهِيمُ ﷺ އަށް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.
އޭ إِبْرَاهِيمُ ﷺ އެވެ! لُوطُ ﷺ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާމެދު ޝަފާޢަތްތެރިވެވަޑައިގަތުމުން
ދުރުވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެ ޢަޛާބު
ބާރުވެ ބަހުސްކުރައްވާތީއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ހަވާލުވާ ދުވަސް އެބައިމީހުންނަށް ޓަކައި
މިންވަރުކުރައްވައި، އެ ކަން އެ ގޮތަށް ނިޔާކުރައްވައި، އިބަ ރަސްކަލާގެ ސަލާމަތްވަނީ إِلٰهُ
ޙަޟްރަތުގައި ޢަމުރުފުޅު ވަނީ އައިސްފައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ގެ ބަހުސްކުރުން
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެ ޢަޛާބު އައިސް ޖެހޭނެއެވެ.

73- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
74- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާއެވެ، އެ ޢަޛާބަކީ، އެއްވެސް ޖަދަލެއްގައި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ދުރުކުރެވޭނޭ
އަދި އަނބުރައި ރައްދުކުރެވޭނޭ ޢަޛާބެއް ނޫނެވެ.[75]

وَلَمَّا جَآءَتۡ رُسُلُنَا لُوطٗا سِيٓءَ بِهِمۡ وَضَاقَ بِهِمۡ ذَرۡعٗا وَقَالَ هَٰذَا يَوۡمٌ عَصِيبٞ ٧٧

﴿77﴾ އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުން، لُوطُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވި
ހިނދު، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ނުބައިކަމުގެ ސަބަބުން،
އެ މެހެމާނުންނަށް ދެރަގޮތެއް ދިމާވެދާނެތީވެ، އެ ކަމާ ދެރަވެވެ، އެ ރަސޫލާގެ
ހިތްޕުޅުތަނގިވެ ހިތާމަކުރެއްވިއެވެ. އެހެނީ، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެން
އެ މީހުންނަކީ، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްފުޅަކުން ފޮނުއްވިގެންވާ މަލާއިކަތުން ކަން، އޭރު އަދި،
އެ ރަސޫލާއަކަށް އެނގިވަޑައިނުގަތުމެވެ.

އެހެންކަމުން، އެ ރަސޫލާއަށް ހިތުވީ، އެ ރަސޫލާގެ މެހެމާނުންގެ ޚަބަރުން،
އެ ކާފިރުން ގަދަފަދަށް ބުނާނެ ކަމަށް. ވީމާއެކު، لُوطُ عليه السلام އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މިއަދަކީ،
ހަރުކަށިވާ ހިތާމަވެރިކަން ބޮޑު ދުވަހެކެވެ! އަދި މިއަދަކީ، ގިނަގޮތަ މުޞީބާތްތަކެއް
ޖެހިދާނެ ދުވަހެއް ވެސް މެއެވެ![76]

وَجَآءَهُۥ قَوۡمُهُۥ يُهۡرَعُونَ إِلَيۡهِ وَمِن قَبۡلُ كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ قَالَ يَٰقَوۡمِ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِي
هُنَّ أَطۡهَرُ لَكُمۡۖ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُخۡزُونِ فِي ضَيۡفِيٓۖ أَلَيۡسَ مِنكُمۡ رَجُلٞ رَّشِيدٞ ٧٨

﴿78﴾ އަދި، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގައި މީގެ ކުރިން ފިރިހެނުންނަކީ، އެބައިމީހުންގެ
ޖިންސީ އެދުން ފުއްދުމަށް ޓަކައި، އަންހެނުންގެ ބަދަލުގައި ފިރިހެނުންގެ ގާތަށް
ދާން އުޅުނު ބަޔަކެވެ.

75- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
76- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެންކަމުން، ޒުވާން ފިރިހެނުންތަކެއް، لُوطُ ﷵ ގެ އަރިހަށް ޒިޔާރަތްކުރި
ޚަބަރުލިބުމުން، އެ މެހްމާނުންނާ އެކު ފާޙިޝް ޢަމަލު ހިންގުމުގެ ބޭނުމުގައި،
އެބައިމީހުން، އެ ރަސޫލާގެ ގަނޑުވަރަށް ނުހަނު އަވަހަށް އައެވެ. އަދި لُوطُ ﷵ ގެ
ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ ތެރެއިން، އެ ރަސޫލާގެ ގަނޑުވަރަށް އެ ވަގުތު އެ އައި
މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ޖިންސީ އެދުން ފުއްދުމަށް ބަލައި އޮތް ބަލާއިރު
ގޮތަކީ، ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ މަތީން، ތިޔަބައިމީހުން އަންހެނުންނާ ކާވެނިކުރާށެވެ!
ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުން ކާވެނިކުރުމަށް ބަލައި އެ މިއީ އަހަރެންގެ އަންހެން ދަރިންނެވެ.

އަދި ޝަރުޢީ ހަމަތަކުގެ މަތީން، ތިޔަބައިމީހުން އެ ކަނބަލުންނާ ކާވެނިކުރާ ނަމަ،
އެ ކަނބަލުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަލައި ޠާހިރުކަން ބޮޑެވެ. އަދި ޤައުމުގެ މީހުންނަށް
ނަސޭހަތްތެރިވެ ވަޑައިގަންނަވަމުން، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްޖިންސުން
ގެވެންހިންގުމުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، اللهُ ﷻ [illegible] [illegible]
ބިރުވެތިވެ، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން މުޅިން ދުރުވެ،
ތިޔަބައިމީހުން، އެ إِلٰهَ އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤްވާވެރިވާށެވެ!

އަދި ތިޔަބައިމީހުން، އަހަރެންގެ މެހްމާނުންނަށް ގޯނާކޮށް، އަހަރެން ފަޟީޙަތްތަކުން،
އަހަރެން [illegible]! ތަށް، ރަނގަޅު ނުރަނގަޅު ދަންނަ ހުރި ވިސްނުން
މީހަކު ވެސް ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ނެތީހެއްޔެވެ؟ ޝައްކެއްނެތެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ
ތެރޭގައި އެ [illegible] ވެސް ނަމަ، [illegible] [illegible] [illegible] ތިޔަބައިމީހުންނަށް
މަނާކުރެން، އެ ކަމުން ހުރަސްއަޅައި، އެ ކަމުން ތިޔަބައިމީހުން ދުރުކުރުމަށް އެ މީހަކު
މަސައްކަތްކޮށްދޭން ކަން ކަށަވަރެވެ.[77]

77- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ދަންނަވާށެވެ! "ޢިއްޒަތްތެރިވުން ގެއްލުވާލުމަކުން ބަލާއި އެ މިއީ އަހުރެންގެ އަންހެން
ދަރިންނެވެ." ދި ހަތަރިން، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ބަސްފުޅާ ވިދާޅުވި
ސަބަބަކީ، އެއްވެސް އުނދަގުލެއްގެ މީހުންގެ ގާތުން، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލުން ބަރުސޫލުކުރު
ނުވަތަ ނަބިއްޔަކު ޖަނާޒާވިއްޖެ ނަމަ، އެ އުންމަތެއްގެ މީހުންގެ ކަންތައްތަށް
ބެލެހެއްޓެވުމުގައި، އެބައިމީހުންގެ ބައްޕައެއްގެ މަގާމުގައި، އެ ރަސޫލަކު ނުވަތަ
ނަބިއްޔަކު ހުންނަވާ ކަމަށް ބަލާފައެވެ.

قَالُواْ لَقَدۡ عَلِمۡتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنۡ حَقّٖ وَإِنَّكَ لَتَعۡلَمُ مَا نُرِيدُ ٧٩

﴿79﴾ لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން،
މިކަންތައްތަކީ، އަންހެނުންގެ ކިބައިން ޖިންސީ އެދުން ފުއްދުމަށް ބޭނުންވާ
ބަޔަކު ނޫން ކަން، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، މިބާއަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.
އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މިތަންތަން އެދެނީ ކޮން ކަމެއް ކަން ނުވަތަ ބަނޑުވެރިން،
މިބާ ދެންވަޑައިގެން ވަރުއެވެ. ތިބާ، މިތަންތަން އެދެނީ، ހަމައެކަނި ފިރިހެނުންގެ
ކިބައިން، ޖިންސީ އެދުން ފުއްދުމަށެވެ. އަދި އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި، އަންހެނުންނާ
ގެންނިޔާނެކަން، އެ ކަނބަލުންގެ ކިބައިން ބަހާލާ ގޮތެއްގައި ޖިންސީ އެދުން
ފުއްދުމަކަށް ނުދެވެ."78

قَالَ لَوۡ أَنَّ لِي بِكُمۡ قُوَّةً أَوۡ ءَاوِيٓ إِلَىٰ رُكۡنٖ شَدِيدٖ ٨٠

﴿80﴾ ފިރިހެނުންގެ ކިބައިން ނުބައި ގޮތަކަށް ޖިންސީ އެދުން ފުއްދުމަށް ބޭނުން
ނުވި ކަމުގައި، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވުމުން،
އެބައިމީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.

78- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ކުރާން އުޅޭ ކަންތައް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި ތިޔަބައިމީހުންނާ ކުރިމަތިލެވޭ ގަދަ ބާރެއް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ލިބިވަޑައިގެންފައި ވާނަމަ، ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް، ތިމަން ރަސޫލާއަށް އެހީތެރިވެ މަދަދުވެރިވާނޭ ބަޔަކު ވާނަމަ، އެ ބައެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެކު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ކުރާން އުޅޭ ކަންތައް ކުރިއަރައިނުދީ، ތިޔަބައިމީހުން އެ ކަމުން ދުރުކޮށް ހުއްޓުވާނެ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.[79]

قَالُواْ يَٰلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَن يَصِلُوٓاْ إِلَيۡكَۖ فَأَسۡرِ بِأَهۡلِكَ بِقِطۡعٖ مِّنَ ٱلَّيۡلِ وَلَا يَلۡتَفِتۡ مِنكُمۡ أَحَدٌ إِلَّا ٱمۡرَأَتَكَۖ إِنَّهُۥ مُصِيبُهَا مَآ أَصَابَهُمۡۚ إِنَّ مَوۡعِدَهُمُ ٱلصُّبۡحُۚ أَلَيۡسَ ٱلصُّبۡحُ بِقَرِيبٖ ﴿٨١﴾

﴿81﴾ ދެން، لُوطُ عليه السلام ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންތިއްބެވި މެހްމާނުން، އެ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. އޭ لُوطُ عليه السلام އެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެންނީ، ތިބާ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ފޮނުއްވި، އެ إِلٰهُ ގެ މަލާއިކަތުންގެ ވަފްދަކީމުއެވެ. އެ إِلٰهُ، ތިމަންމެން ފޮނުއްވީ، ތިބާ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހަލާކުކުރުމަށެވެ.

އެހެންކަމުން، ކަރަހެއްގައި ވެސް، ތިބާ ރަސޫލާއާ ހަމައަކަށް އެބައިމީހުންނަކަށް ވާސިލެއް ނުވެވޭނެމެވެ. ވީމާ، ރޭގަނޑުން ބައެއް ވޭތުވެ، އަނބިދަރިކަން ގެންގުޅުއްވަން ކުރު، ތިބާ ރަސޫލާގެ އަހްލުބައިތުންނާއި، ތިބާ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި މީހުންނާއިގެން، ތިބާ ރަސޫލާ މި ރަށުން ނުކުމެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

79- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހަލާކުވެ ބަރުބާދުވެގެން ދާތަން ބެލުމުގެ
ބޭނުމުގައި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިބި މުއުމިނުންނާއި، އިބަ ރަސޫލާގެ
އަހްލުބައިތުންގެ ތެރެއިން، އިބަ ރަސޫލާގެ އަނބިކަނބަލުން ފިޔަވައި އެހެން
އެއްވެސް މީހަކު، އެނބުރި ފަހަތް ނުބަލައި ދަތުރުކުރަމުން ދާ ހިނގަވާށެވެ!
އެހެނީ، ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުންނަށް ޢަޛާބު ޖެހޭ ވަގުތު ކަނޑައެޅިފައި
ޢަޛާބު އެ ކަލަނގަށް ވެސް ޖެހޭނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ
ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބެއް ފޮނުއްވައި އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ބަލައި،
اللهُ ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ވަގުތަކީ ފަތިހުގެ ވަގުތުގައެވެ. ފަހެ، ފަތިހުގެ ވަގުތަކީ،
ތަރި ގާތްގައިވާ ވަގުތެއް ކަމުގައި ނުވަނީހެއްޔެވެ؟[80]

ދަންނާށެވެ! لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ބަލައި، اللهُ ﷻ ހުންނެވި،
جِبْرِيلُ عليه السلام އާއި، مِيكَائِيلُ عليه السلام އާއި، إِسْرَافِيلُ عليه السلام އެވެ!

فَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا جَعَلۡنَا عَٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمۡطَرۡنَا عَلَيۡهَا حِجَارَةٗ مِّن سِجِّيلٖ مَّنضُودٖ ﴿٨٢﴾

﴿82﴾ ފަހެ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބު ފޮނުއްވުމުން،
ތިމަން إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅު އައި ހިނދު، އެބައިމީހުން ދިރިއުޅުނު ރަށުގެ މައްޗަށް އޮތް
ފުން ތިރިކޮށް، ތިރިން އޮތް ފުން މައްޗަށް ޖެއްސެވީމެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެންމެން
މައްޗަށް ފަހަރުފަހަރުން ގޮނޑުގޮނޑުން، ތިމަން إِلٰهُ، އެ ރަށަށް އެއްވެސް މުޑުކަނޑައެއް
ނާޅި، ހިލައިގެ ވާރޭ ވެއްސެވީމެވެ.

80- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެ ހިލަތަކަކީ، ނަރަކަތައިގެ އަލިފާނުން ދޮންކުރެވިފައިވާ މަށީގެ ހިލަތަކެކެވެ.[81]

مُّسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ ۖ وَمَا هِيَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

﴿83﴾ އަދި އެ ހިލަތަކަކީ، ތިބާ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތުގައި، ހުދުކަޅާއި ރަތް ކުލައިން ފާހަގަ ކޮށްވިގެންވާ އަދި ބިމުގެ ހިލައާ ދުރީން ތަފާތު ހިލަތަކެކެވެ. ނުވަތަ އެއިން ކޮންމެ ހިލައެއްގައި ވެސް އެ ހިލައެއް އަމާޒުކުރެވުންވާ މީހާގެ ނަން ލިޔެވިގެން ވިއެވެ.

ވީމާ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ހިލައިގެ ވާރޭ ވެއްސުވި ފަދައިން، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް އުރެދި ކާފިރުވެ، އަމިއްލަ ނަފުސަށް އަނިޔާވެރިވާ ކޮންމެ ބަޔެއްގެ މައްޗަށް ވެސް އެ ހަމަ ވާރޭއެއް ވެއްސުވުމަކީ، ދުރުކަމެއް ނޫނެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، اللهُ سبحانه وتعالى އަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައިގަތް ކޮންމެ ބަޔަކަށް ޖަކާއި އަނިޔާވެރިވާ ވަރަށް ވަރުގަދަ، އިންޒާރުދެއެވެ. އަދި އެހެނިހެން ގަދަފަދަ ވަޢީދުގެ ބަސްފުޅެއް ވެއެވެ.[82]

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥ ۖ وَلَا تَنقُصُوا۟ ٱلْمِكْيَالَ وَٱلْمِيزَانَ ۚ إِنِّىٓ أَرَىٰكُم بِخَيْرٍ وَإِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾

﴿84﴾ އަދި މަދްޔަނުގެ އަހްލުވެރިންގެ ގާތަށް، އެބައިމީހުންގެ އަޚާ شُعَيْبُ عليه السلام ރަސޫލުކަމުގައިގެން، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވީމެވެ.

81- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
82- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
ތިޔަބައިމީހުން، ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކޮށް، އެ ހުރިހައި އަޅުކަމެއް،
އެ إِلٰهަށް ޚާލިޞްކުރާށެވެ! އެހެނީ، އެ إِلٰهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ
އެއްވެސް އެހެން إِلٰهަކު ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ.

އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، މިނުކިރުމުގައި އުނިކޮށް،
މީސްތަކުންގެ ބައްޓު އެބައިމީހުންނަށް ނުދީ، އެބައިމީހުންނަށް ލިބެންވާ ބައްޓުމަކަން
އެބައިމީހުން ކަމްބުދުކުރުމުންނުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މި ތަރައްޤީ ތަކެތީގެ އަގު ނުހަނު
ހެޔޮ ރަނގަޅެވެ. ވީމާ، އަހުރެންނަށް ތިޔަބައިމީހުން ފެންނަނީ، ނުހަނު ހެޔޮ ބާރުގަދައިގާ
އަސްލުމަތީ ތިބިކަމުން ބާރުން ކަލޭގެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މިނުކިރުމުގައި
އުނިކޮށް ދެކުމުގައި ހީވެގެންދާނެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ގެނެސްދޭ
ބަލާއެއް އަހެއް ތިޔަބައިމީހުން ވަށައިލައިގަނެވޭ ދުވަހުގެ، ތިމަން ރަސޫލާ
ބިރުގަނޑުވަޑައިގަންނަވަމެވެ."[83]

وَيَٰقَوۡمِ أَوۡفُواْ ٱلۡمِكۡيَالَ وَٱلۡمِيزَانَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا تَبۡخَسُواْ ٱلنَّاسَ أَشۡيَآءَهُمۡ وَلَا
تَعۡثَوۡاْ فِي ٱلۡأَرۡضِ مُفۡسِدِينَ ٨٥

﴿85﴾ އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޢަދުލު އިންޞާފުގެ
ގޮތުން، މިނުކިރުމުގައި އުނިކުރުމެއް މަކަރުހީލަތެއް ނެތި، ފުރިހަމަކޮށް އެކު
މިނުކިރައިދޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން މީސްތަކުންނަށް ދަތިވާ ތަކެތީގެ ބައިވެސް
އެއްވެސް މިންވަރަކުން އުނިނުކުރާށެވެ! އަދި މީސްތަކުންގެ ބައްޓުމަކަން އަރައިގަނެ،
އެބައިމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިނުވާށެވެ!

83- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ތިޔަބައިމީހުން، الله ﷻ އަށް އުރެދި، މީސްތަކުންނަށް މަކަރާއި ހީލަތް ހަދައި،
ވަސްކަނޑާން، މަޑުޖެހި، ބިންމަތީގައި ފަސާދަވެރިން ނުވާށެވެ![84]

بَقِيَّتُ ٱللَّهِ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَۚ وَمَآ أَنَا۠ عَلَيۡكُم بِحَفِيظٖ ٨٦

(86) ޝައްކެއްނެތެވެ. މިނުކުރުމުގައި އުނިކަން، ވިޔާފާރީގައި މަކަރާއި ހީލަތްހަދައި،
ހަރާމް ގޮތްގޮތަށް މުޢާމަލާތްކޮށްގެން ލިބޭ ފައިދާއަށްވުރެން، ގިނަވެރިކަމާ އެކު ކުރާ
ވިޔާފާރިން ލިބޭ ހަލާލު މުދަލުގައި، الله ﷻ ލައްވާ ބަރަކާތް،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް މާ ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަކީ، ރަނގަޅު މުއުމިނުން ކަމުގައި ވާނަމަ، މިނުކުރުމުގައި
މަކަރާއި ހީލަތް ނުހަދައި، މީސްތަކުންނަށް ފުރިހަމައަށް މިނުކުރައްވާ، ބަޔާ ގޮތުގައި،
ރަނގަޅު ކަމެއް ވިޔާފާރިކުރުމުން ލިބޭ ބަރަކާތް މުދަލާ ހުރި، الله ﷻ ގެ
އަމުރުފުޅުތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ!

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަކާ ރަޤީބުކަމަށް ލިޔެ ބަލަހައްޓައި، އެ އަމަލުތަކުގެ ހިސާބު ބަލާ
މީހަކު ކަމުގައި ވެސް، އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްސަލަތަކުގެ ޒިންމާވެރިއަކު ކަމުގައި
ވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ނުވަމެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ހުރިހައިކަމެއް ބަލަހައްޓަވަން
ވަނީ، ސިއްރާއި ފާޅު ދެނެވޮޑިގެންވާ الله ﷻ އަށެވެ.[85]

قَالُواْ يَٰشُعَيۡبُ أَصَلَوٰتُكَ تَأۡمُرُكَ أَن نَّتۡرُكَ مَا يَعۡبُدُ ءَابَآؤُنَآ أَوۡ أَن نَّفۡعَلَ فِيٓ أَمۡوَٰلِنَا
مَا نَشَٰٓؤُاْۖ إِنَّكَ لَأَنتَ ٱلۡحَلِيمُ ٱلرَّشِيدُ ٨٧

84- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
85- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿87﴾ شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން، އެ ބަސްތޫރާއަން ދެންނެވިއެވެ. "އޭ شُعَيْبُއެވެ!
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކޮށް އުޅުނު ބުދުތަކާއި އެ ނޫން ތަކެތި ދޫކޮށް،
އެ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންނުކުރުމަށް ތިމަންމެންނަށް އަމުރުކުރައްވަނީ، ތިބާ
ތިޔަ ކުރައްވާ ނަމާދުތަކަށް ތިބާއަށް އަމުރުކުރަނީތޯއެވެ؟ ނުވަތަ ތިމަންމެންގެ
މުދަލުން، ތިމަންމެންނުކުރާ ވިޔަފާރިގައި ތިމަންމެން ބޭނުންހައި ގޮތަކަށް
ވިޔަފާރިކުރުމަށް ތިމަންމެންނަށް އެންގެވުމަށް، ތިބާ ތިޔަކުރައްވާ ނަމާދުތަކަށް ތިބާއަށް
އަމުރުކުރަނީތޯއެވެ؟

ނުވަތަ މުދަލުވެރިވުމަށް ތިމަންމެން މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި ތިމަންމެންނަށް ނުޖެހޭން
އެދޭ ގޮތަކަށް ޚަރަދުކުރުން މަނާކުރައްވަނީ، ތިބާ ތިޔަކުރައްވާ ނަމާދުތަކަށް ތިބާއަށް
އަމުރުކުރަނީތޯއެވެ؟ ނުވަތަ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި މީސްތަކުންނަށް މިނަކިރައިދޭއިރު
އުނިކޮށް މިނަކިރައިދިނުން މަނާކުރައްވަނީ ވެސް، ތިބާ ތިޔަކުރައްވާ ނަމާދުތަކަށް
ތިބާއަށް އަމުރުކުރަނީތޯއެވެ؟

ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާއަކީ، މީސްތަކުންނަށް ހެޔޮ ނަސޭހަތްތެރިއާ މޮޅު އިރުޝާދުދެއްވާ،
ނުރަސް ކާމިލު، އޯގާތެރި، ހިލްމުވެރި ބުއްދިވެރިއެވެ. އަދި، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ
މީހުން، އެ ޖަވާބުން، އެ ބަސްތޫރާއަން ދެންނެވީ މަލާމާތުގެ ގޮތުން ކަމަށް ވެސް
ރިވާވެގެން ވެއެވެ.[86]

قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَءَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَمَآ أُرِيدُ
أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَآ أَنْهَىٰكُمْ عَنْهُ ۚ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا ٱلْإِصْلَٰحَ مَا ٱسْتَطَعْتُ ۚ وَمَا
تَوْفِيقِيٓ إِلَّا بِٱللَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

86- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة

﴿88﴾ شُعَيْبُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! އަހުރެން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް މި ގޮވައިލަނީ، ހަމައެކަނި، الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކޮށް، ހުރިހައި
އަޅުކަމެއް، އެ إِلٰه އަށް ޚާލިޞްކޮށްދިނުމަށާއި، ބާޠިލު ގޮތްގޮތުން މުދަލު ލިބިގަތުމުގައި،
ހަލާލު ގޮތްގޮތަށް މުދަލު ކިރަލާން، މުދަލަށް ގެއްލުން ނުދިނުމަށެވެ. އަދި އަހުރެން
މި ވަނީ، އަހުރެންގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهގެ ބަސްފުޅުން އަމިއްސަތުރިވާ ނުހަނު
ފައްޓަން ބޭޒު ޝެއްތަކެއްގައި ކަން އަހުރެންނަށް ތަބީގެވެ. އަދި އަހުރެން މި ހުރީ،
އަހުރެންގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ބަރަކާތް ދީން ގަޑިގައި ކަލާމުތަކާ،
އެއްވެސް ސަބަބެއްކަމެއްނެތެވެ.

އަދި، الله ﷻ ވަނީ، އަހުރެންނަށް ހަލާލު ރަނގަޅު ރިޒުޤުދެއްވައި އަހުރެންގެ
މައްޗަށް ފަސްޖެހުމަކުނުވާ ދިނުމަށް ފައިދާ ކުރެއްވިއެވެ. މި ކަންތައްތައް މި ގޮތަށް
ހުރިއިރު، އެ ދީނަކައިގެން އަހުރެން ޚިޔާނާތް ދީނުގެ ދަޢުވަތު ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އަހުރެން ނުދަސްކޮށް ސަބަބެއް އަހުރެންނަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތަކައިގެން
ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް، الله ﷻ އަހުރެން ޚިޔާނާތުގެ ކަންތައްތައް ކުރުވަން، އަހުރެން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރާނަމަ ސަބަބެއް ވެސް އަހުރެންނަކަށް ނުވާނެއެވެ.
އެ ފަދަ ސަބަބެއް ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެނގޭ ނަމަ، އެ ސަބަބެއް ތިޔަބައިމީހުން
ނިކަން އަހުރެންނަށް ދައްކަބަލާށެވެ!

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެ ކަންކަން މަނާކޮށް އަހުރެން މި އުޅޭ ކަންކަމާ ހިލާފަށް،
އެ ކަންތައްތައް ކުރާކަށް ވެސް އަހުރެން ބޭނުމެއް ނޫނެވެ. ވީމާއެކު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އަހުރެން މި ނަސޭހަތާ އެއްވެސް ކަމެއް އަހުރެން ނުކުރާނަމެވެ. އަދި އެ ކަމެއް ކުރުވަން،
ތިޔަބައިމީހުން އަހުރެން މި އަމުރުކުރާ ގޮތަށް ކަމެއް އަހުރެން ކުރާނަމެވެ.

އަދި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى، އަހުރެންނަށް އަންގަވައިދެއްވާ ގޮތުގެ މަތިން، ބަޔަކު ކަންތައްތައް
ކުރުމަށާއި، ބަޔަކު ކަންތައްތައް ނުކުރުމަށް، އަހުރެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރުމުގެ
ބާރުލަނީ، އަހުރެންނަށް ކުޅަދާނަވީ މިންވަރަކުން، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ދީނަށް ގޮވައި މީސްތަކުން
އިޞްލާޙުކުރުމުގެވެ. އަދި އަހުރެން މި ކުރާ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއްގައި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
ހަޟްރަތުން ލިބޭ، އަހުރެންނަށް ތައުފީޤު ލިބުނީ ނުވެއެވެ. އަދި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ
ވާގިވެރިކަމާއި މިންވަރުކުރެއްވުމުގެ ދަރުން ދެނީ، މީސްތަކުން އިޞްލާޙުވުމަށް ވެސް
ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހުރިހާ ކަމެއްގައިވެ، އަހުރެން ވަކީލުކުރަނީ، ހަމައެކަނި،
އެ إِلٰه އަށެވެ. އަދި އަހުރެން ތައުބާވެ ރުޖޫޢަވަނީ، އެ إِلٰه ގެ ހަޟްރަތަށެވެ.87

وَيَٰقَوۡمِ لَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شِقَاقِيٓ أَن يُصِيبَكُم مِّثۡلُ مَآ أَصَابَ قَوۡمَ نُوحٍ أَوۡ قَوۡمَ هُودٍ أَوۡ قَوۡمَ
صَٰلِحٖۚ وَمَا قَوۡمُ لُوطٖ مِّنكُم بِبَعِيدٖ ٨٩

﴿89﴾ އަދި، شُعَيْبُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ!
ތިޔަބައިމީހުން އަހުރެންނާދެކޮޅު ޖެހި ގެންގުޅޭ ދެކޮޅުވެރިކަމާއި، ނުރުހުންވެރިކަމާއި،
ބަދުނާމުކުރުމަކީ، އަދި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ހަޟްރަތުން އަހުރެން މި ގެނައި ބަޔާން
ދީނާ ދެކޮޅުހަދައި، އެ ދީން ޤަބޫލުނުކުރުމަކީ، އަދި ތިޔަބައިމީހުން، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް
ކުފުރުވެ، ކާފިރުވެ، އެ ގޮތުގެ މަތީގައި ދެމި ތިބުމަށް، ތިޔަބައިމީހުން ދުވަސްކޮށްލައި،
ގެއްލުމާއި، ހަލާކު ދެކޮޅުވެރިވުމަކީ ކަމެއް ކަމުގައި ނުހަދާށެވެ! ފަހެ، އެ ފަދައިން
ތިޔަބައިމީހުން ކަންތައްތައް ކުރާނަމަ، نُوحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް
ނުވަތަ هُودُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ނުވަތަ صَالِحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
މައްޗަށް، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ފޮނުއްވި ފަދަ ކާރިޘާއި ބަލާ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވައި،
ތިޔަބައިމީހުން ވެސް ހަލާކުކުރައްވައި ނެތިކުރައްވައިފާނެއެވެ.

87- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، شُعَيْبُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަހަރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! لُوطُ عليه السلام ގެ
ޤައުމުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބު ފޮނުއްވައި، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވިތާ އަދި މާކަ
ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވޭތުވެ ގޮސްފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އުޅުނު ތަންތަކާއި
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތަނާ މާކަ ދުރެއް ވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އެ އެންމެންނާމެދު ވެސް،
اللهُ ﷻ ގެ ނިޔާކުރުމު ހަމަ ގޮތާއި، އެބައިމީހުން ނިމިދިޔަގޮތް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވެސް،
ކަނޑައަޅުން އެކިވެއެވެ. ވީމާ، لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވި ޖަޒާ
ބަދަލާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފޮނުއްވިދާނެ ވެސް، މާކަ ދުރުގައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.
ވީމާ، އެ ކަންކަމުން ތިޔަބައިމީހުން އިބްރަތް ހިފައިގަންނާށެވެ![88]

وَٱسۡتَغۡفِرُواْ رَبَّكُمۡ ثُمَّ تُوبُوٓاْ إِلَيۡهِۚ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٞ وَدُودٞ ﴿٩٠﴾

﴾90﴿ އަދި، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އޭ ނަސޭހަތް ވިދާޅުވިއެވެ.
ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރި ފުރުސަތުގައިދެއްވުމަށް އަދި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ސާހިބުވަންތަ
إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވާށެވެ! ދެން އެއަށްފަހު، އެ إِلٰهُ އަޅުކުރުކުރުއްވި
އެނބުރިލައި ކަންތައްތައް އެ އަޅުކުރުކުރުއްވިކުރުއްވި ގޮތަށްކަން، ނަސީހަތްކުރުއްވި
ކަންތައްތަކަން ދޫކޮށް ދޫކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތައުބާވާށެވެ، އެ ގޮތުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ދުރިވިޔަތޯ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން ނަބިއްޔާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ،
އެ إِلٰهُ ގެ ބަނދަކަން ރަޙީމުވަ ރަޙްމަތާ، އެ ގޮތުގައި ދެވި ޙިތާ ޙަދީޘްކަމުން އަދުނަގެ
ރަޙްމަތް ދިނަދިނުން ޤަބޫލުކުރައްވާ، އަދި އެ ފަރާތަށް އަޅުތަކުންނަށް ނުރަނު އޯގާވަންތަ
ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهެވެ.[89]

88- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
89- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ދަންނާށެވެ! ﷲ ﷻ ގެ ލޯބިވެރިވަންތަކަމާއި ރަޙްމަތްވަންތަކަމާ އެކަށޭނަ ގޮތުން،
ރަޙްމަތްވަންތަކަމާއި، ހިތްވަރުދެއްވުމާއި، މި ދުނިޔެވިޔަފާރި، އެ إِلٰه އަށް ރުޖޫޢަވާ މީހުން
މި އެކަލާނގެ ތައުބާވެރިންނަށް ލޯބިވެއެވެ.[90]

قَالُواْ يَٰشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَىٰكَ فِينَا ضَعِيفًا ۖ وَلَوْلَا رَهْطُكَ
لَرَجَمْنَٰكَ ۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾

﴿91﴾ شُعَيْب ؑ ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ބުނީ، އެ ބަސްތަކުގެ
މާނަ މީހުން، އެ ބަސްތަކަށް ނުވިސްނުނެވެ. އޭ شُعَيْبُ އެވެ! ކަލޭ ބުނާ
ގިނަ ބަސްތަކެއް އަހަރެމެންނަށް ނުވިސްނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން،
އަހަރެމެން ދެކެނީ ކަލޭ، އަހަރެމެންގެ ތެރޭގައި ބަލިކަށި ނިކަމެތި މީހެއް
ކަމުގައެވެ. އަދި ކަލޭގެ އާއިލާގެ މީހުން ނުވާނަމަ ހިލައިން ގަސައި، ކަލޭ
މަރާލީސް އަހަރެމެންނެވެ. އަދި ކަލޭގެ ޢާއިލާއަށް ބިރުން ނޫނީ
އަހަރެމެންގެ ދީނަށް ނޫން، އަހަރެމެން ކަލޭގެ ގައިގައި ނުޖަހާނެއެވެ،
ކަލޭ ޢިއްޒަތްތެރިއެއް ނޫނެވެ.

އެހެނީ، އަހަރެމެންގެ ދީނުގައި ކަލޭ އުޅުނުނަމަ އަދި އަހަރެމެންގެ ވާހަކަ ކިޔާ
މީހުން ނުބުނެވެ. އަދި ކަލޭ ޢިއްޒަތްތެރިއެއް، އަހަރެމެން ކަލޭ މި ގާތްކުރީ، ކަލޭގެ ޢާއިލާ
ކަލޭގެ މީހުންނަށް އަހަރެމެންނަށް އިޙްތިރާމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[91]

قَالَ يَٰقَوْمِ أَرَهْطِىٓ أَعَزُّ عَلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَٱتَّخَذْتُمُوهُ وَرَآءَكُمْ ظِهْرِيًّا ۖ إِنَّ رَبِّى
بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾

90- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وَزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
91- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وَزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿92﴾ އަދި، شُعَيْب عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.
އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ކަލޭ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި، ﷲ سبحانه وتعالى އަށްވުރެން
ޢިއްޒަތާއި ޝަރަފުވެރިކަމުގެ ގޮތުން މަތިވެރިކަން ބޮޑުވެފައި ޤަދަރު އުފުލިގެން ވަނީ،
އަހުރެންގެ ޚާންދާނާއި ޤަބީލާގެ މީހުންނަށްތޯއެވެ؟ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ
ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތައް ޤަބޫލުކުރުމަށް އިންކާރުކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ
އަމުރުފުޅުތައް ތިޔަބައިމީހުންގެ ފުރަގަހަށް ތިޔަބައިމީހުން މިހާ އެއްލައިލިޔަސްތޯއެވެ؟
އަދި، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން އަރައިގަންނަމުއެވެ. އަދި،
އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ތިޔަބައިމީހުން ދުރުވަމުއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެންގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ގެ ކަރަކާތްތަކުގެމަތީގައި ޢިލްމުފުޅު
ވަނީ، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ހުރިހާ ކަމެއް ވަށައިލައިގެންނެވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ
ކިތަންމެ ކުޑަކަމެއް ވިޔަސް، އެ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތުން ފޮރުވިގެން ނުވެއެވެ. އަދި އެއިން
އެއްވެސް ކަމެއް، އެ إِلٰهُ ގުރުވި ވަންހަނާވެގެން ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން،
ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކާއި އެކަށޭނަގޮތުން، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި، އެ إِلٰهُ
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޢަދުލުވެރި ޖަޒާ ދެއްވާނެއެވެ[92]

وَيَٰقَوۡمِ ٱعۡمَلُواْ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمۡ إِنِّي عَٰمِلٞۖ سَوۡفَ تَعۡلَمُونَ مَن يَأۡتِيهِ عَذَابٞ يُخۡزِيهِ
وَمَنۡ هُوَ كَٰذِبٞۖ وَٱرۡتَقِبُوٓاْ إِنِّي مَعَكُمۡ رَقِيبٞ ٩٣

﴿93﴾ އަދި، شُعَيْب عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް އެ ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ.
އޭ އަހުރެންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިބޭގޮތުން،
ތިޔަބައިމީހުން ކުރެވުނު ކަމެއް ތިޔަބައިމީހުން ނިކަން ކޮށްބަލާށެވެ!

92- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެންގެ ސާހިބުވެންތަ إِلٰهُ އަހުރެންނަށް އެންގެވި ގޮތުގައި އަހުރެން ހުރެގެން، އެ إِلٰهُގެ އެއްކަލުވެރިޔަކަށް ނުހަދާ، އެ إِلٰهُއަށް އިޚްލާޞްތެރިވެގެން ޖެހޭ، އެ إِلٰهُގެ ރިސާލަތު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަދާކުރުން މަތީ، އަހުރެން ވެސް ދެމިހުންނަހުރީމެވެ. އަދި ނިކަމެތިކޮށްލަނިވި ޢަޛާބެއް އަންނަ ހިނދު، އެ ޢަޛާބު އައިސް ޖެހި، އެ މީހަކު ނިކަމެތިކޮށްލަނިވި އަހުރެންނަކަށް ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުން ކަން އަދި ދޮގުހަދައިއުޅޭ ވާހަކައިގައި ދޮގުހަދަނީ، އަހުރެން ކަން ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުން ކަން ނިކަންހުރޭ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ. ވީމާ، އަޅުގަނޑު ޢަޛާބެއްގެ އިންތިޒާރުގައި ތިބޭށެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އަހުރެން ވެސް މި ހުރީ، އެ ޢަޛާބު އައުމުގެ އިންތިޒާރުގައެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، اللهُ ﷻއަށް އުޅުދި ނުކިޔަމަންތެރިވުމެވެ، އެ إِلٰهَއާއި، އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންނަށް މަލާމާތްކުރުން، ފުރައްސާރަކުރުމާ ކޮންމެ ވިހަކަން ބޭކާރު އަރިސްކުރިމާ ނުހަނު ގަދަގަދަ ވައިދުގެ ބަސްތަކެއް ކަން ކަށަވަރެވެ.[93]

وَلَمَّا جَآءَ أَمۡرُنَا نَجَّيۡنَا شُعَيۡبٗا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ بِرَحۡمَةٖ مِّنَّا وَأَخَذَتِ ٱلَّذِينَ
ظَلَمُواْ ٱلصَّيۡحَةُ فَأَصۡبَحُواْ فِي دِيَٰرِهِمۡ جَٰثِمِينَ ٩٤

﴿94﴾ ދެންފަހެ، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންގެ މައްޗަށް، ތިމަން إِلٰهُގެ ބަސްކަމުން ޢަޛާބު ފޮނުއްވައި، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވުމުގެ އަމުރުފުޅު އައި ހިނދު، އެ ރަސޫލާއި، އެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވެގެން، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިބި މީހުން، ތިމަން إِلٰهُގެ ރަޙްމަތްފުޅުން ސަލާމަތްކުރެއްވީމެވެ.

93- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އުޑުން، ގަދަފަދަ ބިރުވެރި އަޑުވަރްގަނޑެއް އައިސް، އެ އަނިޔާވެރި
ކާފިރުންނަށް ޖެހި، އެ އަޑުވަރްގަނޑުގައި އެބައިމީހުން އެންމެން ހަލާކުވެ ނިމިދިޔައެވެ.
އެ އަޑުވަރްގަނޑު އައިސް ޖެހުމުން، އެ ދުވަހު އެބައިމީހުން ވިއްސުނީ، އެބައިމީހުންގެ
ގޭގެދޮރުގައި ކަކޫ މައްޗަށް ވެއްޓިފައި، އެއްވެސް ހަރަކާތެއް ނެތި،
މަރުވެފައި ތިބި ބައެއްގެ ގޮތުގައެވެ.94

ދަންނާށެވެ! شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުން ހަލާކުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި، اللهُ سبحانه وتعالى
ފޮނުއްވީ، جِبْرِيلُ عليه السلام އެވެ.

كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَآ ۗ أَلَا بُعْدًا لِّمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

﴿95﴾ ހަމަކަށަވަރުން، މަދްޔަނުގެ ކާފިރުން ހަލާކުވެދިޔައީ، ދޫގަނޑެއްގެ
ކުޑަ ވަގުތު ކޮޅެއްގެ މޫރުގައެވެ. ނަމަވެސް، ބަލާ ބަދަހަކާރު ހިތާނީ، އެ ބަޔަކަށް،
އެބައިމީހުންގެ ގޭގެދޮރުގައި އެބައިމީހުން ދުވަހަކު ވެސް އާބާދުވެ، ދިރިއުޅެފައި
ނުވާކަމުގައެވެ. ދަންނާށެވެ! ޘަމޫދު ބައިގެ ކާފިރުން، އެބައިމީހުންގެ ސާލިޙުވަނަމަ
إِلهُ ފޮނުއްވި އާޔަތްތަކާއި، މުޢުޖިޒާތްތަކާ ދޮގުހަދައި، އިންކާރުކުރުމުގެ ސަބަބުން،
އެބައިމީހުން ހަލާކުވެ ނިމިދިޔައީ ފަދައިން، މަދްޔަނުގެ ކާފިރުން ވެސް ހަލާކުވެ
ނިމިދިޔައެވެ. ސަވާބާއްސަވާ. ދުނިޔޭގެ ބަރަކާތުގައި މަދްޔަނުގެ ކާފިރުން ދުރަކުރައްވައި
ނިކަމެތިކުރެއްވުނީ، ނުހަނު ބިރުވެރި ގަދަފަދަ އަޑެއް އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް،
ފޮނުއްވުމުންނެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ކޮއިމުގެ ދުވަހު ވެސް، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް،
އެ إِلهُ ގެ ކޯފާއި ގަދަފަދަ އަޒާބު ބައްލަވައި، އެ إِلهُ ގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރައްވައި
ދުރުކުރެއްވުނެވެ.95

94– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
95– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مُوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَا وَسُلۡطَٰنٖ مُّبِينٍ ﴿٩٦﴾

(96) އަދި ހަމަކަށަވަރުން، مُوسَى عليه السلام އަށް ރަސޫލުކަން ދެއްވައި، ތިމަން إِلٰهُ،
އެ ރަސޫލާ ފޮނުއްވީ، ތިމަން إِلٰهُގެ އެއްކައުވަންތަކަމުގެ މައްޗަށް ދަލީލުކުރަނިވި
މުޢުޖިޒާތްތަކާ އެކުގައެވެ. އަދި، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތުގެ ތެދުކަމުގެ މައްޗަށް
ހެކިދިނިވި ޤައުވީކަން ފާޅު ބުރުހާނަކާއިގެންނެވެ. އެހެންކަމުން، ސަލާމަތް ބައްދި
ދިޔަގެންވާ ކަންތައް މިހެނެވެ، އެ ކަންކަމާއިދޭތެ ވިސްނައި ފިކުރުކޮށްފި ނަމަ، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ
އެއްކައުވަންތަކަން ދަލީލުކުރާ ހެކިތަކުން ޔަޤީންވާނެއެވެ.

އަދި ހަލާކުވެގެންދިޔަ ރިޔާސަތު، ބާރުން މިހާރު ދިރިއުޅުއްވަން ދޫކޮށް، ބާރުން މިހާރު
މަރުއި ޤައުމުތަކުގެ ބާރު ފިރިހެނުންނަށް ކަމަށް ބޮޑު، ރަބ္ބުއްރައްވަންކަމުގެ
ދަޢުވާކުރި ފިރުޢައުނާއި އެ ބޮޑު ބާރުގެ ކަމުގެ މިހާރު، ކަނޑައެޅިގެންނުވާ
ދެބުރިއައް ކަމަށް ވެސް ބަރުދަވެ އަނގަޔާކުރެވެ.[96]

إِلَىٰ فِرۡعَوۡنَ وَمَلَإِيْهِۦ فَٱتَّبَعُوٓاْ أَمۡرَ فِرۡعَوۡنَۖ وَمَآ أَمۡرُ فِرۡعَوۡنَ بِرَشِيدٖ ﴿٩٧﴾

(97) ހަމަކަށަވަރުން، مُوسَى عليه السلام އަށް ރަސޫލުކަން ދެއްވައި، ތިމަން إِلٰهُ،
އެ ރަސޫލާ ފޮނުއްވީ، ފިރުޢައުނާއި، އޭނާއާ ބަޖެހިގެން ތިބި، އޭނާގެ ޤައުމުގެ
ބޮޑުންނާއި، މަތިވެރިންނާ އަދި އެ ޤައުމުގެ އެންމެމަތިން ތިބި މީސްތަކުންގެ ގާތަށެވެ.
ފަހެ، مُوسَى عليه السلام ރަސޫލަކަމުގެ ދަޢުވާ ގެނައުމުން، ފިރުޢައުނާ އޭނާގެ ބަހަށް،
އެ ޤައުމުގެ ބޮޑުންނާއި މަތިވެރިން، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އިންކާރުކޮށް
ކާފިރުވިއެވެ.

96– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ގޮވައި، އެބައިމީހުންނަށް ފިރުޢައުނު އަމުރުކުރީ އޭނާއަކީ
އެބައިމީހުންގެ ރައްބު ކަމުގައި ޤަބޫލުކުރުން، އޭނާއާ ތަބާވުމަށެވެ. އަދި، مُوسَى عليه السلام
ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކޮށް ކާފިރުވުމަށެވެ. ދެން، ފިރުޢައުނުގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
ތެރެއިން ގިނަ ބަޔަކު އޭނާގެ އެ ވާހަކައަށް ތަބާވުމަށް، مُوسَى عليه السلامއާ ދެކޮޅުވެރިވެ،
އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތު ދޮގުކޮށް ކާފިރުވެ، ފިރުޢައުނުގެ އަމުރަށް ކިޔަމަންވެ،
އޭނާއާ ތަބާވިއެވެ.

ޝައްކެއްނެތެވެ. ފިރުޢައުނު އެ ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި އެ ކުރި ކަންތައްތަކުގައި، އެއްވެސް
ސީދާ ތެދު މަގެއް އަދި އެ މަގަށް މަގު ދައްކައިދިނުމު އިރުޝާދެއް ވިއަސް
ނުވެއެވެ. އަދި އޭނާގެ އެ އަމުރަކީ، ހެޔޮ މީހެއްގެ ރިބައިން އައި ހެޔޮވާ އަމުރެއް
ކަމުގައި ވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އޭނާ އެ ކުރި ހުރިހާ ކަމެއްގައިމެ ވަނީ، ޒާލިމުކަމާއި،
މަގުފުރެދުމާއި، ކާފިރުކަމާއި، ދެކޮޅުވެރިކަމެވެ.[97]

يَقۡدُمُ قَوۡمَهُۥ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَأَوۡرَدَهُمُ ٱلنَّارَۖ وَبِئۡسَ ٱلۡوِرۡدُ ٱلۡمَوۡرُودُ ٩٨

﴿98﴾ ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، ފިރުޢައުނު، އޭނާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އޭނާއާ
ތަބާވި މީހުން ގޮވައިގެން ގޮސް، އެބައިމީހުންގެ އިސް ވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ހުރެގެން،
އެބައިމީހުން ނަރަކައަށް ވައްދާނެއެވެ. އަދި ހުދު ފިރުޢައުނު ވެސް އޭނާއާ ތަބާވި
ކާފިރުންނާ އެކު ނަރަކައަށް ވަންނާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ވަންނާންޖެހޭ ތަނަށް
ވަދެވޭ ގޮތަކީ އެ ތަނަށްވުރެ ނުބައިކަމުގެ ބޮޑުކަމެއެވެ![98]

وَأُتۡبِعُواْ فِي هَٰذِهِۦ لَعۡنَةٗ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۚ بِئۡسَ ٱلرِّفۡدُ ٱلۡمَرۡفُودُ ٩٩

97- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

98- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

(99) އަދި ފިރުޢައުނާއި އޭނާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންނަށް، الله ﷻ، ދުނިޔޭގައި ވެސް
ލަޢުނަތްލައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރައްވައި، ކަސޭހަތް ފަރަދޫކުރައްވައި،
އެ ކާފިރުން ހަލާކުކުރައްވައި އެބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބުދެއްވިއެވެ. އަދި އާޚިރަތުގައި ވެސް،
އެބައިމީހުންނަށް ލަޢުނަތްލައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން ބޭރުކުރައްވައި، ނަރަކައަށް
ވައްދަވައި، އެ ތާނގެ ގަދަފަދަ ޢަޛާބު އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނެއެވެ.

އަދި ދުނިޔޭގައި، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލެއްވުނު ލަޢުނަތާއި ދެއްވުނު ޢަޛާބުގެހުރި ނުބައިކަމުގެ ބޮޑުކަމާއެވެ! އަދި އާޚިރަތުގައި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ލެއްވޭނެ ލަޢުނަތާއި ދެއްވޭނެ ޢަޛާބެއްގެހުރި ނުބައި ކަމެއްގެ ބޮޑުކަމާއެވެ! އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވުނު "އިނާމާއި" ވެދެއްވުނު "އެހީއެއްގެ" ހުރި ނުބައިކަމާއެވެ![99]

ذَٰلِكَ مِنۡ أَنۢبَآءِ ٱلۡقُرَىٰ نَقُصُّهُۥ عَلَيۡكَۖ مِنۡهَا قَآئِمٞ وَحَصِيدٞ ١٠٠

(100) އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބަ ރަސޫލާއަށް، މިވަނީ إِلٰهُ މި ބަޔާންކޮށްދެއްވި
ޚަބަރުތަކާ، މިވަނީ إِلٰه އަށް ހުއްޓި ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުން، މިވަނީ إِلٰهُ ހަލާކުކުރެއްވި
ބައެއް ރަށްރަށާއި ބައެއް ޤައުމުތަކުގެ ޚަބަރުތަކެވެ.

އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ރަށްރަށާއި، އެ ރަށްރަށުގައި އާބާދުވެ އުޅުނު މީހުންގެ ބައެއް އަސަރުތަކެއް އަދިއަދަށް ދާނދެން ވެސް ފެންނާން އެބަހުއްޓެވެ. އަދި އަނެއްބައި ރަށްރަށާއި ރަށްރަށުގައި އާބާދުވެ އުޅުނު މީހުންގެ އެއްވެސް އަސަރެއް އަދި ނިޝާނެއް ވިއަސް މިހާރަކު ފެންނާކަށް ނެތެވެ.[100]

99- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

100- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

وَمَا ظَلَمۡنَٰهُمۡ وَلَٰكِن ظَلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمۡۖ فَمَآ أَغۡنَتۡ عَنۡهُمۡ ءَالِهَتُهُمُ ٱلَّتِي يَدۡعُونَ
مِن دُونِ ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖ لَّمَّا جَآءَ أَمۡرُ رَبِّكَۖ وَمَا زَادُوهُمۡ غَيۡرَ تَتۡبِيبٖ ﴿١٠١﴾

﴿101﴾ އަދި އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގެ ތެރެއިން، ހަލާކުވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގެ ކާފިރުން، ތިމަން إِلٰهُ ހަލާކުކުރައްވައިފައި ވަނީ، އެއުރެން ބާޠިލްގައި އެބައިމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެވޮޑިގެންނުވާ ގޮތަކުން ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެބައިމީހުންނީ، ތިމަން إِلٰهާ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކާއި ބައިވެރިކޮށް ޝިރުކުކޮށް، ބިމުގައި ފަސާދަކޮށް، އަމިއްލަ ނަފުސަށް އަނިޔާވެރިވި ބަޔަކު ކަމުގައެވެ. ފަހެއެކު، ތިމަން إِلٰهُ، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވީ، އެބައިމީހުން އެ ކުރި ނުބައި ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ސަވާބުކާއްސަމެވެ. އިބަ ރަސޫލާގެ ވެރި رَبُّގެ ބަލާބު އައިސް އެބައިމީހުންނަށް ޢުޒުން ހިނދު، الله ﷻ ފިޔަވައި، އެބައިމީހުން އެ ފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރި، ދުޢާކޮށްދަންނަވާ ބަލާގެ ދުޢާކުރި ތިލެއް ކަލާނގެތަކަށް، އެ ކަލާނގެތަކުން ދުރުކުރި ބަލާ ތިމާއެއް ނުވެއެވެ. ތަކުލީފު ފަރާތުން، އެބައިމީހުންނަށް ފައިދާކުރުމެއް އެއްވެސް އެހީތެރިކަމެއް އަދި ފައިދާއެއް ވިޔަސް ނުވެއެވެ. އަދި އެ ފަރާތްތަކަށް އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރުމުން އުޅުނު ހިލާކުވުމަށް، އެބައިމީހުންނަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ފައިދާއެއް ނުދިނެވެ.

އަދިވެއްޖަ! الله ﷻ ފިޔަވައި، އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް އެބައިމީހުން ކުރި އަޅުކަން، ގެއްލުމާއި ހަލާކު ނޫން އެހެން ކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް އިތުރުކޮށްދީފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި، الله ﷻއަށް ކާފިރުވެ، ބުދުތަކަށް އަޅުކަންކުރުމުން، ހާސިލްވާނީ ލޯބިވާ އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލި ދިޔައީއެވެ.[101]

101- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة وَالجَامِعُ لِأَحْكَامِ الْقُرْآنِ لِلْإِمَامِ الْقُرْطُبِي

وَكَذَٰلِكَ أَخۡذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلۡقُرَىٰ وَهِيَ ظَٰلِمَةٌۚ إِنَّ أَخۡذَهُۥٓ أَلِيمٞ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

﴿102﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ގެ އަދުރުޖެހުމަކާ
ޒާލިމުވެ، އެ إِلٰهُ ޢާނޯއްމި ހަނދުމަފުސްކަރުގެ ހިސާބަށް ޤަދުރަތުން، އަނިޔާވެރިވެ، ބަރުގަދި
ހިސާބަކުން އުޅުނު އުންމަތްތަކުގެ މީހުން އާބާދުވީ ހަރުދަނާ ބޭރުގެ ބަދަލެއް،
އެ إِلٰهُ ޢަދުލުވި ބާރުވާ އަދި ހަރުހަރުން، އެ ހަރުހަރުގެ މީހުންނާ އުރެ ހަލާކުކޮށްލައްވާނެވެ.

ވީމައުރެ، އުއްވުސް ހަރުއްގެ އަރުޖުވެރިން، އެ إِلٰهَއަށް އުޅުނު ގާތުވެ، އެ إِلٰهُ
ޢާނޯއްމި، ހަނދުމަފުސްކަރުގެ ހިސާބަށް ޤަދުރަތުން، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވުމުން،
އެ ބައެއްގެ މައްޗަށް ބަރުގަ ޢާނޯއްމައި ހިއްޖަވާ ނަމަ، އެ إِلٰهُ، އެ ބަރަކާ
ހަލާކުކުރައްވައި ހިއްޖަވާނީ އެ ފަރައިންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެ إِلٰهُ ހިއްޖަވާ
ހިއްޖުވުމާއި، އެ إِلٰهُ ދެއްވާ އުޤޫބާތައި ބަރުބަރު، ނުހަނު ވޭންދެނިވި އަދި އުހަރުގެ
ގަދަފަދަ ކަންކަމެވެ.[102]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗ لِّمَنۡ خَافَ عَذَابَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ ذَٰلِكَ يَوۡمٞ مَّجۡمُوعٞ لَّهُ ٱلنَّاسُ وَذَٰلِكَ
يَوۡمٞ مَّشۡهُودٞ ﴿١٠٣﴾

﴿103﴾ ޝައްކެއްނެތެވެ. އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގައި އުޅުނު މީހުންގެ
ޙަބަރިން، اللهُ ﷻއަށް އުޅުނި ގާތުވެ، ތިމާވެސްގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި
މީހުންގެ މައްޗަށް ބަރުގަ ޢާނޯއްމައި، އެ إِلٰهُ، އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައިވެ.
ވީމައުރެ، އެ ގާތުވެހުންނާއި އެބައިމީހުން ބަރުގައި އުޅުނު ހަލާކުކުރައްވާލަބައި،
ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، اللهُ ﷻއަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހުގެ ޢަޛާބަށް ބިރުވެރިވާ ބަޔަކަށް،
ދިނަގުނަ އިބްރަތްތަކާއި ނަޞޭހަތް ވާކަން ކަށަވަރެވެ.

102– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، އާޚިރަތް ދުވަހަކީ، ހިސާބުބައްލަވައި ޖަޒާ ނުވަތަ ސަވާބާ ދެއްވުމަށް ޓަކައި،
އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން މަޙްޝަރުގެ މައިދާނަށް އެއްކުރައްވައި އެއްތަންކުރައްވާނެ
ދުވަހެވެ. އަދި އެ ދުވަހު، މަޙްޝަރުގެ މައިދާނުގައި ހިނގާ ކަންތައްތައް
ޚަލްޤުތަކުންނަށް ފެނި، އެ ކަންކަމަށް އެބައިމީހުން ހެކިވާނުމެވެ.103

وَمَا نُؤَخِّرُهُۥٓ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾

﴿104﴾ އަދި، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައި އަދަދުކުރައްވައިފައިވާ މުއްދަތަކަށް
ދެނުވީ، ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަމައަށް އާޚިރަތް ދުވަސް އައުން، ތިމަން إِلٰهُ ފަސް
ނުކުރައްވާނެވެ.

ދަންނާށެވެ! އެ ދުވަސް، ތިމަން إِلٰهُ ފަސްކުރައްވަނީ، ތިމަން إِلٰهُގެ ޢިލްމުފުޅުގައިވާ
ފަދައިން، ތިމަން إِلٰهُގެ ހިކުމަތުފުޅު ނިޔާކުރާ ގޮތުގެ މަތިން، ޚަލްޤުތަކުން
ދުނިޔޭގައި އުޅުމަށް، ތިމަން إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެ
ފުރިހަމަވެއްޖެއުމަން ދަންދުންވެ. އެހެންކަމުން، އެ މުއްދަތު ހަމަވެ ފުރިހަމަވެއްޖެއުމުން،
އާޚިރަތް ދުވަސް އައުމުގައި ރިޔަސްވެ ކުޑަ ވެސް ލަސްވުމެއް އަދި ފަސްވުމެއް
ވިއަސް ނުވާނެއެވެ. ވީމާ، އާޚިރަތް ދުވަސް އައިސް ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވުމުން،
އެންމެހައި ޚަލްޤުތަކުން މަޙްޝަރުގެ މައިދާނަށް އެއްކުރައްވައި، ދުނިޔޭގައި
އެބައިމީހުން ކުރި ޢަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ ޖަޒާ ނުވަތަ ސަވާބާ، އެބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ،
ދެއްވާނެއެވެ.104

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

103- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
104- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿105﴾ އާޚިރަތް ދުވަސް އައިސް، ޤިޔާމަތް ޤާއިމުވުމުން، اللهُ ﷻ ގެ އިޛްނަތުގާ
ތައިގެން މެނުވީ، ބުއްޖަހައިގެން ދެއްކުމުގެ ގޮތުން ވިއަސް އަދި ޝަޤާވަތްތެރިވުމުގެ
ގޮތުން ވިއަސް، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްބަރުދާގައި ކިޔަމަންވާ ކުރެ ނަމަވެސް ބަޔަކު ދުނިޔެވުމުގެ
ކުރެވުނަކަން އެއްވެސް ނަފްސަކަށް ލިބިގެން ނުވާނެއެވެ.

ފަހެ، ޙިސާބުކުރުން މަޙްޝަރުގެ މައިދާނުން އެއްކިބާވުމަށްފަހު، އެބައިމީހުންގެ
ތެރެއިން، اللهُ ﷻ ގެ ބަދުނަޞީބު ކަމަށް ހުކުމްކުރެއްވި ބަޔަކު ވެސް ވާނެއެވެ. އަދި
އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، ސަޢާދަތްތެރި ބަޔަކު ދޫކުރެވިފައިވާ ބަދުނަޞީބު ބަޔަކު ވެސް
ވާނެއެވެ.105

فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُواْ فَفِي ٱلنَّارِ لَهُمۡ فِيهَا زَفِيرٞ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾

﴿106﴾ ފަހެ، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، ކާފިރުކަން މަތީގައި ތިބެ، ޝަޤީ ބަދުނަޞީބު މީހުން،
ކާފިރުކަން އަރައިގަތް އަޒާބުތަކަށްވުރެ، އަޒާބުގެ އަޒާބަކީ ދުލިތިބިއްސެހިތަކު ނަރަކާއެވެ.
އަދި ނަރަކައިގައި އެއަޒާބުން ތިބޭއިރު، އެއަޒާބުންނަށް ދެރަވާ ބަދާބުގެ ގަދަފަދަ
ކަމުން، އެއަޒާބުން ބޭރަށް ނުކުމެގެ އަޑާއި، އެއަޒާބުންގެ
ރުއިމާއި ކަކުޅުގެ އަޑު، ނިޔަމް ގަދަކަން އިވިއިވި ހުންނާނެއެވެ. އަދި އެ މޮނަގައި
މީހާއިރު އެއަޒާބުން ބޭރަށް ނުކުތުމަށް އެޅޭ، އެއަޒާބުގެ ހަރަކަތާއި
ހުއްޓު އަރާނެއެވެ.106

خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ إِلَّا مَا شَآءَ رَبُّكَۚ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٞ لِّمَا
يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

105- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة
106- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وَزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة

﴿107﴾ އުޑުތަކާއި ބިން ދެމިއޮތް، ޤިޔާމަތް ވުމުގެ ކުރީގައި ދުނިޔެއާއި ބަރުޒަޚުގެ
ޙާލަތުގައި ކާފިރުން ލިބޭނެ ޢަޛާބުގެ ދުވަހު ލިބިފައި، އެ ކާފިރުން އަބަދުގެއަބަދަށް
ނަރަކައިގައި ދެމިހުންނާނެއެވެ. އެ ނަރަކައިގައި އުޅޭމީހުންނަށް އެ ޖެހޭ ޢަޛާބަކީ،
ދުވަސްކޮޅަކު އަދި ނިމުމެއް ވިޔަސް ނުހި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިގެންވާ ޢަޛާބެކެވެ.

ނަމަވެސް، الله ﷻ ގެ އިރާދަފުޅުވެވޮޑިގެންފިނަމަ ތިމާގެ ފަރާތުން ތައުބާވާ މީހުންގެ
ތެރެއިން، އެ އިލާހަށް އުޅުނީ ނުކުޅަދާނުވާ މީހުންނަށް ނަރަކައިގައި ދިމާވުން
އެއްކޮށް އަދާކޮށް ދިނުމަށް ފަހު، އެ އިލާހުގެ ރަޙްމަތްފުޅުންނާއި ދެމިހުރުން ނަރަކައިން
ނެރުއްވައި ސުވަރުގެ ވެއްދެވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ރަސްކަލާނގެ
ސާބިތުވެވޮޑިގެންވަނީ އިލާހު އިރާދަކުރައްވާ ކަންތައް ކުރެއްވުމަށެވެ. އެ އިލާހު ކުރައްވައެވެ.[107]

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِى ٱلْجَنَّةِ خَٰلِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلْأَرْضُ إِلَّا مَا شَآءَ
رَبُّكَ ۖ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

﴿108﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެ ރަޙްމަތްފުޅުން ޚައްޞަކުރެއްވި މީހުންނަށް، އެ އިލާހު
އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން
ދުރުވެ ތަޤްވާ އެއްކިބާވެ ހުރިހާ ބާއްޖަވެރި ދުއްމިނުންނާވެސް ރަހުމަތްވެ! އުޑުތަކާއި
ބިން ދެމިއޮތް، ޤިޔާމަތް ވުމުގެ ކުރީގައި، ދުނިޔެއާއި ބަރުޒަޚުގެ ޙާލަތުގައި
ދެމިހުރުން ލިބޭނެ ޘަވާބު ލިބިފައި، އަބަދުގެ އަބަދަށް ދެމިހުރުން ސުވަރުގޭގައި
ދެމިހުންނާނެއެވެ. ނަމަވެސް، الله ﷻ ގެ އިރާދަފުޅުވެވޮޑިގެންފިނަމަ ތިމާގެ ފަރާތުން އިތުރުވެ
މީހުންގެ ތެރެއިން ސުވަރުގެއަށް ނުވަދެވި ހިސާބުގައި، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅަކާ
ޚިލާފުވެ، ހިފެހެއްޓި އުޅުނު މީހުންނެވެ.

107– تَفْسِيرُ تَيْسِيرِ الْكَرِيمِ الرَّحْمَنِ لِلْإِمَامِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّعْدِي

ޝައްކެއްނެތެވެ. ދަރަޖައެއްގައި ވެސް ނަހަރަކާއި ނުވަނިވާ ބާއްޖަވެރި މުއުމިނުންނަން،
އިބަ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ދެއްވާނޫ ދެއްވުމަކީ، ކުޑަކަނިޖެހުން އަދި
ނިމުމެއް ވިޔަސް ނުއި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިގެންވާ، ދުވަހަކުވެސް އުނިވެގެންނުދާނޭ
ދެއްވުމެކެވެ. އެހެންކަމުން، ސުވަރުގޭގައި އުފާވެރިކަމުގައި ލިބޭނޭ ނިޢުމަތްތައް އަރާމާއި
ދުވަހަކު ވެސް ނިމިގެން ނުދާނޭ ނިޢުމަތްތައް އެދެމެވެ.[108]

فَلَا تَكُ فِي مِرۡيَةٖ مِّمَّا يَعۡبُدُ هَٰٓؤُلَآءِۚ مَا يَعۡبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعۡبُدُ ءَابَآؤُهُم مِّن قَبۡلُۚ وَإِنَّا
لَمُوَفُّوهُمۡ نَصِيبَهُمۡ غَيۡرَ مَنقُوصٖ ١٠٩

﴿109﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މުޝްރިކުން އެ ކުރާ އަޅުކަމަކީ
ބާޠިލު އަޅުކަމެއް ކަމާއި، އެބައިމީހުން އެ އަޅުކަންކުރާ ތަކެއްޗަކީ ބާޠިލު ތަކެތި
ކަމާމެދު، ކުޑަވެސް ޝައްކުކުރުމެއްގައި، އިބަ ރަސޫލާ ނުހުންނަވާށެވެ!

އެހެނީ، މިއީ ކުރީގައި އުޅުނު، އެބައިމީހުންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކުރި އުޅުން
ފަދައިން، ބާޠިލު އިލާހުންތަކަށް ދެކޮޅު، އެބައިމީހުން ވެސް އަޅުކަން ކުރާތީ
ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންގެ އެ އަޅުކަމަކީ ވެސް ބާޠިލު އަޅުކަމެވެ.
އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން إِلٰهُ، އެބައިމީހުންނަށް ވަޢުދުވެވިފައިވާ ބަދަލު
އެއްވެސް އުނިކުރުމެއް ނުލާ ހަމައަށް އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާހުށީމެވެ.[109]

وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَى ٱلۡكِتَٰبَ فَٱخۡتُلِفَ فِيهِۚ وَلَوۡلَا كَلِمَةٞ سَبَقَتۡ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيۡنَهُمۡۚ
وَإِنَّهُمۡ لَفِي شَكّٖ مِّنۡهُ مُرِيبٖ ١١٠

108- تَفْسِيرُ تَيْسِيرِ الْكَرِيمِ الرَّحْمَنِ لِلْإِمَامِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّعْدِي
109- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿110﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، مُوسَى عليه السلام އަށް، ތިމަން إِلٰهُ، ތައުރާތު ދެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކު އެ ފޮތާމެދު ޝައްކުކޮށް އެ ފޮތަށް ކާފިރުވިއެވެ. އަދި އަނެއް ބަޔަކު އެ ފޮތް ތެދުކޮށް އެ ފޮތަށް އީމާންވިއެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! الله سبحانه وتعالى އަށް އުރެދި ނުކިޔަމަންތެރިވާ މީހުން މި ދުނިޔޭގައި ހަލާކުނުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންނާމެދު ނިޔާކުރެއްވުން ޙާޟިރަށް ދުވަހަށް ފަސްކުރައްވާނޭ ކަމަށް، އިބަ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ ގެ ވަޢުދު ބަސްފުޅު، އިސްވެ ފާސްވެފައި ނުވާނަމަ، مُوسَى عليه السلام ގެ ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުންގެ މައްޗަށް ވަގުތުން ޢަޛާބުއައުން އަވަސްކުރައްވައި، މި ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރައްވައި، އެ ރިސާލަތު ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކުރި މުއުމިނުން، އެ ޢަޛާބުން މިންޖުކުރައްވައި ސަލާމަތްކުރެއްވީސް ކަން ކަށަވަރެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! މި ޔަހޫދީންނާއި، އިބަ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ ކާފިރުންނާއި އެ ނޫން ވެސް ކާފިރުން އެ ވަނީ، ނުހަނު ބޮޑު ވަސްވާސްތެރިކަމުން ފުރިގެންވާ ޝައްކުކަމުގެ އެތެރޭގައިކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި، ރިރިމީ ޤުރުއާން ތެރިކަމުގައި އެ ފޮތާމެދު އެބައިމީހުން ޝައްކުކުރީ، ބައްޔުގެ މަގުން އޮއިބާވުމުގެ ދޮށް އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި އުފެދިފައި ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[110]

وَإِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ ۚ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١١﴾

110- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي

﴿111﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިސްވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގެ މީހުންނާއި
ފަހުން އަންނަނިވިހައި ބަޔަކާ، ﷲ ﷻ ގެ ހަޟްރަތަށް ގެންދެވޭ ދުވަހު، ރަސޫލުންގެ
ރިސާލަތު ދޮގުކުރި މީހުންނާއި، ތެދުކުރި މީހުންނާއި، މި ދެބައި މީހުންނަށް ކޮންމެ
ބަޔަކަށް، އެ ބަޔަކު ކުރި ޢަމަލުތަކުގެ އިންސާފުވެރި ބަދަލު، ތިބާ ރަސޫލާގެ
ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ، އެ ބަދަލުކަން ދެއްވާނެއްޗެވެ. ހެޔޮ ކަމެއް ކޮށްފައި ވާނަމަ، އެ ކަމުގެ
ހެޔޮ ބަދަލެވެ. އަދި ނުބައި ކަމެއް ކޮށްފައި ވާނަމަ، އެ ކަމުގެ ނުބައި ބަދަލެވެ.

އެއީ، ކޮންމެ ބަދަލަކީ ވެސް، އެ ބަދަލުކުރި ޢަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ ގޮތުން ފުރިހަމަކޮށް ދެ
އުނިވުމެއް ވިޔަސް ނެތް ގޮތުގައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މާތްރަސްކަލާނގެ އެއްވެސް
ކަމެއް، އެ إِلٰهއަށް ފޮރުވި ވަންހަނާވެގެން ނުވާނެ އެކަން، އެބައިމީހުންކުރާ ހުރިހައި
ކަމެއްގެ ހަބަރު، އެ إِلٰهُ، ފޯރަން ދެނެވޮޑިގެން ވޮޑިވެ.[111]

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، މުޝްރިކުންނާއި ކާފިރުންނަށް ޖަހާއިވާ
ނުހަނު ގަދަފަދަ ވަޢީދުގެ ބަސްފުޅުތަކެވެ. އަދި ކާފަރުންނަށް މުއުމިނުންނަށް ޖަހާއިވާ
ވަޢުދުގެ ބަސްފުޅުތަކެވެ.[112]

فَٱسۡتَقِمۡ كَمَآ أُمِرۡتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطۡغَوۡاْۚ إِنَّهُۥ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ﴿١١٢﴾

﴿112﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި
ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކުރައްވައި، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން
ދުރުން ދުރުވެވަޑައިގެން، އެ إِلٰهُ އަށްގައި ހަޢަހިން، އެ إِلٰهُ ބާވައިގެން ދީނުގަމު،
ތިބާ ރަސޫލާ ޤާއިމުވެވަޑައިގެން، ސާބިތުކަމާ އެކު ދެމިހުންނަވާށެވެ!

111– أَنْوَارُ التَّنْزِيلِ وَأَسْرَارُ التَّأْوِيلِ لِلْإِمَامِ نَاصِرِ الدِّينِ الْبَيْضَاوِي
112– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އީމާންވެ، ކުށްފާފަތަކުން ދުރުވެ، ތަޤުވާވެ،
އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައިވާ މުއުމިނުންނާ އަދި، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް
ތަބާވާ ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް، އެ ދީންމަތީ ޤާއިމުވެ، ސާބިތުކަމާ އެކު ދެމިތިބޭށެވެ!
އަދި އެއްވެސް ހައްދެއްގައި ތިޔަބައިމީހުން، އެ إِلٰهަށް އުރެދި، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި
ޝަރުޢީ އިންތަހާ ފަހަނައަޅައި ނުދާށެވެ!

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻއީ، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ އެއްވެސް ކަމެއް، އެ إِلٰهަށް
ފޮރުވި ވަންހަނާވެގެންނުވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ހުރިހައި ކަމެއް ބޮޑެން،
ދެކެވޮޑިގެންވާ إِلٰهެވެ. ވުމާއެކު، ތިޔަބައިމީހުންނާ ހުރިހައި ބަދަލަކަން،
އެ إِلٰهُ ފުރިހަމަ ޖަޒާދެއްވާނޭ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.[113]

وَلَا تَرۡكَنُوٓاْ إِلَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ فَتَمَسَّكُمُ ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِنۡ أَوۡلِيَآءَ
ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

﴿113﴾ އޭ اللهُ ﷻ އަމުރު ކުރުއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރުއްވި ގޮތަށްކަން،
ނަހީކުރުއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުން ދުރުވެ، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ދީން މަތީ ޤާއިމުވެ ތިބި
މުއުމިނުންނޭވެ! اللهُ ﷻއަށް އުރެދި، ކާފިރުވެ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި
މީހުންނާ ލޯބިވެ، އެބައިމީހުންގެ ބަސް ގަބޫލުކުރުން، އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި
އެބައިމީހުންގެ ބަހަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުލެނބޭށެވެ! ވަރަ، ކާފިރުންގެ ބަސް
ގަބޫލުކުރުން، އެބައިމީހުންގެ ބަހަށް ދިޔުމަކީ، އެބައިމީހުން ދެކެ ލޯބިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ވެއްޖެ ނަމަ ދަރަންނަވާށެވެ! އެ ކަމުގެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ހަށިގަނޑުގައި، ނާރުގެ ފުރަގަސް ނަރަކައިގެ އަލިފާން ހިފާނެ ކަން ކަށަވަރެވެ.

113- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، الله ﷻ ފިޔަވައި، އެ ދުވަހުގެ ޢަޛާބުން ތިޔަބައިމީހުން މިންޖުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެހީތެރިވެދޭނެ އެއްވެސް މަދަދުގާރަކު، އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތަކާ ބަލާދުވާނެ އެއްވެސް ވަލީއަކު ހަމަ ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވާނެތެވެ. އެހެންކަމުން، ކާފިރުން ދެކެ ލޯބިވެ، އެބައިމީހުންނާ ގުޅުން ބަހައްޓައި، އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލަށް ރުހިގެން މުސްލިމުންނަށް ދުވަހަކު ވެސް ނަޞްރެއް ނުލިބޭނެތެވެ.[114]

وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ ﴿١١٤﴾

﴿114﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ދުވަހުގެ ދެކޮޅު އަދި ރޭގަނޑުން ބައެއްގައި، ނަމާދު ފުރިހަމަކޮށް ޤާއިމުކުރައްވާށެވެ! އަދި ރަސޫލާ ދެކެ ޤާއިމުކުރައްވާށެވެ! ހެޔޮކަންތައްތަކުން، އަޒުމުކޮށްފައި ހުރި ކުށްތަކުގެ ކުޑަކުޑަ ފާފަތައް، އެބައިމީހުންނަށް ކުރެވޭ ފާފަތަކަށް ކައްފާރާއެއް ކަމުގައި ވެގެން ނިކުމެއެވެ. ވީމާއެވެ، މި އާޔަތުގައި މިވާ ނަސޭހަތަކީ، އެ ފާފަ ނަސޭހަތްކަން ޤަބޫލުކުރާ މީހުންނަށް ދޭ ނަސޭހަތެކެވެ، ހަނދާންކުރާ ބައިމީހުންނަށް ޖެހޭނީ ހަމައެކަނި މިފަދަ ނަސޭހަތެއް ދެނެގަތުމެވެ.[115]

ތަންނާނުވެ! ނަމާދުގެ ޤާއިމުކުރުން މެދު ދެމިހުރުމާ އެކު، ފާފަ ކަންތައްތައް ދުރުން ޖެހިލުމެވެ، އެކަން ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށް ކަމެކެވެ.

وَٱصۡبِرۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجۡرَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿١١٥﴾

﴿115﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކެތްތެރިވެވަޑައިގަތުމާ އެކު، ނަމާދު ޤާއިމުކުރެއްވުމަށް، އަދި ރަސޫލާ ދެކެ ޤާއިމުކުރައްވާށެވެ!

114– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
115– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ދީނަށް ގޮވައިލެއްވުމުގައި ކާފިރުންގެ ކިބައިން ލިބިވަޑައިގެންނެވި އަނިޔާތަކާއި، އުނދަގޫތަކަށް ވެސް ކެތްތެރިވެވަޑައިގެންނެވާށެވެ! ވީމާ ހަމަކަށަވަރުން، އިޙްސާންތެރީންގެ ބަދަލުތަކަށް ދެއްވުމަށް، اللهُ ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ އަޖުރާއި، ދަރުމައިން ކިތަންމެ ކުޑަ މިންވަރެއް ވިޔަސް އުނިކުރައްވައި، އެބައިމީހުންނަށް ލިބެންވާ އެއްވެސް ދަރުމައެއް، އެ إِلٰهُ ނަންގަވައިނުލައްވާނެއެވެ.116

فَلَوۡلَا كَانَ مِنَ ٱلۡقُرُونِ مِن قَبۡلِكُمۡ أُوْلُواْ بَقِيَّةٖ يَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡفَسَادِ فِي ٱلۡأَرۡضِ إِلَّا قَلِيلٗا
مِّمَّنۡ أَنجَيۡنَا مِنۡهُمۡۗ وَٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُواْ مَآ أُتۡرِفُواْ فِيهِ وَكَانُواْ مُجۡرِمِينَ ١١٦

﴿116﴾ ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީން، ތިމަން إِلٰهُ ހަލާކުކުރެއްވި އުންމަތްތަކުގެ މީހުންގެ ތެރޭގައި ދުނިޔޭގައި އޮތް ކުފުރުވެރިކަމާއި، ޝިރުކުގެ ބަދަލުތަކާއި، ފާސިދު ޢަމަލުތަކާއި، ބިމުގައި ފަސާދަކުރުމާ އަދި އެ ނޫން ވެސް ކުށްތަކުން މަނާކުރާނޭ ރަނގަޅު ވިސްނުންތެރި ހެޔޮލަފާ ބައެއް އުޅުނު ނަމަ ކިހައި ރަނގަޅުވީސްއެވެ؟ ނަމަވެސް، اللهُ ﷻ އަށް އީމާންވެ، ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް އަމުރުކޮށް، މުންކަރާތްތަކުން މަނާކޮށް، ތެދުމަގު ބަޔާންކޮށްދިނީ، މީސްތަކުން އިސްލާހުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރި މަދު ބައެއް ފިޔަވައި، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއަކު ނުވެއެވެ.

ވުޖޫދުކު، އެ ދީން ކޮންމެ ރަސޫލަކު، އެ إِلٰهަށް އީމާންވި މަދު މީސްތަކެވެ، އެ إِلٰهُ ރައްކާތެރި ބަލާބަން މިންޖުކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ޝަރުއުކުރެއްވިއެވެ. އެ ދީން ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ގާނޫނީ ގޮތުގައި ވެސް، ދީން ބަޔާނުކޮށް، اللهُ ﷻ އަށް އުޅުން ކާފިރުވެ، އަދިއްލަ ނަފުސަން އަނިޔާވެރިވެ، ދުނިޔޭގެ ޢަށްދަގާއި، އަރާމާއި، ވަގުތީ ނިޢުމަތްތަކުން ހެދިގެން ބަޔަކު ކަމުގައެވެ.

116– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންވީ، އަނިޔާވެރި މުޖުރިމުން ކަމުގައެވެ.
ވުމާއެކު، އެ އަނިޔާވެރީންގެ މައްޗަށް، الله ﷻ ގެ ކޯފާއާއި ޢަޛާބު ޙައްޤުވީ ހިނދު،
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ޢަޛާބުފޮނުއްވައި، الله ﷻ އެބައިމީހުން ހަލާކުކުރެއްވިއެވެ.117

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ ٱلْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

﴿117﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ރަށެއްގެ އަހުލުވެރިން،
ހެޔޮ ކަންތައްތައް ކުރުން މަތީ ދެމިހުރެ، މީސްތަކުން އިޞްލާޙުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރާ
ކަމުގައި ވާނަމަ، ތިބާ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰه، އެ ބަޔަކު ހަލާކުނުކުރައްވާނެތެވެ.
އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުކަން މަތީ ދެމިހުރެ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވެ،
الله ﷻ ގެ ދީނާ ދެކޮޅުވެރިވެ، ބިންމަތީގައި ފަސާދަކުރާމީހުންގެ ސަބަބުން މެނުވީ،
އެއްވެސް ބަޔަކު، އެ إِلٰه ހަލާކުކުރައްވައިފައެއް ނުވެއެވެ.118

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ ٱلنَّاسَ أُمَّةً وَٰحِدَةً ۖ وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

﴿118﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ إِلٰه،
އިރާދަކުރެއްވި ނަމަ، އެންމެހައި މީސްތަކުން ވެސް، އެ إِلٰه ލެއްވީ، އެއް ދީނެއްގައި އުޅޭ،
އެއް އުންމަތެއްގެ ބަޔަކު ކަމުގައެވެ. އެއީ އިސްލާމް ދީނެވެ. އެހެންނެއްކަމަކު،
އެ ކަންކަން އެ ގޮތަށް ވުމަށް، އެ إِلٰه އިރާދަނުކުރެއްވީ، އެ إِلٰهގެ މަތިވެރި
ޙިކުމަތްވަންތަކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެހެންކަމުން، الله ﷻ ބާވައިލެއްވި
ޝަރީޢަތުގެ އިމުން ބޭރުވެ، ހަވާ ނަފްސުގެ އެދުމާ ތަބާވާ ބަޔަކު ކަމުގައި
ގިނަ މީހުން ވެއެވެ.

117- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

118- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެ ކަމުގެ ސަބަބުން، ދީނާމެދު ޚިލާފުވުމަށް އުޅުނި، ތަފާތު އުންމަތްތަކަކަށް
ބައިބައިވެ، ތަފާތު ދީންތަކަށް އިޚްތިލާފުކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި ވިސްނުމަކުންގެ ތަފާތުއިން
ގިނަމީހުން ވެއެވެ.[119]

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَۚ وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْۗ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ
وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

﴾119﴿ ޝަރުކާއުނުނެވެ. އިސްލާމް ދީނާމެދު ޚިލާފުވެ ދުރަބަސްވާސީ، އިބަ ރަސޫލާގެ
ސާބިތުވަންތަ إِلٰهُ، އެ ބައިކަލުން ރަޙްމަތްލެއްވި މުއުމިނުން ފިޔަވައި އެހެން މީހުންނެވެ.
އެ މުއުމިނުންނަކީ، އިސްލާމް ދީން ގަބޫލުކުރުމުގެ ހެޔޮ ވަގުތީ އެ ބައިކަލުން
ދެއްވުމުން، އެ إِلٰهُގެ އެއްކައުވަންތަކަން ގަބޫލުކުރާމީހުން ދޭކޮޅުހެދުމެއް އަދި
ހިލާފުވުމެއް ފިޔަވައި ނޭޅި، އެ إِلٰهُ ޚަލްޤުކޮށް ރަސޫލުން ގެންނެވި ހިދާޔަތުގެ ތަބާކަން،
އެ إِلٰهُއަށް އިހާނަވެ، އެ ރަސޫލުންނާ ތަބާވި މުއުމިނުންނެވެ.

އެހެންކަމުން، ރަސޫލުން ގެންނެވި ހިދާޔަތު ތަބާކުރި މުއުމިނުން ފިޔަވައި ދީން
ދިބަޔަކު ބައިބައިވެގެން ދިޔައީ، ތަފާތު ދީންތަކާއި މަޛްހަބުތަކަށެވެ.
ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ވިސްނުމަކުން ބިޔަގައި ވާނީ
ދު ބައިބައިކަމެވެ. އެއީ، ރަސޫލުން ގެންނެވި ހިދާޔަތާ ޚިލާފުވި ބާރަވެރިންނާއި،
ރަސޫލުން ގެންނެވި ހިދާޔަތް ތަބާކުރި އަބާރަވެރިންނެވެ. ބާރަވެރިންނަށް
ވެސް، ސުވަރުގެވަންތަވެރިންގެ ބަޔަކުން ބަޔަކުފުރުން ފުރާލައްވާނެއެވެ.
އަދި އަބާރަވެރިންނަށް ވެސް، ނަރަކަވަންތަވެރިންގެ ބަޔަކުން ބަޔަކުފުރުން
ފުރާލައްވާނެއެވެ.

119- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، ޖިންނީންނާއި އިންސީންގެ ތެރެއިން، އިބްލީހާއި އިބްލީހުގެ ލަޝްކަރާ
ތަބާވީރައި ބަޔަކު، ނަރަކައަށް ލައްވައި އެ ނަރަކަ ފުރުއްވާނެ ކަމަށް، އެ إِلٰهُ
ކުރެއްވި ވައުދުފުޅު އެ ވަނީ ފުރިހަމަވެފައި ކަން ކަށަވަރެވެ. ވުމާއެކު،
ނަރަކަވަންތަވެރިން އިމާނެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެ ހުރިހައި ކަމެއް އެ ޤައުމު
ހިނގަމުން ދަނީ، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ނިޔާފުޅާއި، މިންވަރުފުޅާއި، މަޝީއަތާ ހިކްމަތްފުޅުގެ
ދަށުންނެވެ.[120]

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ
وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

﴿120﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ ކުރިން، ތިމަން إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލުންގެ
ޚަބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، ވަޙީގެ ދަރިޔާއިން، އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ މި ދެއްވާ
ޚަބަރުތަކާ، އިބަ ރަސޫލާގެ ހިތްފުޅަށް ހަމަޖެހުން ލިބިދެއްވައި، ރަސޫލުކަމުގެ
ބުރަ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެއްވުން މަތީ ދެމިހުންނެވުމަށް ބާރުދެއްވުމުގެ ގޮތުން،
އިބަ ރަސޫލާއަށް ދެއްވާ ޚަބަރުތަކެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، މި ސޫރަތުގައި، އިބަ ރަސޫލާއަށް، ތިމަން إِلٰهُ މި ދެއްވި ޚަބަރުތަކާ،
ތިމަން إِلٰهُގެ ހަޟްރަތުން ބާވައިލެއްވުނު ޙައްޤު ތެދު ބަސްފުޅުތަކެވެ. އަދި
މި ސޫރަތުގައި، ތިމަން إِلٰهُ މި ދެއްވި ޚަބަރުތަކުން އެކަމި ސާބިތުވަނީ، އިބަ ރަސޫލާ
މިއަދު ހުންނެވި ބައެއް ތިންގައި ކަމެވެ. އެހެންކަމުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް ކާފިރުން
ކިޔާނީ އެއްވެސް ކަމަކާމެދު ބިރުގަންނަވައިގެން ނުގަންނަވާށެވެ!

120- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންވެދިޔަ މިވާ ޚަބަރުތަކަކީ، الله ﷻ ގެ
އެއްކައުވަންތަކަން ޘާބިތުވުނުކަން، އެ إِلٰهَ އަށް ކާފިރުވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލުންގެންނެވި
ރިސާލަތަށް އިންކާރުކޮށް، ދެކޮޅުހަދާ ކާފިރު ބައެއްގެ މައްޗަށް އަތުވެދިޔަ ޢަޛާބާއި ބަޔާންކޮށްދެއްވާ
ބިރުވެރިވެ، އެ ކަންކަމުން އެއްބާވަތުގެ ޢަމަލާއި އެންމެހައި ކާފިރުބަޔަކުންނަންހުރި،
އިބްރަތުން ފުރިގެންވާ ނަސޭހަތްތަކެވެ. އަދި ޤަވާޢިދާއި އުނދަގޫތަކަކުން ދުރުވެ
ހަމަކަށަވަރުން ބައިވެރިވާ ޢަމަލުތަކާއި ބޭރުކޮށްދޭ ނަފުސް އިބްރަތަކީ
ހަނދާންކުރުވުމެއް ވެސް މެއެވެ.[121]

وَقُل لِّلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٱعۡمَلُواْ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمۡ إِنَّا عَٰمِلُونَ ﴿١٢١﴾

(121) އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި، الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުނުކުރާ
ކާފިރުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ބައްޖު ތިޔާ ދެކޮޅުހަދައި، ތިމަން ރަސޫލާއާއި،
ތިމަން ރަސޫލާ ގެނައި ދީނަށް ބޭނި އުނދަގޫކަމާއި ދެކޮޅުހަދައިތިބީ،
އިސްލާމް ދީނުގެ ނޫރު ނިއްވައިލުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ތިޔާކުރާ ކަންތައްތައް
ކުރަމުން ނިކަން ގޮސްތިބޭށެވެ! ތަފާ ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެން ވެސް، އެ إِلٰهُ
އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކަން، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން
ދުރުން ދުރުވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ދީނުގައި ޘާބިތުވެ، ނުހަނު ސާބިތުކަމުގައި ދެމިތިބީމު،
އެ ދީނުގެ ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުމަށް، އެ ދީނަށް ޙައްޤުގައި
މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަނީމުއެވެ.[122]

وَٱنتَظِرُوٓاْ إِنَّا مُنتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

121- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
122- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿122﴾ އޭ الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ އެއްކަލައުވަންތަކަން ޤަބޫލުނުކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ ދީން ދޮގުކުރާ
ކާފިރުންނޭވެ! الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ނަސޭހަތާއި ތަބާނުވެ ތިމަންނަމެންނަށް ތިބޭނޭ ކުރަމުން ވެސް
އަދި ތިމަންނަމެންނަށް ދަރުމަދާއި ގަވާއިދު ތިބޭނޭ ކުރަމުން ވެސް، ތިޔަބައިމީހުން
އިންޒާރުކުރާ ބަލާބަލައި ތިބޭށެވެ! ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ، ތިޔަބައިމީހުން ދުވަހު ނުކުރާ ތިމަންނަމެން
ކުރަމުން ވެސް އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހަލާކުވެ ބަދަލުވެދާނެ، ތިޔަބައިމީހުން ނަގަހަރަން
ވެއްޖެ ކުރަމުން ވެސް، ތިމަންނަމެން މި ތިބީ އިންތިޒާރުކުރަން ބަލަބަލައެވެ.123

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ ކާފިރުންނަށް ބަލާއި އަދިސްޓަރުވާ ނުހަނު
ގަދަފަދަ ވައިދާގެ ބަސްފުޅުގެވެ.124

وَلِلَّهِ غَيۡبُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَإِلَيۡهِ يُرۡجَعُ ٱلۡأَمۡرُ كُلُّهُۥ فَٱعۡبُدۡهُ وَتَوَكَّلۡ عَلَيۡهِۚ وَمَا رَبُّكَ
بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعۡمَلُونَ ﴿١٢٣﴾

﴿123﴾ އުޑުތަކާއި ބިމުގައި ޤައިބުވެފައިވާ ހުރިހައި ކަމެއްގެ އިލްމު ދެނެވޮޑިގަތުން ވަނީ
ހަމައެކަނި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށެވެ! އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެންމެހައި ކަންތައްތައް އެނބުރި
ދިޔުމަކަށްޓަކައިވަނީ، ހަމަ އެ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާ،
ހަމައެކަނި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އަށް އަޅުކަންކުރައްވާށެވެ! އަދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ހުރިހައި ކަމެއް،
އެ إِلٰهَ ގަވާއިދުކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ އަށް ވަކީލުކުރައްވާށެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަބައިމީހުން ކުރާ ޢަމަލުތަކާއި ނުބައި ޢަމަލުތަކާމެދު، އިބަ ރަސޫލާގެ ސާހިބުވަންތަ
إِلٰهُ ފިޔަވައިގެން ނުވެއެވެ. ވާހަކަ، ތިޔަބައިމީހުން ކުރާ ޢަމަލުތަކާ އެކަށީގެން ޖަޒާ
ދެވޮޑިގަންނަވާނެއެވެ، އެ إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނީ ކަމުގެ ކަންތައްކަމެވެ.125

123- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُور عَائِضِ الْقَرْنِي
124- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
125- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

رَسُولُ اللهِ ﷺ ޙަދީޘުކުރެއްވިއެވެ.

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) މާނައީ: ”ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، އެންމެ ހެޔޮ މީހަކީ، ޤުރުއާން އުނގެނި އަދި އުނގަންނައިދޭ މީހާއެވެ.“ އަދިވެސް ޙަދީޘުކުރެއްވިއެވެ.

(مَنْ عَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، كَانَ لَهُ ثَوَابُهَا مَا تُلِيَتْ) މާނައީ: ”اللهُ ﷻ ގެ ފޮތުން އާޔަތެއްގެ މިންވަރު ވެސް އުނގަންނައިދީފި މީހަކަށް، އެ އާޔަތް ކިޔަވާހައި ހިނދަކު އެ ކަމުގެ ޘަވާބު ލިބިލިބިގެންދާނެއެވެ.“